W Pilkington

Praz, p. 46 "scarce"

Funck p. 303

Holstein 113 - 124

engraved title and

12 plates by Theod. Galle,

DVODECIM SPECVLA DEVM ALIQVANDO VIDERE DESIDERANTI concinnata.

Auctore P. IOANNE DAVID
Societatis IESV Sacerdote.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. X.

DEIPARÆ VIRGINI.

O DOMINA mea ſancta MARIA, Regina cæli; quæ ſingulari prærogatiuâ, vnigeniti tui Deique filij titulo fruens & fulgens, SPECVLVM SINE MACVLA, nuncuparis: quæque tamquã ſplendidiſſimum perfectiſſimumque cũctarum virtutum EXEMPLAR, in templo hodie PRÆSENTATA fuiſti: ecce ego (conſpectu tuo licet indignus) me tibi demiſſo in terram vultu, PRÆSENTO; & lubenti animo, SPECVLORVM iſtorum exilitatem, pudibundumque candorem, benigniſſimo tuo patrocinio ac fauori dico conſecroque. Nam, cùm vniuerſum per orbem, tamquam

indubitata bonorum votorum cœptorumq́ue fautrix & auctrix prædicêris, & manus tuæ tornatiles cæleſti benedictione hac polleant, vt quidquid illis ritè fuerit creditum, peculiari quadam efficaciæ gratiâ feliciter imbuatur: certa mihi à tam fauſto ſidere ſpes affulſit, fore, vt & ego in primis ex hac SPECVLORVM fabricâ & concinnatione, fructum mihi ſperatum, te patrocinante, eliciam; animæ, inquam, puritatem, lumen gratiæ, & poſt huius vitæ curriculum, BEATIFICÆ VISIONIS FRVITIONEM: tum verò, vt, ſi quẽ alium iſta intueri contigerit, is, eâdem tuâ ope ſuffragante, eiuſdem mecum fiat beneficij particeps.

Suſcipe igitur, obſecro, piiſſima DOMINA, humilis tui ſeruuli piũ votum & donum: atque VNIGENITO tuo, Domino noſtro, hunc in finem à te commendatum (quandoqui-

doquidem bonorum noſtrorum non indiget) gratiæ ſuæ munere auctum redona : vt ad maiorem ipſius gloriam , tuum honorem, noſtrarumq́; animarum ſalutem, vti valeamus . Audi clementiſſima GRATIÆ MATER, animam meam anhelãtem, eiuſq́ue miſerere : audi quid cũ Sancto quodam, languida ſpiret & ſperet: *Credo videre bona Domini in terrâ viuentium*. *O bona Domini* dulcia , immortalia, incomparabilia, ſempiterna , incommutabilia ! Et quando videbo vos, *bona Domini* ? Credo videre ; ſed non in terrâ morientium . *Credo videre bona Domini , in terrâ viuentium.* *Aug. in Pſ. 26.*

Quapropter, ſi me exaudieris, DOMINA: ego , & nomen & honorem tuum pro viribus propugnando & ampliando, me tibi fideliter, dum vita comes erit, famulaturum promitto.

AD SPECVLORVM INSPECTOREM.

AMICE *Lector*, & INSPECTOR: *quemadmodum qui* SPECVLVM *aliquod ſuis vſibus comparat, non prohibet, quo minùs illud alij quoque, dum occaſio datur, inſpiciant: non aliter ego, tametſi* DVODECIM ISTAEC SPECVLA *mihi potiſsimùm concinnarim, ignarus an aliquando in aliorum conſpectum prodirent; non impedio tamē, ſi quando fortaſſe lucem videre viderique contigerit, quin tu quoque in illis legitimè* SPECVLERIS, *atque eadem vtilitati tuæ pleniſsimo iure præcipias inſeruire.*

Si verò (quod fieri poteſt) tuum vſum à meo metiri ſit animus; ne curioſitati alioqui, quantumuis piæ, pluſculum detur: ego quidem hunc me fructum ex illorum CONTEMPLATIONE *collecturum ſperaui; primùm, vt purgato mentis obtutu, clariùs diuinam erga me voluntatem intuerer; tum vt iuxta normam illius, quaſi ſpiritalis perſpectiuæ prototypon,*

me

me actuſque meos componendo, & VIDENDAE IPSIVS FACIEI *in cælis, in me* DESIDERIVM *inflammarem, & eiuſdem aliquando idoneus fierem* SPECVLATOR.

Quod cùm æternæ beatitudinis ſummiq́ue boni ſummam complectatur; ad quam omnes, tam conditionis primogenio iure, quàm redemtionis merito, adſpiramus: non poſſum non tibi quoque tantumdem felicitatis, diuinâ charitatis lege ac neceßitudine comprecari; quod facio. Hoc *tantummodò à te, candide Lector, æquè candidè flagito; vt vbi boni conſulueris & cõmodè habueris, quæ minùs eſſent placitura; hunc in ſcopum, legendo cetera, &* SPECVLANDO, *collimes, quem ego mihimet (vt iam intellexiſti) inter ſcribendum & depingendum, ſincerè præfixi. Idq́ue non niſi optimo iure mihi videor poſtulare. Nam, ſi, quemadmodum mihi certò perſuaſi, nemini* SPECVLA *iſta nocitura, ſi candido rectóque oculo illa inſpexerit; ita non omnino nihil profutura ſperaui, modò lege iam dictâ vti voluerit. quis animum in re bonâ tam bonum non conſulat boni? Vale itaque, & fruere.*

PRÆAMBVLVM.

DESIDERIVS.

Pſ. 17. DOMINE, *ante te omne* DESI-
DERIVM *meum: & gemitus meus*
à te non eſt abſconditus. Quemad-
3. Reg. modum enim vniuerſa terra de-
10. ſiderabat vultum Salomonis: &
Pſ. 41. quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes
aquarum; ita deſiderat anima mea ad te Deus:
ſititque ad te Deum fortem viuum. Quando
veniam, & apparebo ante faciem tuam? Hoc,
Domine, deſiderium meum ante te atque in
conſpectu tuo verſatur quotidie, ſi fortè ali-
quando inueniat gratiam, & ſui voti compos
Pro. 13 reddatur: ſed quia ſpes quæ differtur, affligit
animam; hinc ingemiſco, ſuſpiro collacrymans:
& gemitus meus à te non eſt abſconditus. Cu-
pio namque cum Zacchæo videre IESVM,
quis ſit; & præ turbâ tam internorum quàm
externorum impedimentorum non poſſum:
tum quia ſtaturâ puſillus ſum, tum potiſſimùm,
Exo. 33 quia tu reſpondes mihi: Non videbit me ho-
mo, & viuet.

Heu mihi igitur, quòd incolatus meus prolō-
gatus eſt! & ſicut ab oculis ita & ab occultis tuis
quaſi proiectus tuus, in hac lacrymarum valle
peregrinari compellor. Interim, fiunt mihi la-
crymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur
mihi quotidie: Vbi eſt Deus tuus? Hęc recorda-
tus ſum, & effudi in me ANIMAM MEAM.

Anima mea, quid agimus? quò nos tandem
conuertemus, dum à facie dilecti noſtri ſecluſi,
cum

eum habitantibus Cedar, ac tenebroſi huius exilij incolis,ſe inuicem affligentibus,& facientibus ſibi inuicem anguſtias, lugentes cogimur conuerſari, ac miſeram in hac carne mortali ſeruire ſeruitutem?

Sed tamen, quid vſque adeò triſtis es anima mea,& quare adhuc magis conturbas me? Spera in Deo: &, ſi quid tibi fortè ſolatij inſtillarit, ne quæſo retineas verbum in tempore ſalutis; Eccli.4 neque abſcōdas ſapientiam in decore ſuo. Nam & ego tibi,dilecta mea,reuelabo fideliter,ſi fortè quem diligis,prior inuenero, & ſalutare eloquium ex mellifluo ipſius ore percepero.

ANIMA.

Quid vis, ô dilecte contubernalis, vt dicam tibi? Tota moror in amaritudine; & tabeſcere me facit zelus meus. Amo,deſidero,concupiſco,quæro: & dum non inuenio, langueo, gemo,& ſuſpiro. Suſpiro, clamo, & plorans ingemino; Quis es Domine? vbi es Domine? qualis es Domine? vbi cubas in meridie? vbi paſceris? vbi vident te, & te fruuntur dilectæ tuæ, ſponſæ & ſorores tuæ, fideles animæ? ibo poſt veſtigia earum; curram in odorem vnguentorum tuorum; & ſequar, quocumque me traxerit tactus & tractus à te amor meus. Tu namque ſcis Domine, quia amo te. Exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram: quia in toto corde meo exquiſiui te, & quidem non niſi propter te; atque hoc totum, quia traxiſti me; & miſerans miſertus es mei. Illumina igitur Domine vultum tuum ſuper nos, & miſerere noſtri. Oſtende nobis faciem tuam, &

ſalui erimus. Oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.

DESIDERIVS.

Quid adhuc audio te lamentantem ô anima mea? Non recordaris quid reſponderit olim duobus dilectis diſcipulis ſuis dilectus tuus? Neſcitis quid petatis. Sicut enim ſedere ad dexteram & ſiniſtram ipſius, vt poſtulabant, non erat ipſius dare illis: ita nec dare tibi faciei ſuæ conſpectum, quemadmodum illum modò re-
Iudith 6. quiris. Sed, quid ô anima mea interim concidit facies tua? Suſpice cęlum, intuere & contempla-
Gen. 4. re æthera, quòd altior te ſit: & quid tamen iſta
Iob 35. ad incomprehenſibilem quam deſideras viſionem eius? An etiam neſcis, quòd fruſtrà cordis oculum erigit ad videndũ Deum, qui nondum idoneus eſt ad videndum ſeipſum? Prius eſt ſiquidem, vt cognoſcas inuiſibilia ſpiritus tui, quàm poſſis eſſe idonea ad cognoſcenda inuiſibilia Dei. Et, ſi non potes cognoſcere te, ne præſumas ea quæ ſunt ſupra te.

ANIMA.

Prudenter hæc quidem, & rectè mones mi frater: quid; tamen hoc eſſe dicas, quòd inuiſibilia illa Dei, quæ verè videre deſidero, neſcio quo pacto, quo plus latent plus placent; & negatis auidiùs inhiamus.

DESIDERIVS.

Amantis, & quidem ardenter amantis ac deſiderantis indicia ſunt iſta: ſed, quid iuuet illis inſiſtere, quando ad concupitæ viſionis fruitionem

nem talibus mediis non datur peruenire? Et, quis ex hac amoris prærogatiuâ impenſum ſibi glorietur quod optat, repenſumq́ue viciſſim à ſe quippiam dignum Deo præſumat; vel, ſe liquidò noſſe, dum necdum tenet, quod toto corde deſiderat; niſi qui præcipuâ mentis puritate, & corporis ſanctitate, in ſemetipſo meruerit tale quid, quaſi per præambulum, experiri? Res eſt in affectibus; nec ratione ad eam pertingitur, ſed conformitate.

ANIMA.

Conformitate, ais? Et quonam illam modo conformitatem obtinebimus, quo tandem ad concupitam illam ac beatificam Dei viſionem admittamur?

DESIDERIVS.

Audi iſtud teſtantem eum, qui expertus loquitur; & imitari contende, vt tu quoque tali viſioni te valeas comparare. Nos autem, inquit, reuelatâ facie ſpeculantes gloriam Dei, in eamdem imaginem transformamur, de claritate in claritatem, tamquam à Domini ſpiritu. Transformari oportet, ô anima mea, & purgare mentis oculum: vt, quò magis Deo in puritate ac ſanctitate ſimiles futuri ſumus, eò clariùs eum aliquando videre poſſimus. *2. Cor. 3.*

ANIMA.

Placet quod dicis quàm maximè; ſed quà dabitur iſtud complecti, & actu perficere.

DESIDERIVS.

Quod ſermo non explicat, conſideratio quærat,

rat, oratio expetat, mereatur vita: atque ita puritas aſſequetur. Tantùm eſto animo bono, & adnitere: fontem ſuum, mentem nimirum de quâ oritur, ipſamet conſideratio purificabit: dein reget affectus, diriget actus, corriget exceſſus, componet mores, vitam honeſtabit, & ordinabit: poſtremò, diuinarum pariter & humanarum rerum ſcientiam, ſcientiam inquam Sanctorum, conferet; & animam ad videndum Deum quàm aptiſſimam reddet: hîc quidem beatitudine naturali, quâ intellectus clarè Deum cognoſcat, & vt bonorum omnium auctorem diligat; & poſt hanc vitam beatitudine ſupernaturali, quâ Deum cognoſcat & videat ſicuti eſt, eoque fruatur in perpetuum. Et hæc eſt vita æterna, beatifica illa viſio ac diuinæ gloriæ participatio, ſine caritura, quam pariter quærimus.

ANIMA.

O quàm bonum erit nobis illic eſſe! quocircà nos ei hîc (vt dixiſti) conformes efficere ſtudeamus. Sed, vnde quæſo nobis tam efficax conſideratio, quam inſtar SPECVLI nobis iam deſcripſiſti, quo ad puritatem illam optatam ac neceſſariam veniamus?

DESIDERIVS.

Hoc vnum mihi velim credas, ô anima: præcipuum SPECVLVM ad videndum Deum, eſſe animum rationalem, intuentem ſeipſum; & tam diu ſe illius ope purificantem, donec in ſemetipſo, velut in SPECVLO, Deum contempletur.

Qua-

Quapropter, dicam quid cogitem modò. Varia in mentem veniunt SPECVLA, per quæ licebit exſpatiari, & ex omnibus, quod vſui tam ſalutari conueniat, diſcretè ſeligere: vt mens noſtra, diuinæ bonitatis ſpeculum, & idoneum beatificæ viſionis receptaculum, aliquando eſſe mereatur.

ANIMA.

Rectè: probatur quod conſulis, quandoquidem nos etiam Sanctus quidam ſic admonet: Oculus, quo Deus videndus eſt, nunc fide mundetur. Beati enim mundo corde; quoniam ipſi Deum videbunt. Alioqui, non ignoramus, quòd viuere quidem omnes beatè volunt; ſed ad peruidendum, quid ſit, quod beatam vitam faciat, caligant. *Mat. 5.*

Eapropter oramus te Domine; illumina vultum tuum ſuper nos: vt, ſicut imperfectum noſtrum vident oculi tui; ita nos, quid tibi in nobis diſpliceat, videamus, & quaſi ad SPECVLVM emendemus: quodque acceptum & gratum eſt in conſpectu tuo, hoc ipſum tuâ gratiâ confirmetur, & in opus perfectum deducatur.

IN DVODECIM SPECVLA DEVM aliquando videre DESIDERANTI concinnata.

Olim me ſpeculo, ne vanus haberer, in vno
Explorare, metus relligioq́; fuit.
Rebar enim, ſpeculis in læuibus, atque ea fama eſt,
Argumenta leuis non leuia eſſe animi.
At, poſtquam SPECVLIS *me pluribus intuor; ecce,*
Nec metuo vanus, nec metuo eſſe leuis.
Quin magis atque magis quò me iuuat vſque tueri;
Hoc minùs & vanus fio, minuſq́; leuis.
Quæ ratio hæc, oculi? SPECVLIS *qui luſus in iſtis?*
Dicite, ſed nî eſtis capti oculis, oculi.
Scilicet hos aliquis cæleſtior ignis aduſſit,
Aethereo Auctoris ductus ab orbe manu.
Hunc ignem, has flammas, SPECVLIS *deprendet in iſtis,*
Qui non ingratâ triuerit illa morâ.
Hîc ſe deflebit, ſeſe hîc mirabitur; & quod
Antè fuit, ſpernet; quódque erit, eſſe volet.

P. H. S. I.

DVODECIM SPECVLA.

I. *Speculum commune.* fol. 1
II. *Speculum fallax.* 13
III. *Speculum vrens.* 27
IV. *Speculum complacentiæ.* 41
V. *Speculum oculorum alienorum; quod eſt, laudis alienæ.* 55
VI. *Speculum propriæ vilitatis* 69
VII. *Speculum purgatiuum.* 83
VIII. *Speculum creaturarum.* 97
IX. *Speculum ſacræ Scripturæ.* 111
X. *Speculum exemplare.* 127
XI. *Speculum ænigmaticum.* 143
XII. *Speculum viſionis beatificæ.* 159
CONCLVSIO *omnium, cum pio ad* DEVM, *ad* B. MARIAM, *&* *ad* ANGELVM CVSTODEM, *alloquio.* 178

Naturam iuuat artis opus; SPECVLOQVE magiſtro,
Præcipit arcanas emaculare notas.

A. *Iris, in nubibus ſolem refert:*	D. *Pythagoras iubet ſuos ſe ad ſolem in ſpeculo contemplari.*
B. *Sed imperfecta eſt ſolis imaginatio.*	E. *Quid iuueni diſcendum ex ſpeculo.*
C. *Socrates ſuorum mores ad ſpeculum format.*	F. *Quid ſeni conſilio ſpeculi meditandum.*

DVODECIM SPECVLA DEVM ALIQVANDO VIDERE DESIDERANTI concinnata.

I. SPECVLVM COMMVNE.

Desiderivs.

QVAM *dilecta tabernacula tua Do-* Pſal. 83
mine virtutum! concupiſcit & de-
ficit anima mea in atria Domini.
Sed,quid dicit Propheta ? quo-
modo legis, ô anima mea ? Nón-
ne te conturbant, quę illic interrogat, & ingredi
deſiderantibus clarè pręſcribit? Auribus percipe
verba eius, & in corde tuo fideliter rumina.
Quis aſcendet, inquit, in montem Domini? Pſal. 23
aut quis ſtabit in loco ſancto eius? Innocens
manibus, & mundo corde: qui non accepit in
vano animam ſuam. Hic accipiet benedictio-
nem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalu-
tari ſuo. Hæc eſt generatio quærentium eum,
quærentium faciem Dei Iacob. Quæris qui-
dem dilecta dilectum, & ego tecum: ſed, nec

es manibùs innocens,nec corde mundo: & ego multipliciter in vano accepi & poſſedi te, in hunc vſque diem, annorum vitæ, viæ inquam peregrinationis meæ. Quid igitur agimus, ô ſoror & comes viæ; quid inquam agimus? Sicut dilectus noſter dilectam ac diligentem deſiderat: ita pulcher pulchram, formoſus formoſam, purus puram, & caſtus non niſi caſtam quærit. Nónne ſic audis illum compellantem nonſemel,ſponſam ſuam,electam ex millibus?
Cãt. 1. 4. 5. & 6. Ecce, tu pulchra es, amica mea,ecce tu pulchra es. Nam & vice verſa reſpondens ac congratulans illa, quamprimùm idem elogium ei decantat: Ecce tu pulcher es, dilecte mi, & decorus. Quò nimirum declaret,pulchro non niſi pulchram coniungi animam, & ſanctam ſancto. Quæ enim communicatio pulchri cum fœdo,& ſancti cum profano?

ANIMA.

O ſpecioſe formâ præ filiis hominum, in cuius labiis diffuſa eſt gratia! Heu mihi,quàm me meæ turpitudinis pudet,piget & pœnitet! Nec ſpecioſi pedes, nec mundæ manus, nec facies decora, nec oculi puri ſunt, & cor immunditiis ſcatet. Ecquâ igitur viâ vel gratiâ gratiam in oculis tuis inueniam? quomodo comparebo tam deformis & incomta ante faciem tuam? aut quî fieri poterit, vt aliquando tibi tam fœda conſocier; tibi inquam,cuius pulchritudinem, ſol,ſtellæ, & luna, mirantur? Quò me conuertam infelix & deſolata, in quâ nec ſpecies, nec decor, nec quidquid pulchritudinis reperitur?

DESIDERIVS.

Viriliter age, & confortetur cor tuum,ô anima

ma mea, & Dominus miſerebitur noſtri. Conſideremus inuicem in prouocationẽ charitatis, *Heb. 10*
& propriam turpitudinem agnoſcamus: nam optima ad perfectionem via, ſuammet imperfectionem ac defectũ fateri. Itaque, SPECVLVM iſtud, ſi placet, contemplemur: ſed non obiter neque per tranſennam vt dicitur, & imperfectè: neque etiam illorum more, qui non tam ad corrigendum quod vitioſum eſt, quàm ad euanidi cordis fouendã ſtultitiam illud inſpiciunt. Neque enim cuiquam relinquitur dubium in
A meteoris vtcumque verſato, quin iris, ſiue arcus ille cæleſtis, in nubibus cæli ob id malè expreſſi
B ſolis imaginem referat; quòd nubes, ſpeculi formam ac vicem obeuntes, non omnem ſui officij numerum impleant. Nam cùm partes earum aliæ ſint tumidiores, aliæ ſubmiſſiores; quędam autem craſſiores quàm vt ſolem tranſmittant, aliæ verò imbecilliores quàm vt excludant; inæqualitas iſta, alternis lucem vmbramq; commiſcens, exprimit illam mirabilem arcus varietatem. Cùm itaque indebita fiat ſolis obiectio, neque apta ſit ſpeculi cum admiſſis ſpeciebus proportio: hinc color quidem igneus à ſole eſſe cognoſcitur, cæruleus autem à nube; ceteri verò, vtriuſque mixturæ ſed perfecta ſolis imago non exprimitur. Ita prorſus illis accidit qui indebito ſe modo cõtemplantur reſque ſuas nõ vt oportet expendunt. Neque illo quoque modo nos contemplemur, quo illi de quibus Apoſtolus hanc in ſententiam loquitur: Si *Iac. 1.*
quis adiutor eſt verbi, & non factor; hic cõparabitur viro conſideranti vultũ natiuitatis ſuæ in ſpeculo: conſiderauit enim ſe, & abiit; & ſtatim

auditor eſt verbi, & nõ factor

 obli-

oblitus eſt,qualis fuerit. Sed,qui ita fixis oculis illud intuitus fuerit,&quodammodò perſpexerit;ille ipſius obſequio ad bonum vti perhibebitur: nam etiam ad ſpiritum vſque penetrabit.

ANIMA.

Sed,quid mihi SPECVLVM applicas,quod formis tantummodò facierum vultibuſq; corporeis cõtemplandis ſubſeruiat? Longè etenim alia eſt animæ facies, ac pulchritudo formæ quam quærimus,ac ſine qua dilecto noſtro placere non poſſumus, quàm forma corporea ac terrena. De viſibili ſiquidem ſpecie, mediiſque illius ornatui ſeruiẽtibus, ſcimus ita interminatum Prophetam: In die illa, auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & SPECVLA. Immò audi quid amplius: Pulcherrimi quique viri in gladio cadent.

Iſa.3.

DESIDERIVS.

Scio, & memini optimè: ſed, penitiùs volo te SPECVLI huius vim atque efficaciam ſcrutari & experiri; quæ interiores quoque animi receſſus rimetur ac penetret: ibique latentia mẽtis arcana ac vitia deformitateſque ad cutis ſuperficiem adductas palàm reuelet, ac detergere doceat. Adeò,vt ſpeculi corporalis ac planè communis obſequio, teipſam in abdita mentis ac ſpiritus habitudine, ad meliorem formam queas perducere: ſitque futurum tibi, æquè ac corpori, iuxta Poëtam,

Conſilium formæ, SPECVLVM.——

ANIMA.

Quandoquidem hanc, ô frater,pulchritudinem vnicè exoptamus; quâ pulcherrimo præ omnibus pulchris ac ſpecioſis placere contendimus:

dimus: quid differimus hunc tam fauſtum ſpeculandi modum excutere, atq; ad vſum quàm citiſſimè adhibere? Dic igitur, per dulce hoc vitæ communis vinculum obſecro, quonam pacto fiet iſtud, quod dicis; quoniam modum non cognoſco, vt vultum mentis atque animi in corporali ſpeculo contemplemur; imò, & quod in eo vitioſum eſt, corrigamus?

DESIDERIVS.

Numquam ne audiſti dilecta, & ſoror mea, dilecto placere deſiderans, dicentem Sanctum quemdam; quòd ſpeculum mentis, ſit facies? quodq́ue taciti oculi, cordis fateantur arcana? Et quidem res ipſa loquitur. *Hier.*

ANIMA. Audiuerim, vel non audiuerim: verum eſſe tamen, non inficior: nam, Frons hominis, animi nuntius eſt: &, vt Sapiens inquit, Sapientia hominis lucet in vultu eius. Siq́ue (vt idem teſtatur) per triſtitiam vultus, corrigitur animus delinquentis: neceſſarium eſt, vt delicta illa ſua in indignātis obtutu, quaſi in SPECVLO quodam, contempletur, quæ corrigat. Sed, quid mihi ſpeculum iſtud materiale hunc in vſum præſtabit? Rem oppidò opportunam facturus, ſi explices. *Eccle. 8.*

DESIDER. Dicam, faciamq́ue intelligas; ſi priùs tamen Plutarchum, Dialogo de cohibendâ irâ, loquentem audire non renuas. Sic enim ille inquit: Si quis elegans & accuratus comitetur famulus; ægrè non tulerim, ſi mihi iraſcenti SPECVLVM offerat: ſicut nonnullis, vbi lauerint, nulla vtilitate exhibetur. Etenim, videre ſeipſum, contra naturam affecto & conturbato vultu; non parum facit, ad damnan- *Plutar.*

plato

dam iram. Ita & Plato diſcipulos ſuos admonebat, vt ſe ebrios in ſpeculo contemplarentur. Sic enim fore, vt dum faciem ſuam, furibundam & phrenetico ſimilem intuerentur, in poſterum ab ebrietatis vitio abhorrerent. Quin & patresfamilias olim eumdem in finem atque vſum, filios ſuos in famulorum ebriorum fanaticâ turbulentaque facie, quaſi in quodam ſpeculario orbe ſibi obiecto, quid ſeſe dedeceret, intueri iubebant. Vnde & Socratem Philoſophum legimus ſpeculo ad morum diſciplinam formandoſque animos eſſe vſum. Quippe ſuaſiſſe diſcipulis fertur crebrò vt ſemet in ſpeculo contemplarentur: vt, qui eorum foret pulchritudine ſibi cõplacitus; procuraret, ne corporis dignitatem, morum dehoneſtamento pollueret. Qui verò minùs in ſe viſendam formam inſpectaſſet, minuſque ſe eo nomine commendabilem; nauiter conſurgeret, vt virtutis ſplendore, inopiam formæ colluſtraret, atque ingenio damna corporis ac naturæ rependeret. C

Socrat:

Vidéſne, ô anima mea, Speculi huius artificialis auxilio etiam ad intima mentium penetrari, virtutes ac vitia inueſtigari, deprehendique? Vidéſne illas huius inſtrumenti adminiculo, ſi inſint animo, foueri; ſin deſint, inſeri? hæc verò, meliorum morum fideliâ obliterari? Sed attentâ conſideratione opus; neque ſatis, inanium hominum more, vultus ſuperficiem ſaltim raptimque inſpicere. Eapropter Pythagoras mandabat diſcipulis, in ſpeculo ſe, non ad lucernæ alicuius lumen, ſed illuſtri ſole contemplari. Quo dicto tamen non inconcinnè ſimul innuebat, cum doctiſſimis eſſe conferendum pedem: D

pythag:

pedem: vnde illuceſcat clariùs, quantum promouerimus, quantumque nobis ad ſummam deſit. Sapientiorum namque congreſſus, inſtar ſpeculi ad ſolem illuſtris, quid debeat de ſe quiſque ſentire, manifeſtat. Vnde etiam ſpecula ad hoc eſſe inuenta legimus, vt homo ipſe ſe noſceret. Multi ſiquidem ex hoc conſequuntur, primò ſui notitiam, mox & conſilium quoddam. Formoſus, vt vitet infamiam, nec Libycis ſe vitiorum Syrtibus adobrui ſinat. Deformis, vt ſciat, virtutibus redimendum quidquid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis, flore ætatis admoneatur, illud tempus eſſe diſcendi, & fortia audendi: ſenex, vt indecora canis deponat, & de morte aliquid cogitet, admoueri ſibi lineas ſentiens.

Seneca lib. 1. Nat. quæſt.

Ad quid ſpecula ſint inuenta.

E quid corpori defuerit. Amplius, vt iuuenis, flore

F & fortia audendi: ſenex, vt indecora canis de-

Sed & natura, hunc in finem benigna, facultatem iſtam vel inopi ſeipſum videndi impertita videtur. Fons enim cuique perlucidus, aut læue ſaxum, imaginem reddit. Vnde & ſpeculorum originem non contemnendi auctores prodiiſſe exiſtimant, eaque occaſione & ſimplex antiquorum vſus commendatur, & poſterorum luxus perſtringitur. Qualem (inquit quidam) fuiſſe cultum putas ad hoc ſpeculum ſe comentium? Ætas illa ſimplicior, & fortuitis contenta, nondum in vitium beneficium detorquebat, nec inuentum naturæ in libidinem luxumque rapiebat. Primò, faciem ſuam cuique caſus oſtendit: deinde, cùm inſitus ſui mortalibus amor dulcem adſpectum formæ ſuæ faceret; ſæpiùs ea reſpexêre, in quibus priùs effigies ſuas viderant. Poſtquam verò deterior populus ipſas ſubiit terras, effoſſurus obruẽda;

Idem, qui ſuprà.

ferrum primò in vſu fuit: & id homines impunè eruerant, ſi ſolùm eruiſſent. Tunc demum alia terræ mala, quorum lęuitas aliud agentibus ſpeciem ſuam obtulit: quam hic in poculo, ille in ære ad alios vſus comparato, vidit: & mox proprius huic miniſterio præparatus eſt orbis: nondum argenti nitor, ſed fragilis viliſque materia. Tunc quoque cùm antiqui illi viri inconditè viuerent, ſatis nitidi, ſi ſqualorem opere collectũ, aduerſo flumine eluerent; cura comere capillum fuit, ac prominentem barbam depectere; & in hac re quiſque ſibi alteriq́ue operam dabat inuicem. Coniugum quidem manu, crinis ille, quem effundere olim mos viris fuit, attrectabatur: ſed illum ſibi ſine vllo artifice formoſi quatiebant, non aliter quàm iubam generoſa animalia. Poſteà, rerum iam potiente luxuriâ, SPECVLA totis paria corporibus, auro argentoq́ue cælata ſunt, denique gemmis adornata: & pluris vnũ ex his feminę conſtitit, quàm antiquarum dos fuit illa, quæ publicè dabatur Imperatorum pauperum filiabus. An tu exiſtimas, ex auro nitidum habuiſſe Scipionis filias ſpeculum, cùm illis dos fuiſſet ęs graue? O paupertas felix, quæ tanto titulo locum fecit! Non feciſſet illis Senatus dotem, ſi habuiſſent. At, quiſquis ille fuit, cui ſoceri loco Senatus fuit; intellexit ſe accepiſſe dotem, quam fas nõ eſſet reddere. Iam libertinorum virgũculis in vnum ſpeculum non ſufficit illa dos, quã dedit Senatus pro Scipione. Proceſſit enim immodeſtiùs, paulatim opibus ipſis inuitata luxuria; & incrementum ingens vitia acceperunt. Adeoq́ue omnia indiſcreta ſunt, peruerſiſſimis artibus, vt quid-

quidquid mundus muliebris vocabatur, ſarcinę viriles ſint; minus dico, etiam militares. Iam, SPECVLVM ornatus tantùm cauſa adhibitum; nulli non vitio neceſſarium factum eſt.

Ecce, ô anima mea, quàm graphicè, nõ ſolùm optatim ſpeculi vſum, quo vitia quoq; interiora prodantur atque eluantur, depictum vides; verumetiá totius mundi corrupti vanitatem & luxum, tam iuuenum quàm adoleſcẽtularum, ob oculos nobis tamquam in ſpeculo poſitum! Quem etiam in modum hanc ſpeculis abutentium pluſquã puerilem ineptiam alio quodam loco idem auctor diſertiſſimis verbis inſectatur. SPECVLVM, inquit, in quod adſpicimus, ac ſpeciem, hoc eſt effigiem noſtram contemplamur; datum nobis à natura fuit, non vt pilos è ſuperciliis aut barbâ velleremus, non vt faciem inficeremus coloribus, non vt rugas traheremus: ſed, vt noſmetipſos noſſemus, moreſque illius intuitu in melius formaremus; prout antiquos illo vſos fuiſſe cognouimus.

ANIMA. Numquam (vt verum fatear) tantum tamque eximium etiam veræ virtutis fructũ ex ſpeculis colligi poſſe mihi perſuaſi. Sed, quàm dolendum, tam parum id viros ac mulieres, ac præſertim comtulos æui noſtri peruerſi adoleſcẽtes, animaduertere; atque abuti potiùs tam præſtãti naturæ beneficio, quàm, ſicut olim illi philoſophi ſuos docebant diſcipulos, vti in bonum virtutis obſequiũ! Verè prorſus molles iſti atque degeneres, ſibi peius volũt, quàm ipſa natura voluerit; quę, cùm illos viros finxerit, ipſi ſe ad ſpeculũ refingunt in feminas. Curioſiùs, moroſiùs, maioriq; cum ſtudio, ſe comunt, po-

liunt, moliũtur, cincinnos cõcinnant, ſupercilia, barbam (ſi quid tamen eius habẽt) & collarem ornatum adaptant, quàm quævis virguncula cum vniuerſo ſuo mundo muliebri poſſit effingere. O degeneres animos, & viros parũ viriles; ſub Sardanapali potiùs, quã ſub alicuius Hannibalis aut Epaminondæ cẽturiandos manipulis!

DESIDERIVS.

Meritò terreat eos, præſaga illa damnationis, *Ioel.* 2. Ioëlis ſententia: A facie eius (iudicis ſcilicet & vindicis Dei) cruciabuntur. nam Domini terribilis facies, faciebus ipſorum, vt aptè cõparatus ita intolerabilis cruciatus futurus eſt. Omnes vultus eorum (inquit) redigentur in ollam. Nam, præterquam quòd inexplicabilis illorum erit cruciatus, qui à facie irati iudicis in eos torquebitur, etiam inſuper vultus ipſorum quorum hîc tam ſtudioſi ac curioſi fuerint cultores, ita illis ipſis peculiarem tormentorum moleſtiam parient, ac ſi omnes ſic comtæ & fucatæ facies in ollam ignitam coniectæ ebullientes ac efferueſcentes ſe inuicem acribus morſibus ac dilaniationibus impeterẽt & lacerarent; præter communem cum reliquis damnatis, ardoris & concoctionis acerbitatem. Adde, quòd præ fœditate atque nigrore horribili, nigris potiùs ollis ſimiles apparebunt, quàm humanæ alicui faciei.

DESIDERIVS.

Nos igitur, ô anima, ſi ſapimus, interioris formæ ac pulchritudinis capti cupidine atque amœnitate, SPECVLI huius obiectu (quantùm fieri poſſe didicimus) indecentem animi ſtatum, ex ipſius contemplatione, more maiorum,

rum, non ſolùm elicere, ſed eluere quoque ſatagamus Siq́ue penitiùs eiuſdem obſequio, per tranſparentia latentium affectuum ſigna, in mentis receſſum penetrare non neglexerimus; ſtatim iracundiæ feruor, æſtus libidinis, inuidiæ liuor, intemperantię luxus, acediæ tabes, tumor ſuperbiæ, ceteræq́ue animi malè affecti intemperies, inſtar talpæ & ſoricis, ſuis ſe prodent indiciis, ebullienti nimirum molitione, & arroſione.

Iam verò quid opus id dicam? Noſti ſiquidem per temetipſam, ô ſoror, tali modo maculas animi deprehendiſſe, atque foras in lucem apertam produxiſſe, quàm non contemnenda ſit ad munditiem ac nitorem via. Quocircà, qualecumque hoc in genere nobis beneficij præſens præſtitit ſpeculum; præſtantius illud nobis eâ ex parte digniuſq́ue futurum eſt, quàm illud, quod excellens ille ſculptor Praxiteles argenteum ſiue aureum primus feciſſe perhibetur.

ANIMA.

Felix fauſtumq́ue ſit SPECVLI huius primi non inamœnum experimentum. Non erit quod ſuſcepti laboris pœniteat, ſi ceterorum ſucceſſus his cœptis reſponderit.

Domine Deus, qui cordium es inſpector, & ſecretiſſimas intueris abyſſos; quiq́ue de cælo proſpectans, vias noſtras actuſq́ue conſideras: vtinam tamquam diuinæ tuæ præſentiæ ſpeculatores, ita conſilio SPECVLI, nos noſtraq́ue omnia diſponamus, vt tuæ ſint placita voluntati.

II. SPECVLVM FALLAX.

FALLACIS SPECVLI caueſis te ludat imago:
Non aurum eſt, quidquid bractea fulua tegit.

A.	*Fallax et mendax ſpeculum.*	G.	*Vulpecula, in concha è ſapone bulloſum mundum feſtucâ excitat.*
B.	*Stultus ſe in luna contemplans.*	H.	*Tigris viua adhuc capi nequiuit.*
C.	*Fallitur, pro angelo dæmonem pingens.*	I.	*Catulus aliquando ab equite ſurripitur.*
D.	*Mundus, ſpeculorum fallacium fallaciſſimum.*	K.	*Mater obiecto ſpeculo fallitur.*
E.	*Mundus lunâ inconſtantior.*	L.	*Chamæleontis vafricies.*
F.	*Vulpecula, mundi fallacis typus.*		

II. SPECVLVM FALLAX.

DESIDERIVS.

EAMVS nunc, ſi lubet, ô anima mea! de SPECVLO ad SPECVLVM; vt delibata cuiuſque ſpeculationis ocularis indagine, ſublimioris tandem theoriæ reddamur participes; atque intellectus acumine, diuinæ pulchritudinis excellentiam (quantum quidem humanæ imbecillitati permittitur) aliquatenus deguſtemus. Dici namque de nobis tunc poterit illud Prophetę: SPECVLATOR *Ephraim cum Deo meo.* Tunc ſiquidem veri Ephratæi (quod eſt frugiferi & creſcentes) cum Deo noſtro futuri ſumus, ſi in puritate mentis, & perfecta Dei dilectione cum ipſo coniuncti, de bono ſemper in melius profecerimus. SPECVLVM itaque iſtud in ſpeculorum ſerie primò ſubiunctum, quâ par eſt prudentiâ contemplemur. *Oſeæ 9.*

Sed, quid hoc rei eſt? ô anima! In SPECVLVM FALLAX & mendax incidimus; cuius infido ductu, ſimiles illorum (niſi nobis cauerimus) futuri ſumus, de quibus Propheta conqueritur, hunc in modum: SPECVLATORES eius cæci omnes: neſcierunt vniuerſi. Canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes, & amantes ſomnia. Nam, tametſi Propheta de vigilum ſpeculâ, nos autem de ſpeculo contemplationis agamus; quantum tamen præſagit animus, in eadem per fallax hoc ſpeculum infelicitatis incommoda, ſi *Iſa. 56*

fueri-

fuerimus incurij, dilabemur; quæ ibi de vanis, falſis, fallacibuſque ac mendacibus prophetis ceu ſpeculatoribus Propheta commemorat. Quid namque diſcriminis, inter ſpeculatorem cæcum in ſpeculâ, & inter oculatum contemplatorem in ſpeculo, ſed fallaci ac doloſo Quidve intereſt, inter ſpeculatorem, præ cæcitate neſcientem quid foris agatur & inter ſui conſideratorem in ſpeculo mendaci, rei veritatem celante? Et demum quid refert, an ſpeculator è ſpeculâ videat vana, dormiat, & ſomnia diligat; an verò ſeipſum contemplans in ſpeculo, præ fallaciâ optices & perſpectiuæ, ludificetur adſpectu; ſitque vicinius ſomnio, quod videre ſe credit, quàm rei ipſius veritati? Itaque, ſi ſapimus, ô ſoror dilecta, anima mea, nihil nobis tam verſicolori credendum eſt ſpeculo. Verumtamen, quò magis nobis ab omni fallaciâ ſit cautum: naturam ipſius vafram, veteratoriam, ac malignam inueſtigemus.

ANIMA.

Ediſſere igitur, obſecro, mi frater dilecte, quænam ſit primaria fallacis huius SPECVLI natura atque ex arte conditio. Nam exiſtimo, quemadmodum vnica eſt linea recta, curuæ autem innumeræ: ita verax ſpeculum vniforme, ſincerum, ac ſimplex; ſed mendax & fallax multifarium, multiplex, formarumque diuerſiſſimarum.

DESIDERIVS.

Planè, vt dicis, ita ſe habet, neque facilè eſt ſcrutabilis eius nequitia. Illud verò primariâ ſigni-

ſignificatione fallax ac mendax ſpeculum nuncupatur; quod non fideliter obiectam ſpeciem, ſed planè aliam atque ementitam repræſentat: adeò vt interdum etiam formoſiſſimi deformes appareant, & è conuerſo deformes pulcherrimi; prout diſpoſita eſt, certoque artificio temperata ſpeculi ſuperficies, aut ipſa materia. Vnde & poëta quidam, deformem quamdam, quæ, quòd pulchra quandoque fuiſſet, rugoſam nunc ſenio faciem nollet agnoſcere, & ſpeculi potiùs vitio attribueret errorem, ſic de ſpeculo ſuo conquerentem inducit:

Cumq; aliquis dicet, Fuit hæc formoſa; dolebis, Triſt. 3
Et SPECVLVM MENDAX *eſſe querêre tuum.*

Adeò, vt eapropter quoque, ſiue quòd verè ſpecula fallerent, neque obiectam ſincerè effigiem redderent (qualia extitiſſe poëta ſupponit) ſiue quòd repræſentatæ per ſpecula effigies & formę intuentibus non arriderent, dicit idem auctor prædicitque aniculis, hoc modo:

Tempus erit, quo vos SPECVLVM *vidiſſe pigebit:* Ouid.
Et veniet rugis altera cauſa dolor.

Flet quoque, vt in SPECVLO *rugas adſpexit aniles* Idem.
Tyndaris: & ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.

Quò ſpectat illud quoque, quod dicit quidam, & rectè: Senibus inuiſa ſpecula. Senes enim atque anus, dictante naturâ, ſpecula longè proiiciunt: ne, ſi ſe in illis contemplari velint, immutatam faciem non agnoſcant, & ſe alios eſſe atque videri, lamentari cogantur. Ad quos Lyricus reſpexit hiſce ſuis verſibus, ſic canens: Horat. Carm. lib. 4. Od. 10.

Dices, heu (quoties te in SPECVLO *videris alterum)*

Quæ

Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel, cur his animis incolumes non redeunt genæ?

Tametſi verò, fallacia illa proprio vocabulo ſpecula appellentur, quæ aliam quàm obiicis effigiem ac figuram repræſentent, aut eamdem aliter quàm verè eſt efformatam: fallacia tamen & illa vocari poſſunt, de quibus Iuſtinus Martyr, quando in eas feminas (tametſi Chriſtianas) declamat, quæ doloſa arte tentabant eiuſmodi quæ Chriſtianis eſſent alioqui mulieribus interdicta. Sic enim ait: Vſu venit quibuſdam, ſeipſas fallentibus (ecce fallaciam ſpeculantium) vt cùm apertè vultum pigmentis fingere non audeant, arte id faciant. Nam, in vndam aut oleum facie inclinatâ deſpicientes, de ſeipſis iudicant, an aduerſus caſtitatem belligerare poſſint. Non quòd ſpecula illa naturalia fontis vel olei fallerent intuentes; ſed quòd illæ curioſæ, tali arte vtentes, præſcriptam pudicis Chriſtianis mulieribus legem eluderent. Quales etiam, quaſi pudicitiæ nundinatrices eas habet Tertullianus: quæ, vt ait, conſilium formæ à ſpeculo petunt. Reprehenditque idem in viris, SPECVLVM omni ratione adhibentibus, conſulentibus, anxieque inſpicientibus: quaſi verò verè formoſi, præſtantique formâ ac corpore exiſtant, dummodò vel ipſi ſibi tales appareant, vel qualicumque fallaciâ ſpeculum tales repræſentare videatur.

Iuſtin. Mart.

Quis enim tam parum in rationis rectæ ſpeculo eſt verſatus, qui non clariſſimè videat, inanes eiuſmodi ſpeculatores ac ſpeculatrices, inſipienti ac imminuto homini cerebro eſſe B

ſimi-

ſimiles; qui fortè per ſpeculum diaphanum tranſparenſque vitrum ſeſe in lunâ conſideraret, & eam, quæ in ipſamet lunâ ſpectantibus apparere videtur obtuſa admodum humana facies, ſuam ille effigiem delirus ſpeculator exiſtimaret? Et certè, tametſi opinione ſuâ ipſe falleretur, non vſqueadeò tamen à vero aberraret; cùm ſtultus vt luna mutetur, & neſcio quam ſibi ex ſpeculo quantumuis mendaci affingant pulchritudinem, indefeſſi quidam ſpeculorum aruſpices. Nónne ſic etiam Acco vetula (de quâ Cælius) ſeipſam imprudens fefellit ad ſpeculum; dum faciem ſuam (tametſi inſigniter rugoſam) in illo conſpiciens, ſecum, quaſi cum alterâ ſe, corridere cœpit & colloqui? Et, quæſo te, quid minus faciunt illæ, quæ finem non faciunt, ſe in ſuo ſpeculo circumſpectandi, comendi, poliendi, arridendi, indignandique ſubinde dum non ſatis ſuccedit ex animo, atque omnia tandem & ſingula conſilio ac præſcripto ſpeculi digerendi; vt dum illis diſtinentur, annus ſit? Adeò vt ſi non fallat ſpeculum, ſeipſas fallant. *Eccl. 27.*

ANIMA.

Heu, quantum ab internæ formæ curâ ſemoti ſunt, qui ſe ita totos in exterioris ſpeciei contemplationem immergunt! Quàm deformes intus, quàm pulchri foris! quàm nigræ ſunt facies eorum, à fumo qui in domo hominis interioris ex tantâ vanitate aſcendit; dum exteriùs interim omnia nitent, ac pigmentis collucent! O cæcas hominum mentes, cæleſtium inanes! Quid etenim aliud agunt, tali tamque moleſto

ac ſeruili molimine ita ſemetipſos fallentes; quàm ſi parum cordatus pictor, angelum aliquem in ſuo prototypo, velut in ſpeculo relucentem, ſibi ſumens imitandum, diabolum interim teterrimum in tabula ſua depingat? Nónne ſic etiam ſpeculatores iſti ac ſpeculatrices, in ſpeculo vultum natiuitatis ſuæ, qualem Deus indiderit, intuentes, per ſtultam ac vanam in animo gloriam, vultum abominabilem coram Deo atque angelis eius, in ſuamet conſcientia ſibi conciliant? Nónne item fœdiſſimæ ſui turpique ſcrophæ talem comparat Sapiens,
Pro.11. dum ita ait: Circulus aureus in naribus ſuis, mulier pulchra & fatua? Dignum profectò talis operæ pretium.

DESIDERIVS.

Procul idcircò ſit ab iſtarum tabernis ac tabernaculis, caſtum noſtrum, ô anima, contubernium. Ipſi potiùs, quem diligimus, cuius gratiam piâ ambitione venamur, atq; per eumdẽ Sapientiæ iugiter commoremur; cum ipſa ſors noſtra perſeueret: vt dicere æquè fideliter ac
Eccls.1 conſtanter poſſimus: Mens mea contemplata eſt multa ſapienter, & didici. Dedique cor meum, vt ſcirem prudentiam atque doctri-
Item.2. nam, erroreſque & ſtultitiam. Et vidi, quòd tantum præcederet ſapientia ſtultitiam, quantum differt lux à tenebris. Da itaque nobis, ô Domine, quærentibus te, ac vultui tuo placere ſtudentibus, eumque aliquando in cælis videre ſicuti eſt, ac ſine vllo medio, contemplatione eius beatificâ frui deſiderantibus; ne terrenis iſtis illecebris, fallacibuſque ſpeculis eludamur:

ſed

ſed tuæ pulchritudinis amore capti, atque inextricabili nexu irretiti, vana mundi oblectamenta, vt mera deliramenta, ſpernamus; atque inſtar ſpeculorum fallacium cauti deuitemus.

ANIMA.

Ita & ego tecum ſentio, optime ac fideliſſime conſodalis; atque in hoc propoſito nos inuicem ſine intermiſſione, dum hoc vitæ mortalis nexu copulamur, animemus. Sic namque & Apoſtolorum verticem locutum, nos meminiſſe ipſo facto teſtabimur. Non enim indoctas (inquit) fabulas ſecuti, notam vobis fecimus Domini noſtri Ieſu Chriſti virtutem & præſcientiam: ſed SPECVLATORES facti illius magnitudinis. *2.Pet.1*

DESIDERIVS.

Conſultò, mi ſoror: ſic enim futurum eſt, vt fallacis mundi præſtigias, ipſimet, Deo iuuante eludamus; atque artem arte fallamus. Quid namque de vniuerſis huius mundi immundi blanditiis, adulationibus, promiſſis, deliciis, voluptatibus, honoribus, poteſtatibus, ſpecioſique nominis titulis ac beneficiis, cenſendum eſt aliud; quàm de fucis, laruis, & inanibus bullis, ne hili quidem vel flocci faciendis? De ipſo eapropter rectè dici poteſt illud Annæi Senecæ: *Lib.5.*
Qui veri beneficij ſpecie fallit, tam ingratus *de Beneficiis*
eſt, quàm veneficus, qui ſaporem, cùm vene- *cap.13.*
num credidit, miſcuit. Adeò vt mundus mendacium fallaciumque ſpeculorum ſit omnium fallaciſſimum. Nónne mundus verè dici poteſt

lunâ inconſtantior, quæ ſuum momentis ſingulis vel incremento vel decremento deludit ſpectatorem? Nam cùm in ſummâ eſſe videtur plenitudine; veriſſimo mundi typo, ſtatim ad defectionem vergit. Neque vulpecula in arte fallendi mundo callidior; quæ tamen ab innatâ fallendi aſtutiâ præcipuum ſuum traxit encomium. Quid mirum igitur, ſi, qui in mundi nitore, inſtarque fragilis vitri reſplendeſcentiâ, velut in ſpeculo ſeſe oblectant, mille modis eidem fiant ridiculi, cunctorumque ludibrium? Sic etenim orbis ille bulloſus ex ſapone & aquâ conflatus, dum ad ſummum, vel ſui magnitudine, vel in altum adſcenſu, pertingit, eliditur; & in nihilum rediens, plus mœroris, mordicante in puerorum oculis ſmigmate, parit, quàm antè lætitiæ dederat, cùm in vigore ſuo ſplendeſceret, quemdamque in conchâ microcoſmum referret.

Et verò, quid in optimis ſpeculis aliud iudicamus, quàm meram ineſſe fallaciam? Quid enim aliud, quàm alienum corpus ac figuram mentiuntur? Non eſt namque in ſpeculo, quod oſtenditur: nam ſi quod repræſentat, verè in ſpeculo eſſet; non ita repentè euaneſceret, nec aliâ protinus imagine ſuperueniente obduceretur: neque ita innumerabiles modò interirent, modò exciperentur formæ. Quid ergo? Simulacra iſta ſunt tantùm; & inanis ſolummodò verorum corporum obiectorum imitatio: ſuntque iſta à quibuſdam altioris ingenij ſic comparata, vt etiam in prauum poſſint detorquere quæ recta ſunt. Nam ſunt ſpecula, quæ faciem proſpicientium obliquent: ſunt, quæ in infinitum

nitum augeant, humanumq́ue habitum excedant, modumq́ue noſtrorum corporum. Id efficit autem perſpectiua, vt in vno eodemq́ue ſpeculo, aliquando vnius rei plures ſeſe oſtentent imagines. Si certo modo conſtituas, imaginet prorſus nihil: ſitu autem demutato, imaginoſum reddatur. Id comminiſcitur quoque ars iſta, vt caput in imo compareat, pedes verò ſurrecti; teſte Varrone. Excogitantur & monſtrifica: vt in templo Smyrnæ dicata; vt aũctor eſt Plinius. Vidi ego quoque, quæ os contemplantis (natura licet formatum quàm optimè) mirè in arctum adductum, horrendè verò in altum extenderent. Et viciſſim alia, quæ, labra compreſſa, ſine modo vtrimque in latera diducerent. Alia, quæ naſum ſimum & ſtrumoſum referrent: alia verò, quæ præacutum & enormiter prominentem: atque ita de omnibus quæ obiiciebantur, in monſtri deformitatem reddentia.

Sed, quid de fallacibus illis & artificialibus ſpeculis dicemus, de quibus Pauſanias libro octauo in Arcadicis? Ad dexteram (inquit, de Curetibus tractans) è delubro egredienti, SPECVLVM in tectorio parietis aptè incluſum eſt: in quo, qui inſpexerit, ſuam ipſius imaginem, aut parum perſpicuè, aut prorſus nihil cernet: deorum tamen ſigna, & ſolium ipſum dilucidè intuebitur. Quantum ego quidem coniicio, aut ſpeculum illud ita diſpoſitum erat, vt defectu debitæ reflexionis, inſpicientium vultus ad ipſorum oculos non redirent: (tametſi enim omnes qui in cubiculo ſunt in ſpeculo oppoſito ſpecies ſuas imprimant, non omnes tamen ſeſe

in eodem conſpiciunt, ſed illi tantùm, qui in rectâ reflexione oppoſiti ſtant) vel arte aliquâ latentiori, aut etiam illuſione diabolicâ, illud accidere potuit. At, at: quid dicam? Nónne cò impietatis deuentum eſt hodie, vt inſano cupidinis œſtro perciti, & quaſi philtro dementati homines abiecto timore Domini, nullaque habitâ conſcientiæ (quam ita miſerè profligant) ratione; adminiſtro diabolo, proci ſui illa, iſte ſuæ amaſiæ, vel numquam viſam, vel viſam olim, ſed lõgo terrarum mariumque interuallo diſſitam effigiem in ſpeculo ſibi magicâ arte repræſentari permittat, imò & prece & pretio procuret? O protritæ verecundiæ, neglecti diuini iudicij, & proiectæ per omne flagitium animæ, deteſtanda ſed teſtatiſſima tamen argumenta! Horror quidem illis ex tali adſpectu pauidam intus conſcientiam ferit; ſudor præ rei nouitate erumpens, ſceleris arguit; ac præſens maligni ſpiritus opera, atque molitio, tremẽtibus etiam ſenſibiliter artubus, pænè exanimat: & tamen, ſpretis his omnibus, & iucundum & gratum videtur inimici obſequium; in certam animi perniciem etiam ære coëmtum: placetque tantis impenſis æternum emere pœnitere. O inſaniam! ô mentis effaſcinatæ caliginem! quæ non videat in hoc SPECVLO, quantam ſponte admittat iacturam, dum in eodem intentis oculis veſana cum voluptate ſpeculatur phantaſma dæmonicum, eius nimirum adumbrato obtutu, cuius carnali amore,

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.

De tigride non multùm abludentem huic fabulæ,

bulæ,vel amẽtię potiùs,legimus illuſionem.Ti-
gris etenim,vt velociſſimum eſt animal (nomẽ
à Medis & Armenis habẽs,qui ſagittam tigrim
appellant; atque rapaciſſimus quoque fluuius
Tigris vocatur) viua adhuc atque adulta capi
I nequiuit: ſed catulus,abſente matre, ab equite
velociſſimo quandoque ſurripitur. Quod
dum ſuperueniens mater agnoſcit, rapidiſ-
ſimo curſu raptorem inſequitur. Ille verò, cer-
tò ſciens ſe non curſu ſed arte tantùm poſſe
K ferocis beluæ pernicitatem effugere, vitreum
orbem in ſpeculi morem confectum delabi
ſinit; in quem incidens tigris, ſeque in eo ad-
mirabunda contemplans, remoranſque dum
catulum ſuum ſe videre exiſtimat, à fugiente
interim raptore deluditur, ac omni ſpe ſua fru-
ſtratur. Ita quoque miſerum mortalium ge-
nus, dum vano fallacique ſpeculorum obtutu,
falſiſque vmbraticorum ſimulacrorum figuris,
& oblectamentis inanibus ſtultè diſtinetur;
& rem præſentem, & ſpem omnem futuræ po-
ſteritatis atque æternæ ſalutis auferri patitur:
idque ab his nimirum, qui præcipuæ felicitati,
ſupremæ gloriæ, ac bono ipſius ſummo, impla-
cabili odio inſidiantur. De quibus Propheta
in perſona Iudæorum ſic lamentatur: Velo- *Thre. 4*
ciores fuerunt perſecutores noſtri aquilis cæli:
ſuper montes perſecuti ſunt nos: in deſerto in-
ſidiati ſunt nobis.

ANIMA.

Verè fallaciam tam miſerandæ deceptionis
præuidit præmonuitque Sapiens, quando mun-
di nequitiam atque aſtutiam, & diaboli la-

queos,in hiſce detexit, per quæ ferè ſpeculatorum ac ſpeculatricum procedit illuſio; ſicque periculoſam ſubuertit viam,tutamque ſternit,
Pro.31. hiſce verbis: Fallax gratia,& vana eſt pulchritudo:mulier timens Dominum, ipſa laudabitur. Dum ſiquidem præterit figura mundi huius; & omnis caro fœnum; cuius flos decidit, & areſcit,& grauiter olet: quid niſi fallaciæ plenum in formæ gratiâ ac pulchritudine ſpeculandum;quæ dum in rugas,& arentem marcidámque cutem degenerat, ſuum heredem, cum vniuerſis admiratoribus ſuis, caducâ ſui ſpecie decipit ac fruſtratur?

O quàm dolendum, his momentaneis oblectamentis, ita cupere ſponte & gratanter falli mortales! vt cum Pſalmiſtâ lubeat exclamare;
Pſal.4. Filij hominum,vſquequò graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quis vmquam pro vino, vel oleo, vel balſamo, vacuo ſe vaſe domum remitti deſideret? quis argentum in vanum expendere laboret? Quis vmquam prudens, falli, decipi, mendaciiſque ſibi imponi permittat? Hic tamen quotidianus eſt quæſtus, quem mundus callet & exercet: hæc impoſtura quotidiana, quâ neſcio vtri plus gaudeant,an decepti,an verò deceptores. adeò vt tritum ſit vulgò: Mundus vult falli. Quis tamen ignoret, quòd iuxta Chryſoſtomum, Seductio ſemper boni habuit colorem? Sic falſi à ſerpente protoplaſti parentes noſtri: ſic Iudas ille infamis proditor mitiſſimum agnum, Dominum noſtrum,circumuenit: talique ſpecioſi fauoris prætextu ſeductum in agrum fratrem ſuum Cain occidit. Nónne ita chamæleon L

quo-

quoque & Polypus ſuas tutò ſtruunt inſidias, dum eius vel herbæ vel terræ colorem imitantur, cui ſe applicant; vt, dum animalia piſcéſve incautè nihilque tale ſuſpicantes accedunt, indubitata fiant præda? FALLACIS itaque mundani SPECVLI fugiamus illecebras, vt illime purumque ac ſincerum veritatis ſolidæque virtutis Speculum liberiùs vſurpemus. Si quis namque inſpecto fallaci ac magico ſpeculo in beſtiam ſtatim verteretur; quem non tam horribilis caſus ab eiuſdem ſpeculi contemplatione abſterreret?

III. SPECVLVM VRENS.

Flamma volat, micat æthra, fugam cape, conflagrat orbis:
Plena adeò igniuomis omnia ſunt SPECVLIS.

A. *Vrens ſpeculum concauum.*	E. *Baſiliſcus viſu necans.*
B. *Archimedes ſpeculo naues hoſtiles incendit.*	F. *Impudicæ mulieris oculi nequiſſima vrentia ſpecula.*
C. *Tranſparens ſpeculum vſtulans.*	G.H. *Cor viri, impudicæ obtutu, et dæmonis halitu, concrematur.*
D. *Puer ab vrticis ictus et vſtulatus.*	

III. SPECVLVM VRENS.

Desiderivs.

Recordaris, ô anima mea, filia Sion, bonorum dilecti noſtri ſpeculatrix, quid dixerit olim Daniel de ſe ſociiſque ſuis, Eunucho, ſibi à rege Nabuchodonoſor præpoſito? Contemplare, inquit, vultus noſtros, & vultus puerorum, qui veſcuntur cibo regio: & ſicut videris, facies cum ſeruis tuis. Quid ſi iam nos quoque vultuum noſtrorum contemplatorem aliquem prouocemus; aut certè nobis mutuò hoc præſtemus officij? an non meliores gratioreſque vultus noſtros, præ mundialibus ſpeculatoribus, aparituros credas? *Dan.1.*

Anima.

Planè ita confidam: nam ſpeculi noſtri, quod mentis oculis potiori luſtramus indagine, & cuius intuitu ſpeculorũ quoq; ocularium vſum expẽdimus atque obſeruamus, tanta eſt efficacitas, vt non ſolùm inſtar iam dictorũ deformia quæque ac defectuoſa ſubindicet, verumetiam diuiniori quadam virtute maculas eluat, & conferat nitorem. Neque multo ſeciùs inter hæc accidit, quàm cùm luna ſolem adſpiciens, ab eodem illuminatur, & diſcuſſis nebuloſis pulchra eius adſpectu efficitur. Quocircà, pergamus, ſi placet, ſpeculorum varietatem exquirere, atque ex proximè ſequenti elicere, quod admiratione & obſeruatu dignum videbitur, ad

ad concupitæ internæ pulchritudinis incrementum. Sed, quidnam ſibi hoc vult, quòd primo ipſius obtutu quamdam quaſi vſtulationem nidoremq́ue perſentiſcere videor?

DESIDERIVS.

Deſine mirari, ô delicata ac tenella anima mea; neque tamen te illi fidentiùs applica, niſi aduri alio quàm amoris dilecti tui igne deſideres. Nam adurens ſiue vſtulans ſpeculum eſt iſtud, quod modò habemus præ manibus: atque eapropter prudenter circumſpecteq́ue tractandum.

ANIMA.

Quodnam igitur, ô mi frater, hoc SPECVLI eſt genus? quæſo te, ne me celaueris. Deinde, an non niſi in malum illius ſit vſus, ſi noſti, fac ſciam & ego.

DESIDERIVS.

Concauum, vt ſcias, eſt iſtud, à quo radij ſolis in vnum aliquod punctum coëunt; in quod non lucem ſolummodò, ac radios, conuerſum ad ſolem, reflectit, verumetiam calorem emittit talem, vt faciliùs interdum obiectum fomitem, quàm ignis accendat. Vtq́ue magis admirere, planum ſpeculum lucem tantùm reflectit, ſine calore; conuexum verò, nec calorem nec lucem; cuius idcircò liberior eſt in aliis, & quidem ſatis admirandis, vſus. Nam, cùm imbecilli ſint oculi noſtri, vt recto obtutu ſolem ſuſtinere non valeant, nec formam A

eius,

eius, habitumque, & verum illum igneum calorem contemplari: inuentum eſt ope atque adiumento SPECVLI, vt non modò orientem occidentemque ſolem queamus conſpicere; verùm etiam ſupra nos ſtantem, & nullo rubore perfuſum, ſed candida luce fulgentem, tranquillè & citra oculorum moleſtiam, contemplemur. Sic nimirum & ſolis eclipſes per ſpeculum commune ac planum, hoc eſt, ſolis lunæque imagines, inoffenſo intuitu conſpiciuntur. Sed econtrà ſpeculorum arte elaborata concauitas, collectos, vt dixi, in idem punctum ſolis radios, ita condenſatos conſtrictoſque in obiectam ex aduerſo rem materiamque reflectit; vt & plumbum in tectis colliqueſcere faciat, & aptam combuſtioni materiam, quaſi igni iniecto, comburat. Huic rei admirandæ, non minùs miranda fidem facit: quòd nempe Meneſtratum in templo Dianæ Hecaten tantâ marmoris radiatione feciſſe compertum eſt, vt in eius contemplatione æditui ſpectatores admonere ſolerent, parcerent oculis. Ne ſcilicet nimiâ radiorum perſtrictione fulgor egrediens viſus aciem non ſolùm hebetaret, verumetiam arefacto excoctoque interiùs neruo optico, vim viſiuam depopularetur.

ANIMA.

Admiranda profectò & naturæ vis, & mirabilis ingenij humani induſtria, rerum naturalium latentem virtutem, cauſarumque efficaciam inueſtigantis, & tam ſtupendos effectus, certâ arte, coniunctione, ac temperamento elicientis:

cientis: quod tamen totum, fonti omnium Deo acceptum fertur.

DESIDERIVS.

Longè præcipuum huiuſce vſtulationis deflagrationiſque teſtimonium, Archimedis nobis B factum admirandum ſuppeditat, quod à Galeno proditum legimus. Ille enim Archimedes Syracuſanus, in omni quidem geometriâ multùm ante alios admirabili vir ſubtilitate, ſed in ſpeculorum ratione pertractandâ, vel maximè memorandus fuit. Non ſolùm enim ingenti volumine, acerrimè ſpeculorum naturam ac diuerſitatem rimatus eſt; verumetiam actu ipſo, concaui in vrendo ſpeculi efficaciam, certo experimento teſtatam fecit. Nam hoſtium naues, pice nullo negotio ignem concipiente, ſpeculi miniſterio concremauit.

Sunt & tranſparentia quædam ſpecularia C vitra, quæ ſi exaduerſum ſoli ponantur, appoſitum accendunt fomitem. Sic in quadam Aſiæ vrbe domum deflagraſſe contigit, feneſtræ cuidam vitreæ lignis pice litis adiacentibus, & in extimâ parte columbino retrimento ex putrefactione ampliùs arefacto. Nam eò validiùs ſolari radio vaporante (vt æſtate aſſolet mediâ) materia flammam concepit, moxque ad ſumma peruenit incendium. Sic & celebratum Medeæ pharmacum ignibus admotum inardeſcebat: conſtabat enim ſulphure & aſphalto humentiore. Hæc de ſpeculi vrentis portento, è naturâ & arte producto.

CARBVNCVLI porrò vis atque ratio huic non eſt adeò abſimilis, ſiue pro lapide pretioſo

accipias, ſiue pro morbo, aut etiam pro vitio, quod vitibus interdum accidit. Non enim aliam ob cauſam hoc nomine tria illa appellantur, quàm quòd vel in colore, vel in vſtulatione cum candenti carbone conueniant. In primis namque quoad lapidem illum, quem carbunculum nuncupamus; de illo ſic Plinius: Inter gemmas rubeo colore principatum habent carbunculi, à ſimilitudine ignium appellati; cùm ipſi non ſentiant ignes: vnde & à quibuſdam apyraſtæ ſeu apyroti vocantur. Cumque ſit ignitus, vt carbo, carbunculus; fulgor ipſius nec nocte vincitur: adeò vt etiam flammas ad oculos ſpectantium vibret; & cum vrentibus ſpeculis ex hac parte non malè cõueniat. Cùm verò carbunculus, humani corporis vitium appellatur; tuber, parui carbonis inſtar, intelligitur, ex inflammatione proueniens: quod ideò ſimili de causâ à candenti carbone vocabulum trahit. Et quia ex omnibus, quæ interiùs aliquâ corporum parte naſcuntur, non aliud carbunculo peius eſt: hinc accidit, vt Conſtantinus Copronymus, inſigniter in Deum Deique genitricem blaſphemus, tam vehementem ſit paſſus ex pedum carbunculis cruciatum: adeò, vt omni medicorum ope deſtitutus, atque in extremam animi deſperationem deueniens, miſerabiliter vociferaretur, ſe viuentem etiam, propter Mariam Deiparam, igni inextinguibili traditum. Et quid mirum? Naturalem ſiquidem vim ſuam, vt ſolet in aliis, carbunculus ille in ipſum exercebat: & inſuper, ex diuinæ vltionis grauamine, malum ipſum infinite augebatur. Ex eodem fonte pro-

uenit,

uenit, vt morbus ille, ſeu vitium, quod in herbis, fruticibus, arboribuſque nominamus vredinem à peſtilenti quadam vſtulatione, quam in illa incendit; in vitibus hoc idem carbunculus vocitetur, ac in ceteris rubigo; quia inſtar rubiginis optimam ſubſtantiæ partem erodit & abſumit. Hinc, carbunculatæ vuæ dicuntur. Neque eſt malum aliquod, teſte Plinio, illi comparandum: non grandines, non procellæ, nec quæcumque vmquam annonæ intulêre caritatem, vel agros aut arua deuaſtarunt.

Hæc omnia, vt iam audiuimus, cum vrentibus ſpeculis propter vrendi potentiam, comparantur; aut, ſi mauis, illis ipſis eiuſmodi ſpecula. Vnde & vredo, & vrtica (herba æquè ac piſcis) in etymologiâ propter vſtionem concordant. Quin & pruritus ita Ariſtoteli dicitur, excurſus ille humoris ſpirabilis, incluſi contra naturam; qui ardorem ſcalpendi incendit: vnde & voluptas carnalis libidinem prouocans etiam pruritus ſeu prurigo quibuſdam nuncupatur. Genus quoque picturæ, quod encauſtice dicitur; & talis pictor, encauſtes; opus verò, encauſtum; ab inurendo ſic appellantur: quòd artifex adhibito igni figuras ſuas effingebat. Sic & notæ infames inurebantur; vt & alio inſcriptionis modo etiam Chriſtiani olim in frontibus notabantur: quod ſeruorum proprium eſſe ſolet. Chriſtiani verò ſupplicij ſpecie, tali cauterio & ſtigmatum notis deformati, ad metalla, munitiones viarum, aut ad beſtias quoque damnabantur. D

Ad alteram verò petitionis tuæ partem; An non niſi in malum ſit ſpeculi vrentis vſus: reſpondeo;

ſpondeo; Etiam ad bonum. Nam ſicuti ignis & gladius, ac ſimilia, rectum iuſtumque vſum habent, tametſi malitioſi illis abutantur: ita & huiuſmodi ſpecula, per quæ ignis in ſubiecto fomento ſuſcitatur. Vſqueadeò, vt & in Eccleſiæ cærimoniis, quando iuxta ritum Romanum, in cerei benedictione, quæ fit Sabbato ſancto, extinctis vbique luminaribus, nouus ignis benedicendus eſt, is vel ex ſilice priùs excutiatur, vel cryſtallino ſpeculo, aut alio quouis incendendi vim habente, procuretur. In typum, quòd nobis in tenebris & vmbrâ mortis ſedentibus, Chriſtus ceu lux noua apparuit; qui veniebat ignem mittere in terram. Ita & Machabæi, de ignitis lapidibus igne concepto, ſacrificia obtulerunt. *2. Machab. 10.*

ANIMA.

Non oberit, ſpero, hæc vniuerſa audiuiſſe ac nouiſſe de ſpeculorum vrentium naturâ, rebuſque eius naturæ in vſtione affinibus. Et fortaſſe non foret difficile, ad alia adhuc documenta moralia, atque propoſito noſtro principalia, applicare, & ex luto gemmas colligere.

DESIDERIVS.

Quin & factu facillimum eſt futurum, ac prorſus obuium; ſi animum tantummodò aduerterimus. Nam in primis baſiliſci conditio, atque admiranda oculorum ipſius cum vrentibus ſpeculis ſimilitudo, planam nobis ad morum ſpeculationem ſternet viam. Baſiliſcus etenim, ſeu regulus (ſic dictus, vel quòd iuxta Plinium, albâ in capite maculâ, velut quodam

diademate adornetur; vel quòd, ſecundùm alios, reliqua ſerpentium genera, eius virus exhorreſcant ac fugiant) rubeos ignitóſque inſtar carbonis habet oculos. vtque D. Bernardus ait; Venenum in oculis gerit, peſſimum animal, & præ omnibus execrabile. Noſſe cupis, inquit, oculum venenatum, oculum nequam, oculum faſcinantem? Inuidiam cogitato. Si
Sap. 2. non fuiſſet ille baſiliſcus; numquam per eius inuidiam mors intraſſet in orbem terrarum. Optimè itaque Sanctus ille, liuentes inuidiâ oculos in oculis baſiliſci depingit, ac perſtringit vt merentur. Sed & iracundiæ faces, ex incenſo interiùs animo promicantes, rectè hiſce baſiliſci oculis comparentur: quo ſenſu Poëta quoque ſic ad irati hominis excandeſcentiam alludebat, cùm diceret:

Horat. *Ira furor breuis eſt:* ——

quam alij, efferueſcentiam bullientis ſanguinis circa cor, interpretantur. Atque alius Poëta hunc in modum:

Ouid. *Pertinet ad faciem rabidos compeſcere mores:*
Candida pax homines, trux decet ira feras.

At propoſito noſtro viciniùs, de vultus irati cum eiuſmodi ſpeculis vrentibus comparatione, accedit, quod idem ſic habet:

I procul hinc, dixit; non eſt mihi tibia tanti;
Vt vidit vultus Pallas in amne ſuos.
Vos quoque, ſi mediâ SPECVLVM *ſpectetis in irâ;*
Cognoſcet faciem vix ſatis vlla ſuam.

adeò namque, & nares, & oculi, ac tota denique facies, iracundiam ſpirant.

Verùm enimuerò, tum SPECVLI adurentis conditio, tum oculorum baſiliſci ſolo viſu necan-

necantis virulentia nocendíque malignitas, in impudicæ mulieris adſpectu tenent principatum. Vnde quicumque verſiculi illius leonini eſt auctor, à ſcopo mihi non eſt viſus aberraſſe; quem, dum ſic luſit, veriſſimè attigit:

Eſt mulier tactu viſcus, viſu Baſiliſcus.

Quapropter venerabilis ac ſancta illa matrona, Diana vidua, ſancti Bernardini Senenſis matertera, non immeritò, tametſi citra eius culpam, illum efficaciter ab hac peſte deterruit. Dicente namque identidem eodem adhuc puero, ſibi à defunctis iam parentibus commiſſo, ſe in vrbe Senenſi iuuenculam quamdam amare, ineffabili ſpecioſitate fulgentem; cuius gratioſum adſpectum niſi quotidie videret, ſibi crederet præ mœrore moriendum; mentem ſuam referens ad eam, quam totam pulchram canit Eccleſia. Nutrix directrixque ipſius Diana, mulier ſpiritualis, ſuſpicata ne fortè alicuius puellæ carnali amore foret vulneratus, eum increpans, ſic inquit: Quid eſt, fili mi, quòd te impudicè loquentem audio? An ignoras, quòd mulier formoſa decliuem animum facit ad vitia? ADSPECTVS EIVS IGNIS EST EXARDESCENS: affectus, robur ingenij proſternit, intellectum elidit. Deſere, fili, hanc vanitatem, & de corde tuo omnem cogitatum illius propulſa. Sic illa: atque attentiùs obſeruatum, die quodam deprehendit, aperto capite, nudis nixum genibus, dilectam ſuam (beatam inquam MARIAM virginem, quæ ſupra portam in effigie ſtabat) deuotiſſimè ſalutantem. Sicque ſalua res fuit: non importuna tamen illi ætati, illique modo loquendi pueri, noſtróve

D. Antoninus

huic propoſito, ſanctæ illius matronæ monitio, de INCENDIARIO mulierum ADSPECTV, diligenti ſalutem, diligenter cauendo. Iuxta illud Poëtæ:

Geor. 3 *Carpit enim vires paulatim: vritq́; videndo Femina.*

Poſsitne efficacius oculatiuſque argumentum ac typicum ſpecimen peſtilentis huiuſce muliebris adſpectus proferri in medium, quàm quod de peſtiferis oculis & obtutu venenato virgunculæ illius legimus, quam Regina Indorum aliquando Alexandro Magno, vt venuſtiſſimam donoque regali digniſſimam, miſit? Illa ſiquidem ab infantia nutrita atque imbuta fuerat veneno ſerpentino, ita vt natura ipſius verſa eſſet in ſerpentis naturam; cuius congreſſu extinctus fuiſſet Alexander, niſi Ariſtoteles eum latentis periculi (quod ex admiratione inſoliti victus percepit) præmonuiſſet. Notabat ille præterea, quòd ipſa fidenter, horribiliter, & conſtanter viſum figebat in facies virorum, quaſi (baſiliſci in modum) ſolo viſu necatura.

Sed, eheu! quàm longè deteſtabilius eſt (vt cœpimus dicere) SPECVLVM VSTVLANS impudici adſpectus feminei, animas perimentis, quàm baſiliſci taliſve puellæ necantis corpora! Quamobrem, non ſine cauſâ, præſentis periculi præmonuit Sapiens: Auerte faciem tuam à muliere comtâ; & ne circumſpicias ſpeciem alienam. Propter ſpeciem mulieris, multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia quaſi IGNIS exardeſcit. Cui quadrat & illud eiuſdem: Noui generis beſtiæ, vapo-

(margin notes: Eccli. 9 — beside "ſâ, præſentis periculi"; Sap. 11 — beside "drat & illud eiuſdem")

vaporem IGNIVM ſpirantes: aut fumi odorem proferentes: aut horrendas AB OCVLIS SCINTILLAS emittentes; quarum non ſolùm læſura poterat exterminare, ſed & ADSPECTVS per timorem occidere. Vidéſne fulgurantem flammam ex hoc SPECVLO impudicæ frontis muliebris? Et quid mirum, ſi multi per talem Ætnam conſumti ſunt, & in fauillam redacti: cùm & illæ ex vnâ parte virulento conſpectu in corda intuentium ſcintillas impudici caloris vibrent; & ex alterâ, gehennalis vſtrinæ incentor diabolus, halitu ſuæ ſuggeſtionis, prunas phantaſiarum ardere faciat: quodq́ue eſt caput, ipſimet inſenſati vecordéſque iuuenes, oleum camino addẽtes, frequenti adſpectu conniuentibus annuentibuſque oculis, totaq́ue ſenſuum omnium capedine, virus ac flammam hauriant?

Quis etenim tali tot facularum concurſu miretur incendium; cùm & ſenes illi duo in Babylone (quibus Suſanna caſtiſſima cùm nullum ex ſe incentiuum daret) in oculis nihilominùs propriis atque animis fomitem ſecum libidinis adferentes, exarſerint in concupiſcentiâ eius: & euerterint ſenſum ſuum: & declinauerint oculos ſuos, ne viderent cælum: neque recordarentur iudiciorum iuſtorum: tam quæ ab ipſis, vt iudicibus populi, debebant procedere; quàm quæ à iuſto ſummoq́ue Iudice Deo, meritò debebant metuere. Erant (inquit hiſtoria) ambo vulnerati amore ipſius. *Dan. 13.*

Si à caſtâ pudicaq́ue caſtiſſimæ feminæ fronte, tam fæculentæ obortæ ſunt faces & flammæ, optima quæque in ſenibus, ſolo ipſo-

rum vitio, deuaſtantes; quid non metuendum iuuenibus ex impudicarum & laſciuarum puellarum adſpectu & conſortio, diabolo præſertim adhibente flabellum, qui viride quoque lignum incendere præualet?

ANIMA.

O quàm felices, qui cuſtodiunt auertuntque oculos ſuos, ne videant vanitates, neque capiuntur, vt Holofernes, laqueo oculorum ſuorum! Auertat Deus à nobis, ne in huiuſmodi vrentia ſpecula incurramus, quæ peſtifera vredine, tabidoque carbunculo virentia mentis noſtræ fruteta, ſata ac vineta conſumant. Sed potiùs in ardentia atque flagrantia virtutum ſpecula, oculos irrepercuſſi conuertamus: nam & talia reperiri confido.

DESIDERIVS.

Reperiuntur, & quidem plura ac præſtantiora, quàm illa illecebroſa vitiorum. Nónne vultus Oniæ Pontificis recordaris, ex quo, quaſi ſpeculo vrenti, & pietas, & zelus honoris diuini, micantibus radiis effulgebant? Sic enim de eo
2. Machab. 3. legimus, cùm Heliodori temerario auſu, ærarium ſpoliandum templumque violandum conſpiceret: Iam verò qui videbat ſummi ſacerdotis vultum, mente vulnerabatur. Facies enim & color immutatus declarabat internum animi dolorem.

Sed, quale ſpeculum adurens fuiſſe dicemus Magdalenam? quale Ioſephum patriarcham? qui admirandum vtrique ſexui ſuis exemplis in cor & medullas iniecerunt incen-

dium

dium caſtitatis: illa quidem pœnitentiæ flammis, calidiſque lacrymis, priorem rubiginem excoquens; iſte verò primæuæ caſtitatis præferens facem?

ANIMA.

At pretioſiſſimum (mihi perſuadeo) præſtantiſſimumque omnium SPECVLVM ad virtutem incendens fuit immaculata Dei genitrix, virgo MARIA: quæ cùm omnium mundi totius pulcherrima fuerit, nemo tamen vmquam mortalium eius adſpectu, mali cuiuſpiam motus ſenſit illecebram: quin potiùs & oculos & corda adſpicientium, tamquam viuax animatum & immaculatum SPECVLVM caſtiora reddebat: imò velut myrrha, venenum impuritatis turpiſque amoris rubiginem elidebat. Nam quemadmodum (teſte Hieronymo) ex oculis CHRISTI, velut principis SPECVLI VSTVLANTIS, radij aliquando elucebant; ita ex beatæ VIRGINIS oculis & facie, ceu limpidiſſimi ſpeculi, ſcintillæ emicaſſe traduntur.

Iſtiuſmodi itaque SPECVLIS in bonum VRENTIBVS vtamur aſſiduè: dicamuſque in eorum adſpectu: Concaluit cor meum intra me, & *Pſalm.* in meditatione mea exardeſcit ignis: vt per illa, 38. & quod vitioſum eſt exuratur; & quod bonum, magis accendatur.

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

Quiſquis es ipſe tui procus et riualis amoris:
Siqua tibi fuerat gratia, tota perit.

A. *Otho Imp. armatus ſe in ſpeculo ante conflictum contemplans.*
B. *Lucifer ex vana ſui contemplatione prolapsus.*
C. *Angeli quoque, eius aſſeclæ.*
D. *Primi parentes, per complacentiam paradiſo extorres facti.*
E. *Simia præ nimio amore foetum ſuffocat.*
F. *Aman ſuperbè ſibi complacens.*
G. *Antiochus faſtuosus ſimiliter.*
H. *Corydon se in littore ſpeculans.*
I. *Saul in oculis ſuis paruus, coram Deo magnus fuit; et contra.*

IV. SPECVLVM COMPLACENTIÆ.

DESIDERIVS.

VTINAM COMPLACEANT *tibi* *Pſal.*
eloquia oris mei: & meditatio cordis mei 18.
in conſpectu tuo ſemper; Domine adiu-
tor meus, & redemtor meus! Quod ſi
non denegaueris mihi; ſpes animo meo magna
conſurget, fore vt audiam aliquando, quod au-
ditui meo dabit gaudium: Tu es filius meus
dilectus, in te COMPLACVIT mihi. Et me- *Luc.* 3.
ritò Domine, neque aliter vmquam mihi tutò
conſultum erit. Quia, quid proderit mihi, quíd-
ve eſſe poterit illud, ſi mihi complacuero, imò
ſi toti mundo futurus ſim acceptus & gratus, &
tibi ſoli non fuero comprobatus? Non enim
qui ſeipſum commendat, vel à mundo com-
mendatur; ille probatus eſt: ſed, quem tu ſolus
commendas & probas. Alioquin, inter ſpem &
metum hęreſcens, in patientiâ & expectatione,
cum exulante Dauide dicere poterit: Si inue- 2. *Reg.*
nero gratiam in oculis Domini; reducet me, & 15.
oſtendet mihi Arcam & tabernaculum ſuum.
Sin autem dixerit mihi; Non places: præſtò
ſum: faciat mihi quod bonum eſt coram ſe.
Quapropter inanem iactantiam, & vanam
COMPLACENTIAM longè fac à me, Do-
mine: & COMPLACEAT tibi, vt ab eius
illecebris eruas me.

ANIMA.

An huius igitur inſolentiæ fautrix ſpeculatio
aliqua reperitur in SPECVLIS?

DESIDERIVS.

Planè, & quidem cuius in materiali ſpeculo communi typus exprimitur. Nam, ſicut qui vanę gloriæ formæque concinnandæ dant operam, ſpeculi adminiculo pruriginem illam animi magis accendunt: ita, qui ſeipſos, dotes corporis aut animi, dicta factaque propria, cum admiratione ſuſpiciunt; titillationem inanis COMPLACENTIÆ ſibi ipſi conciliant. Verùm, vtriuſque huius fatuitatis exempla producantur; quò viſa auditáque, magis ſua deformitate ab imitatione deterreant.

Otho, cùm Romanis omnium gentium fortiſſimis imperaret, SPECVLVM in bello ciuili contra Vitellium deferebat; vt ſe, dum tolli ſigna iuberet, armatum comtumque intueretur. Hóccine momentum vllum eam in rem conferebat; vt eò maiori ſuis terrori futurus eſſet hoſtibus, quò ſibi ipſe in armis & corporis cultu videretur ornatior? Forma virum neglecta decet, vt inquit Poëta, & bellicoſo duci ac militi, terror in hoſtium oculis potiùs eſt quærendus, quàm muliebris illa in cultu mollities. A

Econtrà Semiramis: quæ, cùm aliquando circa corporis cultum occupata, defeciſſe Babylonem intellexiſſet; ſolutâ adhuc alterâ crinium parte, ad eam recuperandam cucurrit: nec priùs decorem capillorum redegit in ordinem, quàm vrbem in ſuam iterùm poteſtatem vidiſſet redactam. Et verè, quid refert, qualiter nobis ipſi, ſiue in ſpeculo, ſiue in oculis propriis videamur, cùm nihil eapropter mutetur in re? Sicuti

enim

enim ad ſtaturam noſtram nec cubitum nec palmum adiicere poſſumus; ita neque formam mutare valemus. Quidquid enim ad naturalem addideris ſpeciem, fucus eſt.

Idcircò rectè, & ad rem noſtram, eloquentiæ princeps, Cicero: Principio corporis noſtri *1. Offic.* magnam natura ipſa videtur habuiſſe rationem, quæ formam noſtram reliquamque figuram, in quâ eſſet ſpecies honeſta, eam poſuit in promtu. Sed audi, quomodo non ad inanem complacentiam, ſed ad morum grauitatem: ſic enim inquit idem ipſe: Venuſtatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem.

B Vanæ pernicioſæque huiuſce COMPLACENTIÆ prima nobis ſemina iniecit, & ad illam tam cupidè ambabus, vt dicitur, vlnis amplectendam, latiſſimum oſtium patefecit, primus omnium Lucifer: qui ex ingenitâ ſuæ nobilitatis excellentiâ naturalique conditionis ſuæ pulchritudine, quâ Deus eum præ ceteris creaturis ornarat, in ſemetipſo gloriam captás, ſibique in gratuitò datis, tamquam in propriis; nec debitam conditori ac largitori habens aut referens gratiam; ex præcellenti Archangelo, malignorum ſpirituum à ſe peruerſorum princeps eſt effectus in inferno, quibus ad eamdem ruinam incentor & dux fuerat in cælo.

Quia verò COMPLACENTIAM tam præſens & efficax eſſe experientiâ didicit ad præcipitium inſtrumentum, hinc nullum ferè ex toto mortalium genere ſinit ab hac infeſta-
C tione immunem: præſertim, cùm ipſe non tan-
D tùm in angelis, ſed & in primis parentibus, tam ſecundum pronumque ſuis conatibus ſucceſ-

ſum

ſum expertus ſit. Quâ ſiquidem aliâ parte verſipellis ſuæ nequitiæ, atque in generis noſtri ruinam inuidiæ & inſidiis viam inueſtigauit inuenitque percommodam; quàm per inanis iſtius gloriæ ac propriæ COMPLACENTIÆ titillationem; quam videbat, vel ſaltem ſuſpicabatur, naturæ humanæ non vſqueadeò fore peregrinam, neque adeò à terreſtri noſtrâ origine remotam? Tentauit, ſucceſſum ſenſit, diuinitatis conſortium ob oculos ſtatuit, addixit, & ambitionis ſcintillas in præparatum iam fomitem cautus iniecit. Incendit eâ primùm ex parte, quam præ ſexus imbecillioris naturâ, ad ignem concipiendum magis ſciebat idoneam. Dumque flamma illa amoris propriæ excellentiæ atque inanis gloriæ, ſpecioſa deſerti paradiſi depopulata eſt, ſcintillæ atque fauillæ tam voracis incendij in omnem humanæ ſtirpis propaginem adeò latè perlatæ ac peruagatæ ſunt: vt qui ſe ab illâ exiſtimat liberum, videat quæſo diligenter, an ſeipſum non fallat.

ANIMA.

O miſeriam! ô mentis noſtræ caliginem! ô cordis inſenſati dementiam! Quid agimus? quid volumus? quò euadere tandem præſumimus? quidnam tandem tam vanè ſperamus? Peſſimo laboramus vitio, ſed tamen adblandienti nobis ſuauiter: atque eapropter, neque ſponte agnoſcimus, neque fidem habemus admonenti: quaſi non ſatis ſit peſtilens, quòd intima pectoris noſtri poſſideat, niſi hoc etiam mali accedat, vt, quò magis in nobis graſſatur, hoc minùs agnoſcatur.

De-

Desiderivs.

Domine Deus, quàm cæcutimus & neſcimus! Imò, cum Phariſæis cæcis ducibuſque cæcorum, admoniti, non ſine indignatione reſpondemus: Numquid & nos cæci ſumus? Et quid eſt, obſecro, quòd ita grandeſcimus, intumeſcimus, & nobis ipſi tam inaniter complacemus? Dicas, licet: Sum doctus, multarum rerum peritus, facundus, eccleſiaſtes egregius, diſertus poëta, magnus orator, bonus muſicus, inſignis ſcriptor, pictor, fictor, & mille ſimilia: omitto quòd nobilis, diues opum, honoratus à populo, raræ auctoritatis, totique mundo ſpectabilis; addo ego tibi, quidquid ex pleno copiæ cornu ſpongioſum tuum pectus valet imbibere: quid obſecro eſt hoc totum? Nónne fumus, bulla, ſtipula, & ſi quid his eſt vilius? Dúmque in hiſce, ne dicam omnibus, ſed in illorum aliquibus, quæ te nactum exiſtimas, gloriaris, tibique complaces ad ſtuporem; fortaſſe, ſi bene attenderis, nec illa habes, aut ſaltem non eo gradu, vt vel hilum gloriæ mereantur. Et quid eſt quæſo totum, quod es, habes, aut noſti, præ omnibus infinito modo pluribus, quæ neque es, neque habes, neque noſti? Quare igitur non potiùs erubeſcis de tot quæ deſunt, quàm gloriaris de paucis quæ adſunt?

Anima.

An verò manifeſtiùs hanc noſtram inanitatem in propriâ complacentiâ queamus deprehendere, & ſi oculos aperiamus videre & palpare; quàm ſi in puerorum ludẽtium grege, vni videa-

videamus coronam oſtendi, tamquam capiti ipſius imponendam; dumq́ue illam ſibi imponi exiſtimat, clàm à tergo ridiculus ei galerus aut cucullus imponatur; iſq́ue iam faſtuoſus incedat, ſe regem putans, cùm interim ludibrio ſit omnibus? Nónne ita quotidie nobis illudit mundus cum ſuis cultoribus; imò nos ipſi nobis? Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cùm nihil ſit; nónne, teſte Apoſtolo, ipſe ſe ſeducit? *Gal. 6.*

Interim, nec omnia argumenta mundi, neque vniuerſæ correptiones, neque librorum momenta, neque aduerſi caſus, malumq́ue certum intiſæ huic COMPLACENTIÆ debitum, & propemodum ſemper illatum, nos ab eâ vel tantillum valeant deterrere, vt ſaltem ſeriò recogitemus in nobis, an non verè hoc vitio laboremus. Tam radicata eſt in viſceribus hominum damnabilis iſta philautia, & quædam philarchia, ſiue multum ſubſit gloriandi complacendiq́ue materiæ, ſiue parum, imò potiùs nihil; vt, inſtar ſimiarum, bonorum noſtrorum operum fœtum, imò animam propriam, potiùs præ hac inſaniâ ſuffocemus ac diſperdamus; quàm vt vel moniti, ictiq́ue intus aut foris, vitium hoc agnoſcamus, atque à nobis vt deteſtabile amoliamur: cùm nec tineas, nec blattas, in libris aut veſtibus toleremus. E

DESIDERIVS.

Vtinam tandem aliquando Domine illumines vultum tuum ſuper nos, & miſerearis noſtri; vt SPECVLVM hoc COMPLACENTIÆ procul amoueas ab oculis mentis noſtræ!

Quem

Quem enim non moueat percellatq́ue, tam certum quàm miſerandum exitium omnium eorum, qui hactenus ob iſtam dementiam faſtumq́ue intolerandum,te vindice, poſt horribilem pœnam & luctum, miſeris modis perierunt? Infernalem Luciferi metamorphoſin, primorum parentum apoſtaticum lapſum, atque inflictam toti poſteritati labem & cladem, omitto: ſed, cui non incurrit in oculos protrita & ſummo dedecore affecta Amanni ſuperbia; qui cùm ſe in altiſſimo dignitatis & gloriæ gradu, ſtabili pace ac ſecuritate collocatum putaret; ad ima repentè, verſo rerum ſtatu, deiectus eſt? Cùm enim ſe Regi ac Reginæ chariſſimum crederet, eaq́ue de re coram vxore & amicis iactabundus gloriaretur; à Reginâ Heſter apud Regem eidem promeritum parabatur exitium. Cumq́ue tamquam vnicum toto orbe infenſum ſibi hoſtem Mardochæum, extructâ ipſi excelsâ cruce, triumphare ſe iam arbitraretur; in eamdem mortalium faſtuoſiſſimus eſt ſublatus.

Quid de noto ſuperbi nomine Rege Antiocho ſumus dicturi? quem non miſerabilis eius caſus & clades horrenda commoueat, vt ab arce placentiæ vel ſenſim deſcendat, vel elationis criſtas paulatim demittat? De quo præſtat audire, quid ſacra Scriptura commemoret, quàm noſtris hîc verbis explicare. Sic narrat Machabæorum hiſtoria: Exiſtimabat, *2. Machab. 5.* ſe præ ſuperbiâ terram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum, deducturum; propter mentis elationem.

Sed, audiamus humiliatum ſuperbum, ac

COMPLACENTIAM in atrio proprio profligatam. Is, qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum
2 Ma. ſuperbiâ repletus, & montium altitudines in
chab.9. ſtaterâ appendere; nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem in ſe conteſtans: ita vt de corpore impij, vermes ſcaturirent; ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent; odore etiam illius & fœtore exercitus grauaretur. Et, qui paulò antè ſidera cæli contingere ſe arbitrabatur; eum nemo poterat, propter intolerantiam fœtoris, portare. Hinc igitur cœpit, ex graui ſuperbiâ deductus, ad agnitionem ſui venire, diuinâ admonitus plagâ, per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capientibus. Et, cùm nec ipſe iam fœtorem ſuum ferre poſſet; ita ait: *Iuſtum eſt, hominem ſubditum eſſe Deo; & mortalem non paria Deo ſentire.* Orabat autem hic ſceleſtus Dominum, à quo non eſſet miſericordiam conſecuturus. Ratio eſt: quia per plagam humiliatus, non factus eſt humilis.

ANIMA.

Eheu! dolendum læti momenti exitum! Et quare, quæſo, miſeri non humiliter ſentimus de nobis; cùm nihil in nobis reperiatur, exceptâ Dei bonitate & gratiâ, quod non ad maximam animi demiſſionem impellat? Sed verè, neſcio quo malo genio, ad eiuſmodi, quæ ad humilitatem inuitant, nō aduertimus animum: grauiuſque eorum vel præſentiam vel alloquium ferimus, qui nobis vel modeſtiam, vel humilitatem,

tem, vel ſobriam moderatamque de nobiſmet-ipſis opinionem ob oculos ponunt. Hinc fit (quod etiam quotidianus vſus docet) vt non ſolùm hoc in negotio veritas odium pariat; verumetiam, vt, non obſtantibus tot tantiſque remediis, ſemper ille inexterminabilis COMPLACENTIÆ ſurculus, vel millies reciſus, aut etiam euulſus, repullulet. Euadunt hoc infelicitatis (credo) rariſſimi: & quoad iſtam immunitatem, non tam ipſoſmet de ſe, quàm alios de ipſis, conuenit iudicare. Nam communis ferè habet vſus, abuſus inquam; vt, ſi ſcribimus, ſi legimus, concionamur, docemus, loquimur, canimus, manum vel pedem mouemus; aut aliquid demum, paruum aut magnum, facimus (niſi fortè deſit inſpector) quaſi ex inſidiis illicò aſſurgat & adrepat infeſtum hoc tineæ genus, gloriola, nobiſque in facto complaceamus.

DESIDERIVS.

Amplius dicam: cùm manifeſta illa gloriæ animalia Philoſophi, ferè non niſi ad oculum ſua admiranda patrarent; ſique deeſſet admirator, ceſſarent: nos interdum etiam dum ſoli ſumus, atque aliquid agimus; ecce non deeſt ſuperbia, & exiſtimatio facti laudabilis ſeſe ingerit. Quin & fortaſſe, dum iſta ſolus, ac ſine arbitro ſcribo, ſerpentiſq; illius nequitiam detego, & vires eius ac virus elidere molior; caput ſuum veternoſum latenter attollit, vt referiat ferientem; ac ſaltem ab illâ me parte titillet, quâ illum mihi videor egregiè tutudiſſe.

O nequiſſimum colubri caput! quis tuam eua-

det vaſriciem, dum optimis quibuſque conatibus & cœptis, vt inuides, ita & inſidiaris? Imò, tum quoque victoriæ palmam tibi præſumis, cùm victori tuo victus herbam videris porrigere? Nónne ita te ſanctam illam virginem Saram circumuenturum ſperaſti; cùm in carnalis laſciuiæ bello, per annos tredecim, victrix ſemper abſcederet: acriuſque tandem à te impugnata, quàm vt videretur poſſe ſuſtinere; inuocato ſponſi ſui Chriſti auxilio, tum quoque te triumpharet? An non eidem cedendo victoriam, victoriæ palmam ſubtili ſtratagemate tentabas eripere; dum ei apparens, latenterque inanis gloriæ ſtimulo petens, dicebas: *Viciſti me, Sara, viciſti?* Sed illa, quâ oportebat arte, proditoriam tuam ſicam eludens, ac prudenter (vt Dauid Saülis haſtam) declinans, tibi quod oportebat reſpondit: *Non ego te vici, ſed Dominus meus* IESVS. Ita ego hîc quoque ſi mihi moleſtus ſis, tuum in caput retundam ſpiculum, obiiciamque ei cæleſtem peltam, quam in ſimili vanæ gloriæ concionandique COMPLACENTIÆ ſuggeſtione, tibi ſanctus Bernardus obiecit, dicens: *Neque propter te incepi, neque propter te deſinam.*

ANIMA.

Quàm dolendum, ô dilecte frater! adeò nobis inhærere inſtar nepæ hoc vitij, actibuſque noſtris vniuerſis, ac omni proprio de nobis rebuſque noſtris iudicio; vt ad cumulum eius, & nequid ad plenum numerum deforet, etiam in defectibus ac penuriâ gloriemur: quaſi nobis præ tædio foret contabeſcendum, ſi non ſem-

ſemper, & vbique, & in omnibus, COMPLACENTIA iſta ac vana gloria, aliquo ſaltem vel emendicato titulo ſeſe ingereret! Adeò vt in omnibus, etiam quæ verè alij improbarent, nobis ipſi complaceamus.

DESIDERIVS.

Nec illepidum, nec alienum à noſtro propoſito eſt; quòd Agariſtam, Cliſthenis filiam, adeò formoſam extitiſſe narrat Herodotus, vt ad obtinendas eius nuptias, celebrata ſint procorum ſpectacula & certamina: quò ſpecioſiſſimi quique Græciæ adoleſcentes confluxerunt. At, cuidam illic nimiùm laſciuienti dixit filiæ pater: Tiſandri fili, deſaltaſti matrimonium. & tamen ſe rem præclarè geſſiſſe planè exiſtimabat miſer; ſibique adeò COMPLACEBAT, vt ſibi præ omnibus ſponſam deberi arbitraretur. Aliis autem, rem vt verè habebat contemplantibus, vehementer diſplicebat.

Sed quid? illud nobis ferè per fallacem ac fatuam hanc complacentiam accidit, vt nos ipſi nos potiſſimùm decipiamus, propriam opinionem conſulentes. Sic Dæmonax olim Philoſophus Cyprius, infeliciter declamantem admonuit, vt ſeſe diligentiùs exerceret. Cumque is reſpondiſſet, Numquam non ad memetipſum declamo: Nihil igitur mirum, inquit Dæmonax, ſi dicis ineptè, qui hactenus ſemper teipſo vt ſtulto auditore & magiſtro vti ſis ſolitus. Hic autem magiſter, eſt omnium errorum auctor.

Denique, ne vel in aliquo complacentia deſideretur; ſemper adhuc maioris alieni defe-

ctus prætextu, noſtram inopiam facimus minùs vituperabilem; atque illo nos ſaltem ſolatio ſuffulcimus, quo deformis ille Corydon ſeipſum vtcumque ſolabatur, dum diceret ſpeculi huius conſilio:

Virgil. Eclo. 2.

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidum ventis ſtaret mare.

Sic & Phariſæus ille, vt putabat, maiorum peccatorum comparatione ſibi placebat. Ita nos: Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcutit, atrior eſt. In placendi ratione, Tertullianus ſic inquit: Et viris propter feminas, & feminis propter viros, vitio naturæ, ingenita eſt placendi voluntas. Addo ego; & complacendi ſibimet: cùm nemo alteri placere contendat, niſi primùm ſtuduerit placere ſibi: ſique fine illo fruſtretur, ſaltem medium hoc non abfuerit. Pergit auctor, & ad ſpeculi vſum, ſeu potiùs in viris abuſum, ſe conuertens, inquit: Propriaſque præſtigias formæ & hic ſexus (virilis nimirum) ſibi agnoſcit, barbam acriùs cædere, interuellere, &c. tum ſpeculum omni occaſione conſulere, anxiè inſpicere: cùm tamen cognito Deo ademtâ placendi voluntate, per luxuriæ vacationem, omnia illa, vt otioſa, vt hoſtilia pudicitiæ, recuſantur.

Tertul lib. de cultu fem.

Anima.

Verè ſe res habet, vt dicit. Nam quemadmodum, quotquot Deo placere conati ſunt, viles in oculis ſuis fuerunt; ita qui complacentię ſtuduerunt, Deo placere non curarunt. Inſtar bilancis ſe res iſta habet: quantò plus vni impoſueris, tantò plus ademeris alteri. In Saul rege, velut in

COMPLACENTIÆ SPECVLO, liceat id contemplari. ſic ait Samuel eidem: Nónne, cùm paruulus eſſes in oculis tuis, caput in tribubus Iſraël factus es? vnxitque te Dominus in Regem ſuper Iſraël? Pro eo ergo, quòd abieciſti ſermonem Domini (magnus ſcilicet in oculis tuis effectus) abiecit te Dominus, ne ſis Rex.

1. Reg. 15.

Apage ergo domeſticum hoc animi ſemper intumeſcentis virus, ac modeſtiam vſque retinere ſatagamus: ne vlla vmquam nos noſtri inflet opinio, peſtis verè vniuerſi profectus: quæ & optima quæque in nobis elidit, nihilque præter inanem producit auram, quâ & paſcitur. Nónne ſic & in Iberiâ quidam equas à Fauonio vento putant concipere, ſed euanido fœtu? Ita prorſus hîc accidit: vt qui ab opinione blandiente, ſuauiterque adſpirante COMPLACENTIA grauidantur, nihil ſerium pariant: ſed vt tumidi ſolummodò vtres, quò maiori amplitudine diſtenduntur, eò ſunt diruptioni viciniores.

Deus itaque nos ab hoc ſpiritu liberet; & humilitatis ſpiritum (qui ſolius ipſius eſt) largiatur.

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

In baſiliſci oculis vis bellus ſtulte videri?
Maius adulantûm lumina virus habent.

A. *Oculi alieni, ſpecula vanæ laudis.*	F. *Herodes, aliena laude elatior, à Deo percuſſus.*
B. *Rex Achab in oculis vxoris magnus.*	G. *Vana in oculis hominum complacentia.*
C. *Crocodili oculi, nocentia ſpecula.*	H.I.K.L. *Iunonis et Iſidis pompa, non ſine* SPECVLIS.
D. *Talis quoque paraſitorum nequitia.*	
E. *Adulatorum blanda pernicies.*	

V. SPECVLVM OCVLORVM ALIENORVM.

Desiderivs.

Ocvli *tui, Domine, contemplantur vniuerſam terram: & præbent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in te.* Sed, dum ita ſe res habet, Domine Deus, vt oculi tui vniuerſam terram contemplentur: nónne viciſſim vniuerſa in oculis tuis, tamquam in lucidiſſimo ſpeculo, reſplendeſcunt? Ex hoc enim fonte promanat, quod de Sanctis tuis in cælo dici ſolet: Quid neſciant, qui ſcientem omnia ſciunt: & quid non videant, qui cuncta videntem contemplantur? Verùm, vtinam non tantùm velut in ſpeculo ſim in oculis tuis; ſed in iiſdem quoque inueniam gratiam: quia fallax alioqui gratia, quæ in hominum oculis quæritur, & rarò benè inuenitur, rariuſque benè conſeruatur. 2. Par. 16.

Anima.

Hiccine igitur, germane mi frater, atque indiuidue comes, in nouum ſpeculi genus deuenimus? Vtinam, ſi ad ſpectandam aliquando quam deſideramus ac quærimus Domini faciem, nos non promouet, ſaltem nó remoretur. Hic enim mente (vt noſti) per SPECVLA oberramus, vt in illud tandem optato euentu incidamus, cuius ope, & mentis noſtræ maculas eluamus, & internorum oculorum purgato obtutu, aciem illorum ſic adaptemus, vt hîc videamus per gratiam, quæ in viâ filiis Dei

 reue-

reuelantur; & poſt hanc peregrinationem beatificæ illius viſionis fiamus conſortes in patriâ.

DESIDERIVS.

Aſſentior, ô mea columba, & ſoror dilecta: atque ab hoc præcepto animis ſcopo non eſt nobis vllâ de causâ aberrandum. Sed, ſi datur facultas, votiſque noſtris cæleſte numen adſpirarit, danda eſt nobis ſedulò opera; vt, ſpeculorum iſtorum decurſu, ac quaſi quaſi adminiculo, mens noſtra quoque ita effulgeat, vt inſtar ſpecularij lapidis tamquam planè cæleſtis effecta, illuſtretur ac clareſcat De lapide ſiquidem
Hexaë. hom. 1. iſto ſic D. Baſilius in hunc modum: Specularius lapis tranſparens ac pellucidus eſt, & peculiari quadam ac puriſſimâ perſpicuitate prænitens; adeò vt, ſi is ſuæ naturæ numeris omnibus reſponderit, neque vllâ exeſus putredine, ſed nec vllâ ſui parte perruptus, cum aëre contendat, eique ferè perſpicuitate ſimilis eſſe videatur. Rectè per omnia. Sic enim futurum
Tob. 13 eſt, vt illud Tobiæ in nobis adimpleatur: Luce ſplendidâ fulgebis. cæleſtis nempe gratiæ ſplendore. illudque Prophetæ Iob: Lux vultus
Iob 29. mei non cadebat in terram. & quemadmodum qui de terrâ terreni, ita nos de cælis cæleſtes efficiamur. Iuſtorum namque ſemita (de virtute in
Prou. 4 virtutem euntium, donec videant Deum Deorum in Sion) quaſi lux ſplendens, procedit & creſcit, vſque ad perfectam diem Perfectus autem dies hic, eſt perfectio viæ; perfecta verò dies in cælis, eſt perfectio patriæ.

ANIMA.

Credo ſic irradiatum fuiſſe beati protomartyris

tyris

tyris Stephani vultum cæleſti internæque illuſtrationis luce; quando etiam inimici ipſius lucifugæ intendentes in eum, viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. O beatam ſic illuminatæ mentis munditiam, quæ in vultu quoque reſplendeat, angeliſque efficiat ſimiles! Sed, quodnam eſt SPECVLI genus, quod in ordine ceterorum nunc obtutui noſtro proponitur, vt fructum quoque ex illius adſpectu conſequamur? *Act. 6.*

DESIDERIVS.

Mirandum planè; & quàm valdè vſitatum, atque obuium quotidie vniuerſæ hominum multitudini, tam parum notum aut pro ſpeculo habitum. Sunt autem OCVLI ALIENI, quod iam dicimus SPECVLVM, in quo laudis typum ſtatuimus, quam eiuſmodi prædæ venatores ab aliis aucupantur. Certum eſt in primis, tametſi nemo obſeruaret, in patentibus hominum oculis, obiecta quæque, tamquam in ſpeculis figurata apparere. Adeò, vt quemadmodum vnus homo in multis appoſitis ſibique coniunctis ſpeculis, vel in paruis ſpeculi partibus ſimiliter ſibi compoſitis, populi cuiuſdam multitudinem efficit: ita turba aliqua in vnius ſolius oculis diſtinctè conſpicienda appareat. Quinetiam, inquit Plinius, pocula quædam ita figurantur, expulſis intus crebris ceu ſpeculis; vt vel vno intuente, populus totidem imaginum fiat. Vnde & Annæus Seneca; Sunt, inquit, quædam ſpecula, ex multis minutiſque compoſita; quibus ſi vnum oſtenderis hominem, populus apparet, vnaquaque parte faciem

ſuam exprimente : ex vno turbam efficiunt: quod & cohærentibus adhuc ſpeculi partibus contingit. Et hominum ergo oculos talium ſpeculorum vicem obire, qui hactenus ignorarit, vel non crediderit; experientiam adhibeat magiſtram, & ignorantia admirationi locum dabit.

Eiuſmodi porrò ſpeculum, de quali nunc agimus, cenſeri poterant oculi Aſſyriorum, qui Iudith pulcherrimam captiuam Holoferni ſiſtentes, intentos in illam oculos defigebant: de quorum vſque ad ſtuporem intuitu, ſic in-
Iudith 10. quit Scriptura: Viri conſiderabant faciem eius; & erat in oculis eorum ſtupor: quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Indubiè in oculis omnium illam ſic contemplantium faciei ipſius effigies, tamquam in ſpeculo, conſpici poterat. Cumque iam illam tam ſubli-
Ibid. 11. mè laudarent, vt dicerent vnanimiter; Non eſt talis mulier ſuper terram, in adſpectu, in pulchritudine, & in ſenſu verborum: non reſtabat aliud, vt in hoc præſens ſpeculum oculorum alienorum Iudith impingeret offenderetque, quàm vt in laude ac gratiâ illorum, & pręſertim Holofernis, cuius oculis animoque mirificè tota placebat, ſibi ipſa complaceret & gloriaretur. Sed prudenter illa iuxtà ac conſtanter, in ſe, inſtar ſaxi quadrati, conſiſtens; cauebat ne quid hiſce verborum lenociniis, oculorúmve collimationibus, animo ſuo impetiginis inureretur. dicebatque ſecum, quod ille Propheta, & quili-
Habac. 2. bet oculatus arcis ſuæ cuſtos ac ſpeculator: Super cuſtodiam meam ſtabo; & figam gradum ſuper munitionem: & contemplabor, vt videam,

deam, quid dicatur mihi; & quid reſpondeam, ad arguentem me. Propoſito autem noſtro congruentiùs dico ego; Vt videam, quid reſpondeam, ad collaudantem me, mihiq́ue adblandientem. In hoc enim conſiſtit periculum ſpeculi præſentis, oculorum videlicet alienorum.

ANIMA.

Autvehementer fallor, aut SPECVLATIONIS huiuſmodi paradigma typumq́ue expreſ-
B ſiſſimum, in factioſâ atque impiâ illâ Iezabel, eſt videre: quando nimirum Achab Regem, coniugem ſuum æquè impium, ſic in os collaudauit; vt ad flagitium, à quo ipſe vtcumque abhorrebat, impelleret, dicens: Grandis auctoritatis es: & benè regis regnum Iſraël. Surge, & æquo animo eſto: ego dabo tibi vineam Naboth Iezrahelitæ. Rex ſiquidem, quòd illam Naboth ſibi negaſſet, ſemianimis iacebat in lecto. Ipſa itaque Iezabel, & innocentem Naboth, prætextu iuſtitiæ, morti tradidit; & virum ſuum, ad iniuſtè poſſidendam occiſi vineam, blandiendo & collaudando, quaſi laude irretitum, induxit.

3. Reg. 21.

DESIDERIVS.

Omnino ſe res ita habet, vt dicis: eſtq́ue hoc proprium ſpeculi huius exemplum, quod modò habemus præ manibus. Dum videlicet malecautus quiſpiam, laudiſq; auidior, per gratiam quam in oculis hominum obtinet, ſe in malum perduci ſinit; neque cogitat, conniuentes eiuſmodi applaudentium oculos, dum adblan-
diun-

diuntur, necare; ac dum fauere creduntur, nocêre quàm maximè. Hiſce ocularibus ſpeculis non vſqueadeò diſpar eſt fraus illa atque pernicies, quæ in crocodili naturâ atque oculis ſpeciatim eſſe perhibetur. Is ſiquidem, conſpecto homine, emittit lacrymas (iam tunc enim homo ille in eius oculis, vt in ſpeculo, continetur quoad imaginem) dumq́ue miſer ad illum tamquam ad lamentantem lugentemq́ue, depoſito metu, accedit viciniùs; eumdem atrociter deuorat. Vnde & natum prouerbium: Crocodili lacrymæ. de iis ſcilicet, qui ſub ſpecie pietatis & beneuolentiæ homines fallunt, atque in exitium ducunt. Talibus hominibus illud Sapientis debetur ex merito: In oculis ſuis lacrymatur inimicus: &, quaſi adiuuans, ſuffodiet plantas tuas: &, ſi inuenerit tempus, non ſatiabitur ſanguine. Quid propinquius ad crocodili naturam? C

Eccli. 12.

ANIMA.

Hæcq́ue eſt, ni fallor, ipſiſſima paraſitorum, adulatorum, aſſentatorum adblandientiumq́ue conditio, ac pernicioſa natura: vt blandis arrideant oculis, nutu, verbis, & factis, loquantur ad hominem; nihil repugnantes, numquam contradicentes, omnia ad eius voluntatem facientes, cui placere deſiderant; omnia ſuſtinentes; & quem laudibus attollunt, in extremam tandem perniciem blandâ ſuadâ ſeducentes. D

DESIDERIVS.

Exemplum talium SPECVLORVM ALIENÆ LAVDIS & extollentiæ, habemus in libris Regum

gum valdè conſpicuum. Quando namque 3. Reg. 12.
Rex Roboam, dereličto ſano ſeniorum conſilio, audiuit adulantes adoleſcentes qui nutriti fuerant cum eo; nec miniſtrorum modo, verumetiam paraſitorum more aſſiſtebāt illi, nutúque adblandientium oculorum ſuorum placere ſtudebant, dixerunt ei: Sic reſponde populo, & dic: Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo patris mei. at ipſe tali collaudantium rhedâ in præcipitium vectus eſt.

Ita legimus, apud Sonciates, Gallorum olim populos, Regem quoſdam ſecum habere ſolitum adulatores Siloarios, aſſentatores, & id genus hominum, qui vnà ſemper aderant, ſectabantur quocumque iiſſet, idemque faciebant, ſiue rideret, ſiue lugeret, ſeu aliqua caperetur voluptate: denique, qui cum accumbentibus accumberent. Quin & Cliſophus, Philippi Macedonis paraſitus (vt Athenæus eſt auctor) ſe claudum fingebat, quòd Philippus crus fractum haberet. Os inſuper, oculoſque idem contorquebat, dominum ſuum in geſtibus imitans. Niceſias porrò cùm Alexandrum magnum à muſcis petitum videret; Quantò, inquit, hæ ceteris præſtant, quæ tuum ſanguinem deguſtant! Cùm verò vulneratum eumdem conſpiceret, illud Homericum inſignis ille aſſentator in medium protulit:

Qualis diuorum percurrit corpora ſanguis!

ANIMA.

E Quis non videat, quàm fallacia pernicioſáque ſint iſtorum hominum blandimenta? & quis eiuſmodi blandientibus oculis & linguis

ſe

ſe oblectantes, ſeque quaſi byſſino vinculo ad E
ſuſpendium trahi ſinentes, ſatis deploret?

DESIDERIVS.

Eapropter, quemadmodum Patroclus proditurus in bellum reliqua quidem Achillis arma ſibi aſſumſit; ſolam autem haſtam, vt grauem ac præualidam, ne attigit quidem: ita adulator omnia veri amici ſymbola imitatur, præter ſolam admonendi libertatem: quæ, vt haſta corpus, ſic illa animum amici delinquentis intus ferit. Eam ob cauſam, ſicut in Menādri Comœdiâ falſus inducitur Hercules, clauam geſtans, non ſolidam ac robuſtam, ſed inanem ac leuem: ita quoque adulatoris libertas, mollis eſt & blanda, plus aſſentationis quàm monitionis habens; plus olei lenientis, quàm mordentis vini; idcircò etiam non ſanant, ſed vngunt tantùm ac palpant. Hunc in modum Tiberio Senatum aliquando ingrediente, adulator quidam exclamabat: In hoc te omnes reprehendimus, Imperator, licet nullus audeat palàm fateri, quòd tu te nobis nimiùm impendis. Ad quæ C. Seuerus: Iſta tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Tali ironiâ inſigni ſarcaſmo commixta fucum illius inepti detergebat; qui nempe prætextu ſummæ ac periculoſæ libertatis, maximè blandiebatur.

Sed, quàm inanis ac ſtulta eſt, hominum in hoc ALIENORVM OCVLORVM & laudum blandientium SPECVLO ſibi applaudentium vanitas! In oculis hominum ſapiens, vt alter Salomon, apparebis, & re benè conſiderata verè ſtultus inuenieris: fortis, vt alter Sampſon

pſon aut Hercules, & eris in rei veritate Therſite timidior; eloquens, vt alter Cicero, & re verà Bardo ſtupidior, ac magis mutus quàm piſcis; pulcher, vt Abſolon, vel Adonidis inſtar, &, Mopſo deformior. Quocircà, dignum ſuâ eiuſmodi fatuitate reſponſum accepit aliquando à ſuo paraſito Cariſopho Dionyſius; quod omnibus huius farinæ hominibus optem propinatum, dum ita auidè laudem blandientium ſitiunt. cùm enim dominum ſuum ſeparatim cum amicis confabulantem & corridentem videret; ipſe quoque procul ſtans effusè ridebat, nihil tamen audiens eorum quæ dicerentur. Interrogatus itaque à Dionyſio, quid rideret: Quòd, inquit, exiſtimem riſu digna quæ dicitis. Optimè: nam dum plerumque ridere homines arbitramur, ob gratiam aliquam in nobis obſeruatam: fortaſſe, ſi rogentur, ineptiam noſtram ac vanitatem deriſerint. Hinc Phocion Athenienſis, inſignis Orator, cùm populum ſibi dicenti applaudentem vidiſſet; ad amicos conuerſus, Quid, inquit, num mali quippiam dixi imprudens? Sed omnes potiùs aurâ illâ populari nos ab illâ animi moderatione in deuium complacentiæ abripi ſinimus; quam Cicero etiam in Demoſthene improbauit, dum ſic illum notat: Leuiculus ſanè noſter Demoſthenes; qui illo ſuſurro delectari ſe aiebat, aquam ferentis mulierculæ, inſuſurrantiſque alteri; Hic eſt ille Demoſthenes. Quid hoc leuius? At, quantus Orator! Sed, apud alios loqui videlicet didicerat; non multùm ipſe ſecum. Ita de hoc laudis vento retibus captato, Cicero.

Tuſcul. qu. li. 5.

ANI-

ANIMA.

Prudenter eapropter fecerimus, mi frater coniunctiſſime, ſi modeſtam illam prudentemque Noëmi fuerimus (quoad hominum laudes & gratiam) imitati. Illa ſiquidem, dum peregrè reduci Bethlehemiticæ mulieres, non ſine publicæ laudis encomio ſibi acclamarent; Hęc eſt *Ruth* 1. illa Noëmi, pulchra, præſtans, præclara illa virago; nihil ſibi inde laudis decerpens, nihil illorum arrogans, demiſsè reſpondit: Ne vocetis me Noëmi, id eſt, pulchram; ſed, vocate me Mara, hoc eſt amaram; quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. Itaque flammam laudis alienæ ſuperinfusâ frigidâ in ſuo ortu reſtinxit. Sic quoque facto eſſet opus, quando propter gratiam aliquam, aut veriùs gratiæ ſpeciem, laudabiles hominum oculis apparemus, noſque laudare incipiunt. Nihil etenim ita impetiginem illam alienæ laudis retundit, quàm humilitatis vilitatiſque memoria; & cogitare, quales verè in oculis Dei ſimus: iuxta *Sen. ep.* 77. Senecæ dictum: Intus teipſum conſidera, non qualis ſis, aliis credas.

Quid enim Herodi profuit ſuperbia, faſtus, & ſupra humanum morem populi adulantis *Act.* 12 acclamatio? Statuto namque die, veſtitus veſte regiâ, ſedit pro tribunali, & concionabatur ad eos. Populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis. Confeſtim autem percuſſit eum Angelus Domini: eò quòd non dediſſet honorem Deo (ſed attributum à populo, ſibi quoque arrogaſſet) & conſumtus à vermibus exſpirauit. Neque eò minor eſt culpa, vbi rarior talis pœna.

F

DESI-

DESIDERIVS.

Vtinam id ipſum, ô anima, ſaperent, ſentirentq́ue verè in animo ſuo, imprudentes ac impotentes humanæ laudis appetitores; qui conſilio oculorum alienorum, ſibi vice ſpeculi ſubſeruientium, ſe ſuaque omnia dirigunt & diſponunt: non cogitantes, rem eſſe plenam vanitatis ac ſtultitiæ. Quemadmodum enim magna eſt oculorum ſpeculorumq́ue affinitas (vt initio diximus) ita non minor quoque fallendi æqualitas. Exiſtimant aliqui, videndi rationem fuiſſe perituram (inquit Cælius Rhodiginus) niſi ſummi artificis ſapientia, poſt id quod mirè pellucet, nigricans quippiam appinxiſſet: ſicuti ſpeculis allinitur plumbum, pix, aut aliquid ſimile denſum & adiaphanum, vt obſcurior illa denſitas, ſit imaginum veluti ſufflamen ac infrenatio; quæ per vitri dilapſæ tralucidum læuorem, ac denſiore obiecto non repreſſæ, euaneſcerent. Vnde vulgo irroborauit, vt dicatur OCVLVS naturæ SPECVLVM; ſicut SPECVLVM, artis OCVLVS nuncupatur. *Lect. Antiq. lib. 3. cap. 28.*

Eſto id totum verum, & ita vt dicitur: atque oculi fabricam, vt admirabilem, viceſq́ue ſpeculi obeuntem, obſtupeſcamus: vanúmne
G tamen ob id eſſe deſinit, ex oculis hominum, velut ex ſpeculis voto tuo obſequentibus, laudem captare & gratiolam aliquam emendicare? Choris & pompæ Iunonis atque Iſidis,
H eiuſmodi cincinnatos ac calamiſtratos ſymmyſtas, laudis aucupes, adſcriptos oportuit; vt egregiè ſint toti mundo ſpectabiles; fabuloſi nempe, & mera potiùs ipſimet fabula. Sic enim

E de

Li.6.de Ciuit. Dei, cap.10. de ſimilibus, D. Auguſtinus: Sunt, quæ Iunoni ac Mineruæ capillos diſponant, longè à templo, non tantùm à ſimulacro, ſtantes: digitos mouent, ornantium modo. Sunt, quæ ſpeculum teneant: ſunt, quæ ad vadimonia deos ſuos aduocent. Quemadmodum & Apuleius de pompâ Iſidis, inquit: Mulieres candido ſplendentes amicimine, verno florentes coronamine; quæ de gremio per viam, quâ ſacri incedebant comitatus, ſolum ſternebant floſculis. Aliæ quæ nitentibus ſpeculis, pone tergum reuerſis venienti deæ obuium commonſtrent obſequium. Hiſce inquam pompis & choris immixti iſti curioſuli, & vndique corraſis inhiantes honoribus, fortè eſſet, in quo etiam ipſi dæmoniis illis idoneum offerrent obſequium. Sed, faceſſant hæ fabulæ, cum inſenſatorum hominum moliminibus, qui ſe propemodùm deos exiſtimant, ſi cuiuſquam mortalis gratiam, quam aucupantur, obtinuerint.

I K L

Anima.

Vtinam omnes potiùs gratiam in oculis Domini inuenire ſtudeamus, quæ verè nos humiles, pios, ſanctos, iuſtos, atque propterea ipſi gratos ac beatos efficiat. Tunc enim ex animo ipſi omnium conditori ac Domino noſtro dicere poſſimus: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Vt à longè ſpeculari locum ſolent peregrini, aut reduces exules, ad quem ſummo deſiderio optant pertingere. Salutant à longè, iam illic eſt animus, & tenere videntur, quod eminus contemplantur. Et hoc ipſum *Pſal. 122.*

eſt

eſt veri nominis contemplari;cælum adſpicere. Nam cæli conuexum, quo vndique ſpectabile eſt, totumq́ue cælum ipſum, primò templum eſt nuncupatum : vnde & loca illa, quæ in modum cæli concamerata, ab omni parte conſpici poſſunt, antiqui templa nominarunt; vnde & venit contemplari, talia loca circumſpicere, non mutato veſtigio. In cælum igitur oculos *Pſalm.* leuantes contemplemur, vnde veniat auxilium 120. nobis. Domine, ad te ſunt oculi noſtri: &, ſicut *&* 122. oculi ſeruorum in manibus dominorum ſuorum; ita oculi noſtri ad te Domine, donec miſerearis noſtri.

Si in oculis tuis inuenerimus gratiam: parum eſt, etiamſi gratiam apud homines non inueniamus, niſi quantum cum tuâ gratiâ conſiſtit. Ceterùm, cum viro ſecundùm cor tuum conſtanter dicimus: Corripiet me iniuſtus in mi- *Pſalm.* ſericordiâ, & increpabit me : oleum autem 140. peccatoris non impinguet caput meum.

Huc ades: et quid ſis, quid eris, fueriſue, tuêre.
Huic SPECVLO titulus Γνῶθι σεαυτὸν erit.

A. SPECVLVM *propriæ vilitatis.*
B. *Intenta mortis meditatio.*
CC. *Mors, vnâ ex parte ſpeculum mortis oſtendens, ex altera necem intendens.*
D. *Vermium ſerpentiumq; hereditas.*
E. *Vilitas vilitatum, vas miſeriarum.*
F. *Cærimonia diei cinerum.*
G. *Deus Adæ: Puluis es, et in puluerem reuerteris.*
H. *Deus Moysi: Mitte manum tuam, in ſinum tuum.*
I. *Trabis et feſtucæ, in oculis præpoſtera ſpeculatio.*

VI. SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS.

Desiderivs.

VBinam es, anima mea, ſoror mea, ſponſa? Num ſpeculorum hucuſque tam ſuſpectorum, fallacium, & periculoſorum adſpectu deterrita aufugiſti? vel tædio affecta deſpondénſque animum, latebras, doloris amicas, quæris? Redi pauliſper ad te, redi ad me, & ad ſpeculationem fine bono conceptam ambo redeamus. Ecce, ecce: terrena iam ſpecula pertranſiuimus; ex quibus, tametſi boni multum rectè prudenterque vtentibus queat produci (quemadmodum nos vtilitatem non contemnendam, primariæ noſtræ intentioni ac ſpeculationi ſeruientem, ex eorum contemplatione percepturos confido) tamen vt plurimùm plus mali quàm boni exinde conſequitur. Iam verò, ad ſaniora, vicinioraque ſaluti, atque ſcopo noſtro magis accommoda ſpecula, fit nobis ingreſſus. Deinceps inoffenſo mentis obtutu per ſubſecutura licebit decurrere, ac omni metu ſepoſito ſpatiari. Quocircà, animæquior eſto: reuertere, vt in iſtis faciem tuam contemplemur.

Anima.

Quænam eſt hæc vox tua, dilecte mi; tam nouæ & ſecuræ conſolationis aſſertrix & nuntia? Spéſne eſt ergo, tandem ſpecula tutiora nanciſcendi, quorum ope & operâ, ad ſpeculandam hîc Dei noſtri bonitatem, & in futuro

olim ſæculo maieſtatem, adiuuemur? Certè, moleſtum eſt admodum, triſte, ac tædioſum, ita hîc caligare, verſari in tenebris; lumen ſperare, ad lucem adſpirare, ſectari claritatem, & morari in denſæ noctis caligine. Siq́ue me lamentantem, querulam, & eiulantem interrogauerit aliquis; vel ipſe quoque, quem quæro, Deus meus, & Dominus meus, ſponſus & IESVS meus; quid mihi velim vt faciat: quid aliud reſponſi, ſi ſapio, dare potero; vel à me queat expectari; quàm illud vnicum neceſſarium: *Domine, vt videam?* Videam, agnoſcam, ſentiam, infirmitates meas, defectus meos, miſerias meas: videam quoque, quàm bonus & ſuauis es, Domine, quamq́ue longanimis & miſericors: quin, lumen quoque gratiæ, viſitationis, illuſtrationis tuæ, & quidquid ad aliquando videndum te, ſicuti es, queat conducere; videam hoc totum, accipiam, teneam, vtar, fruar, nec dimittam, donec omnis cõſummationis teneam finem: & certus ſum, quòd benè mihi hoc pacto futurum eſt. Quapropter, ô frater, ſi ſpeculum huic ſpeculationi conueniens nacti ſumus, vt fiat cor noſtrum immaculatum, & in lumine videamus lumen: eſt quòd gaudeam, quòd Deo gratias agam; eiuſq́ue munificentiâ ſedulò vtamur.

Marc. 10.

DESIDERIVS.

Tale nunc nobis (ô anima mea) inuentum eſt ſpeculum: quo ſi rectè vſi fuerimus, ad ſequentia adhuc præſtantiora commodam nobis aperuerimus ianuam. Attende, obſecro, ad verba Sancti cuiuſdam mirabiliter illuſtrati, quibus

nos

nos in viam optatæ ſpeculationis deducit: ſed attende inquam, quia attentione eſt opus, & poſteà liberiore luminum exſpatiatione vti licebit. Sic igitur inquit: Duplex aſſignatur hominis felicitas: vna ſpeculatiua, quæ eſt operatio ex virtute perfectâ contemplatiuaque, quam ſapientiam dicimus: altera verò practica, quæ hominis eſt perfectio ex virtute actiuâ; quæ eſt prudentia. In intellectu, ſpeculatiuam conſiderare vim poſſumus; cuius eſt finis, virtutis cognitio: & practicam, cuius eſt finis, operatio. Hactenus ille Doctor verè angelicus. Vnde colligimus, præter alia, ſi felices hîc eſſe & poſteà beati deſideramus, ſpeculatiuæ dãdam in primis eſſe operam; quâ ad virtutis cognitionẽ veniamus, eamq́ue tum poſteà per debitam operationem practicemus. Ad hoc autem maximo nobis auxilio futurum præſens SPECVLVM, quod PROPRIÆ VILITATIS agnoſcendæ nuncupatur. In quo, veluti in proprio fonte vel puteo (vt vulgò dicitur) noſipſos diſcamus agnoſcere: &, non quid nobis vel hominibus mundi de nobis videatur, ſed quid de nobis ſit in ipſâ rei veritate, cognoſcamus. *D.Tho. Aquin.* A

ANIMA.

B Explica precor, imò & applica nobis hoc SPECVLVM, mi frater: nam, quantum capio, vera ac ſincera ſui ipſius cognitio, eſt certiſſima ac ſecuriſſima ratio & via pertingendi ad cognitionem Dei; in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ, ſcientiæ, & virtutum abſconditi. De quâ notitiâ non eſt dedignatus ipſemet Dominus ſublime hoc nobis reuelare myſterium, vt *Coloſſ. 2.* C

Ioan. 17. Patri ſuo cæleſti diceret: Hæc eſt vita æterna: vt cognoſcant te, ſolum Deum verum; & quem miſiſti, Ieſum Chriſtum.

DESIDERIVS.

In primis, quemadmodum faſtus elatio, & tumor ſuperbiæ, ad ſublimè ſemper de nobis ſentiendum inſtigant: ita eâdem operâ impediunt quo minùs, vt par eſt, de nobis ipſi iudicemus; quod non niſi per ſinceram humilitatis bilancem decernitur. Nam, ſicut genarum inflatio oculos conniuentes intercludit, & diſtinctè videre non patitur: ita mentis tumor internum prohibet viſum; præſertim, quo de nobis noſtriſque actionibus & rebus diſcernamus. Quapropter, amicum ſaluti hoc Speculum amplectamur, recteque vtamur: quò candidè cognoſcamus, quid in rei veritate, & coram Deo, de nobis ſentire debeamus. Rem omnem, vt eſt, non vt nobis interdum videtur, vel alij de nobis iudicant & loquuntur, ſed vt verè ſe habet, diiudicemus, ac certò teneamus. Quia tantus quiſque eſt, & tanti, quantus quantique eſt apud Deum, & non ampliùs, vt inquit humilis Franciſcus. Dei namque oculus falli non poteſt aut hallucinari.

Vt autem veram hanc noſtræ conditionis effigiem in hoc ſpeculo, ſine falſi formidine, contemplemur: eamdem non tam ſub humilitatis, quàm ſub vilitatis titulo conſideremus. Nam verè, fruſtrà ſe humilem eſſe confidit, qui non ſe vilem exiſtimat. Id igitur primùm in genere circa hominis mortalis ſubſtantiam & naturam expendamus; & C

tum

tum ad noſtram ipſorum in particulari vilitatem ſcrutandam & agnoſcendam veniamus. De miſeriâ ac vilitate hominis, in communi, præter tot tamque varios atque egregios libellos ſuper hac re ex profeſſo à piis & doctis viris conſcriptos, quid breuius, clarius, efficaciuſque proferri poſſit, quàm quod beatus Iob paucis perſtringit, dum ait: Homo natus de muliere, *Iob* 14.
breui viuens tempore, repletur multis miſeriis. Qui, quaſi flos egreditur, & conteritur; & fugit velut vmbra, & numquam in eodem ſtatu permanet.

Scimus, nec imus inficias: tantam eſſe dignitatem ac maieſtatem humanæ ſtructuræ, ſi conditoris ſummique eius architecti ac plaſmatoris Dei bonitatem, ſapientiam, ac potentiam attendas, vt omnis ſimul omnium ſapientum induſtria, ne quidem minimam eius partem valeat intellectu aſſequi, nedum eloquio explicare. Sed nos hîc modo de miſeriâ ac vilitate eiuſdem diſſerimus; quæ non minùs omnem captum humanum atque vim eloquendi excedit. Adeò, vt quilibet in ſemetipſo habeat, & quo iuxta conditionis nobilitatem artifici Deo aſſiduas agat gratias; & quo iuxta miſeriarum agnitionem, ſe infra omnes creaturas humiliet: certâ videlicet quadam ratione, viliſſima quæque ſibi præferenda conſiderans. Quæ omnia, vt ſuccinctè, quaſi in ſeriem digeſta, oculis potiùs quàm linguâ percurramus, & quodammodò in præſenti VILITATIS NOSTRÆ SPECVLO contemplemur: animum quæſo ad ſubnectenda aduertamus.

Prima ſit in hoc decurſu vilitas materiæ con-

cepti iam hominis; quam, præ verecundiâ, cogitaſſe ſit ſatis, vt parcamus auribus. Vilitas nutrimenti viuentis iam fœtus proximè ſuccedat: nutrimenti dico, non quo per os, ſed per vmbilicum, vt habet natura, in matris vtero vitam trahit & ſuſtentatur. Quod alimentum, vel cogitatum tantummodò, horrorem adfert intelligenti, præ ſui abominatione. Nam, vt teſtis eſt Plinius, nihil facilè reperiatur mulierum profluuio (quod tamen in iam concepti fœtus alimentum conuertitur) magis monſtrificum. Hoc enim exuruntur hortorum germina, SPECVLORVM fulgor adſpectu ipſo (mulieris videlicet, cui menſtrua eunt) hebetatur; acies ferri perſtringitur, eboriſque nitor; aluei apum emoriuntur, in rabiem aguntur canes; imò & homines, ſi eius vel minimam guttam in cibo potúve acceperint: qualem ego, tali maleficio factum phreneticum, noui; qui tormentum hoc, aliquando moleſtius mihi aſſerebat torturâ iudiciariâ, quam tamen ab hæreticis fuerat paſſus; aliquando verò tam erat inſenſibilis, qui nec verbera nec vulnera inflicta perſentiſceret: & hoc ipſum, fœtui adhuc geſtato eſt nutrimentum.

Subſequatur nunc vilitas impotentiæ nati iam pueri, vt viliſſimam partus conſtitutionem omittamus. Impotentiâ illâ corporali, notâ omnibus; vide an non multò ſit vilior impotentia, ignorantia, ac miſeria ſpiritalis. Succedat miſeriæ adnatæ vilitas, ac neceſſariò ferendæ per omnia: vilitas animi degenerantis ad malum: vilitas ex morborum varietate, fœditate, naturæque ſubiectione: vili-

vilitas ex mortis horribilitate, ac ſerpentium vermiumque hereditate: vilitas reprobationis, in quos cadit: vilitas peccati mortalis, damnationis, loci infernalis, ſociorum, & tormentorum, in quæ omnes nati ſumus venire, ſi poſt baptiſmum in ſtatu mortiferi peccati decedimus.

Quid plura? Summa; vt vanitas vanitatum, ita vilitas vilitatum in homine conſideranda eſt. Adeò vt verum omnium miſeriarum mancipium, & mundi ludibrium, ac peripſema dici meritò poſſit. Iſta ecce omnia in SPECVLO iſto contemplamur. Ita vt non ſolùm vilibus vniuerſis homo comparari, verumetiam illa ipſa dici poſſit: homo bulla, ſpuma, vapor, aura, nubes, fumus, fimus, fæx, fungus, ceſpes, gleba, ſtipula, flos deciduus, fœnum, floccus, ſtilla, ventus, ſibilus, vmbra, phantaſma, ſonus, ſomnus, punctum, pluma, alga, villus, hilum, vappa, nautea, putredo, nauci, ſcoria, ſiliquæ, pœdor, ſitus, mucor, quiſquiliæ, puluis, cinis, cœnum, abortiuum, excrementum: quo nouiſſimo titulo ſororem ſanctus Bernardus compellabat, cùm ſtercus ſerico inuolutum nominabat. Ecce igitur inſignem noſtram nobilitatem, ſuis inſignibus in hoc ſpeculo quaſi in tabulâ figuratam. I nunc & gloriare, homo.

ANIMA.

O miſerandam miſerorum mortalium miſeriam, miſerias ſuas nõ agnoſcentium! Interim ita quotidie expendendis admirandiſque, quæ noſtræ ſunt excellentiæ, diſtinemur; vt vix momentum temporis ſuppetat, viliora conditionis

noſtræ

noſtræ inſpectandi. Spes tamen eſſet, ſi id ageremus, fore, vt cum pauone ſpeculariam illam inanis cõplacentiæ caudam ac ſuperbiæ criſtas humiliati demitteremus; ſi ſordidos atque abominabiles vilitatis noſtræ pedes inſpiceremus.

DESIDERIVS.

Verùm enimuerò, ô anima, ne, quod in aliis communique hominum genere, improbamus, id in nobis ignoremus, nos ipſos particulariùs ad vnguem exploremus. Númne verborum illorum recordaris, quæ ſacerdos pronuntiat, quando in Cinerum die, Chriſtianorum frontem in modum crucis cinere aſpergit, dicens: *Memento homo, quia puluis es: & in puluerem reuertêris?* F

ANIMA.

Recordor: neque pium hoc obſequium vmquam, quod ſciam, omiſi: nec parui faciendum exiſtimo tam ſalutare Eccleſiæ inſtitutum; & quidem in capite Ieiunij.

DESIDERIVS.

Id rectè quidem, ô ſoror dilecta: ſed fortaſſe non ita, vt par fuit, verborum illorum pondus & energiam tecum expendiſti: ſed in communi tantùm, omnibus id hominibus (vt iam nunc fecimus) applicando: non autem ad temetipſam in particulari: quod nobis, in præſenti SPECVLO VILITATIS PROPRIÆ, eſt inueſtigandum.

ANIMA.

Fieri poteſt, quod dicis: nam, ab quolibet homine, humani nihil alienum exiſtimandum eſt. Quocircà non erit abs re, ſi verborum illorum occaſione propriam vilitatem hîc inter

nos

nos diſcutiamus & agnoſcamus: quia iuxta D. Bernardi ſententiam, Humilitas eſt virtus, quâ, veriſſimâ ſui cognitione, ſibiipſi quilibet vileſcit. Addo ego; quòd ita vilis & contemtibilis ſibi, verè aliis humilis fiat, ſitque in veritate: dumque ſe ipſe deſpicit, mundus illum tum ſuſpicit. Nónne ſic Chriſtus ipſe Zacchæum ſuſpexit, humilem factum in ſycomoro ſublimatum? Vnde Bernardus: Non magnum eſt, eſſe humilem in abiectione: ſed magna prorſus & rara virtus eſt humilitas honorata. Et D Hieronymus: Nihil eſt, quod nos ita & hominibus & Deo gratos facit, quàm ſi vitæ merito magni, & humilitate infimi ſimus.

Ber-nard.

Luc. 19

DESIDERIVS.

Credo prorſus, ô anima, quandocumque verba illa cum cineris impoſitione nobis à ſacerdote in faciem dicuntur, officij noſtri eſſe, non aliter illa audire atque accipere, quàm accipienda erant Adamo, cũ ipſi à Deo dicebantur: & non aliter, quàm ſi nobis, nõ per aliquam cærimoniam, aut conſuetudinem, ſed inopinatò ab aliquo, in faciem dedecus aliquod aut infame improperium coram aliis impingeretur; quod verè in nos actuſque noſtros reipſa caderet & quadraret. Sicut exempli gratia, ſi illud Bernardi, quaſi ex profeſſo alicui diceretur, qui in facto deprehenſus, nimiæ ſuperbiæ vel arrogantiæ meritò notaretur: Cogita, vnde veneris; & erubeſce: vbi ſis, & ingemiſce: quò vadis, & contremiſce. Sic enim Adæ Deus, quando ſtimulante ſuperbiâ, inobedienter in ſuum auctorem, ſuaſu ſerpentis inſurrexerat, adeoque

Bern. ſerm. de primordiis &c.

diuinæ

diuinæ pluſculum celſitudinis ambiebat; tum æquum putauit, vt, qui ſe ſupra ſe faſtuoſè leuauerat, & mente tumente, quaſi deus quiſpiam futurus, ſublimia nimiùm appetiuerat, vilis memoriâ originis humiliaretur. Sicuti flammæ ſurſum liberiùs aſcendenti iniicitur frigida, vt eò reprimatur, vnde excreuerat. Dixit
Gen. 3. itaque ei Deus: Reuertêris in terram, de quâ ſumtus es: quia puluis es; & in puluerem reuertêris.

Videris nunc tu, ô anima mea, atque ego tecum; an vmquam ſeriò ſic verba iſta, à ſacerdote tibi prolata, in aures noſtras inſonuerint, vt innatam noſtrã ſuperbiam, noſtrique pluris æquo exiſtimationẽ, hoc malleo retundi ſenſerimus. An verè vel tunc, vel aliàs, huius humiliationis occaſione & typo, hoc in nobis experti ſimus, quod haud dubiè in ſe ſenſit & expertus eſt Adam, quando hæc humiliatio ipſi ob oculos poſita fuit, & quaſi depreſſio tumentis animi in faciem impacta. An item hoc vmquam per illam cærimoniam cinerum, ac verborum acrimoniam, in nobis ſenſerimus, quod certo certiùs in ſe ſenſit Abraham, quando Deo in angelis ipſi apparente, dicebat: Quia ſemel cœpi,
Geneſ. 18. loquar ad Dominum meum: cùm ſim PVLVIS ET CINIS.

Et verè, quid ſumus, ô ſoror chariſſima, quàm puluis & cinis? PVLVIS, terræ tritæ excrementum: & CINIS, rerum combuſtarum ſuperfluum? Faſcis lignorum, manipulus ſtraminis, & fœni ligatura, ſimiliſque materia combuſtibilis, aliquid eſſe videtur, dum ſtat in ſuâ integritate; maximè ſi quiſpiam ornatus adhibeatur; quemadmo-

admodum olim Xerxes platanum inſignem, iuſſo aliquot dies ſtare exercitu, armillis, torquibus, cateniſque aureis, pro animi ſui voluptate adornari præcepit: atque ita eſt homo in ornatu ſuo. Sed in cinerem redactis vniuerſis, nec forma, nec ſtatus, neque ſpecies vlla eſt reliqua. Itaque cinis cinerem arguit, noſque confundit, dum ſuperbimus quamdiu ſuperſumus.

Sic & amphora, dum integra eſt ſibique conſtat, aliquid ſine dubio eſſe videtur: vnde Poëta, ad cœpta alicuius momenti, non ſortita tamen debitum ac dignum finem, alludens, ſic canit:

——— *Amphora cœpit* *Horat.*

Inſtitui; currente rotâ cur vrceus exit?

At dum illa, quantumuis ampullata, in minutas partes confracta, imò contrita & redacta in pulueres, humiliata pedibus cõculcatur: nec prioris quidquam formę apparet, nec quippiam refert eius quod paulò antè eſſe videbatur.

Sed, quare non iſta ſic applicamus nobis; quandoquidem ipſis vocabulis vtimur, quando rem requiſitam volumus nominare. Nónne ita *Pſ. 50.* cor contritum & humiliatum vocamus? nónne requiſitum ad veram remiſſionem peccatorum neceſſariumque dolorem, contritionem proprio vocabulo nuncupamus? Omnino; ſed quando verè ita de nobis exiſtimamus? quando verè tales ſumus? vel eſſe ſatagimus?

Sic etiam; terra ſumus: credimus, quia de terrâ creati: ſed interim proteruimus, ſuperbimus, attollimur, intumeſcimus. Quare? quia terra viua, terra animata, terra mobilis ſumus. Et quid tum poſteà? Nónne & terra illa, quam talpæ

ſenſim

ſenſim emoliuntur & eruunt, mobilis eſt; & ſi vis, viua quodammodò atque animata; vita nimirum talpæ intus agentis atque eam mouentis? Et quid quæſo nos aliud ſumus, quàm terra, ſpiritu intus agente, mobilis; terra tamen?
Iſa. 23. Erubeſce Sidon, ait Dominus Deus: & mare, atque abyſſus miſeriarum noſtrarum. Nam ſi animi noſtri miſerandum ac vilem ſtatum expendere non pigeat: nónne meritò nos confundit & humiles debet efficere, quòd, quidquid bonum & honeſtum eſt, vix nobis queat inculcari; inculcatum non hæreat? quod verò peruerſum ac vitioſum eſt, vix poſſit dedoceri? Mala, ſponte naſcuntur, & difficillimè euelluntur: bona, diligenter inſerta & culta, difficulter proueniunt, & momento citiùs euaneſcunt ac marceſcunt.

Et quomodo non ex peccati obſcœnitatis indignitate nobis ipſi vileſcimus; cùm, teſte Iſidoro, tam vilis & abominanda ſit carnis ſpurcities, ac libidinis vitium, vt pro inſitâ dæmonibus ſuperbiâ, vix quiſquam ſit, qui homines ad illam velit tentare: neque facerent, niſi inuidia ſalutis humanæ illos ad id officij inſtigaret. O miſeriam noſtram!

Itaque, ſi ſapimus, ô anima, vnica dilecta mea, ſatis inſaniuimus, ſatis ſuperque ſuperbiuimus, ſatis nos ſupra nos extulimus. Tempus eſt, vt, Moyſis exemplo, dictum nobis arbitremur
Exo. 4. à Domino: Mitte manum tuam in ſinum tuum. nihil autem addubitandum, quin illam inſtar niuis, vt ille, ſed non tam immunes à culpâ quàm ille, leproſam ſimus extracturi. H

Intremus, ô anima, æqualibus paſſibus & con-

coniunctis animis, in caſtellum quod contra nos eſt: in conſcientiam, arcis inſtar, pro noſtrâ quidem conſeruatione, ſi obtemperamus, ſed contra nos in medio noſtri exſtructam, ſi rebellamus: & certo certiùs, in eam ingreſſi, ſtatim alligatam in biuio inueniemus aſinam, animam inquam peccatricem. Introſpiciamus quoque capſulam hanc corporis noſtri; exteriùs quidem ſatis concinnam & ornatam, ſed intus plenam oſſibus mortuorum & pœdore peccatorum. Perfodiamus cum Ezechiele parietem conſcientiæ in malis maceriatæ: & ibi videbimus abominanda nequitiæ, atque omnium irrationabilium animalium & brutorum effigies. *Mat. 21.* *Mat. 23.* *Ezech. 12.*

SPECVLEMVR vultum noſtrum in SPECVLO hoc PROPRIÆ VILITATIS, & certò agnoſcemus, quòd Cicero olim acutè & diſertè dicebat cuidam, ſibi fortaſſe plùs æquo placenti: Credo; poſtquam tibi SPECVLVM allatum eſt, longè te à pulchris abeſſe ſenſiſti. Neque tantùm, ô anima, ſic ſpeculando contemplemur: ſed in rei veritate & ſentiamus, & ſic nos geramus. Vilitas noſtra ſemper ob oculos verſetur: & verè eapropter efficiat humiles. Deinde, quod proximum eſt vilitatis ac humilitatis argumentum, numquam alios præ nobis contemnamus: ſed, ſi cum D. Hie-
I ronymo ex trabe, quæ verè in oculis noſtris eſt, de feſtucâ in aliorum oculis ſubuereri nos poſſe arbitramur; ſaltem, ne ita vmquam hallucinemur, vt ex feſtucâ trabem in aliis, & è contrà in nobis ipſis ex trabe feſtucam effingamus. Sed iuxta Bernardum: Conſideret ſeipſum homo, vt piè condeſcendat proximo. *Cicer. in Clodiũ & Curionem.* *Mat. 7.*

Vis hominum diuûmque oculis ſpecioſus haberi?
Temet ad hoc SPECVLVM reſpice, come, laua.

A. *Dauid Deo: Aſperges me Domine hyſſopo, et mundabor.*
B. *Aeneum labrum, è ſpeculis mulierum, in tabernaculo.*
C. *Specula lotioni aptata.*
D. *Sacerdos et Leuita, ſe ad ſpecula lauantes.*

E. F. *Piarum mentium deſiderium, vt emundentur, et illuſtrentur.*
G. *Filia Sion, lauans cor: Et Sacramenti poenitentiæ præſtantia.*

VII. SPECVLVM PVRGATIVVM.

DESIDERIVS.

QVî tibi arriſit, ô anima, fidele illud SPECVLVM, quod manus noſtræ modò contrectarunt, & oculis noſtris ſubiectum fuit: in quo non ſolùm miſeriarum humanæ vitæ, ac demum mortis ipſius horribilis ſpecies viliſq́ue conditio liquidò viſa atque conſpecta eſt; verumetiam propriæ vilitatis ideas penitiùs licuit intueri?

ANIMA.

Tam gratum illud acceptumq́ue fuit, quàm eſſe oportet, quod ad benè recteque viuendum, Deo placendum, atque ad eius beatum aliquando conſpectum pertingendum, cumprimis eſt neceſſarium. Nam, quemadmodum non niſi propriæ exiſtimationis ſublimitate angeli de cælo delapſi ſunt: ita non niſi propriæ vilitatis agnitione, homini in cælum patet aſcenſus. Rectè propterea Gregorius: Humiliare, & apprehendiſti. Alioqui niſi quis efficiatur ſicut paruulus, non intrabit in regnum cęlorum: tantum abeſt, vt inter maiores ibidem computetur. Quocircà, placet hoc SPECVLVM, quod nos propriæ indignitatis, & tandem extremæ periodi, non ſinit eſſe immemores.

DESIDERIVS.

Et mihi placet, ô anima, hoc tuum placere & memorari; quâ de causâ tibi quoque congratu-

lor vehementer. Sed, ſed inquam; ſcis, quid nunc reſtet agendum? Nónne mecum fateberis, quod res eſt: parum admodum aut veriùs nihil eſſe, ſordes ſuas & maculas in ſpeculo contemplari & non abſtergere; agnoſcere culpam, & non emendare; lapſum fateri, ſed nolle reſurgere; aut velle quidem, ſed non præſtare? Quid ergo iam ſeriò nobis facto ſit opus, ex animo reſtat perpendendum. Dicamus itaque ac faciamus, quod fortes olim illi Machabæi, dum commodo nobis typo & exemplo ſe inuicem ad opus incitabant & hortabantur. Sic

1. Machab. 4. habet hiſtoria: Dixit autem Iudas, & frater eius: Ecce contriti ſunt inimici noſtri: aſcendamus nunc, MVNDARE SANCTA & renouare. Et congregatus eſt omnis exercitus, & aſcenderunt in montem Sion. Illuc & nos aſcendimus pariter, ô anima, dum in ſpeculo præcedenti, tamquam è ſpeculâ (quod Sion ſignificat) omnem noſtram deſolationem, ac miſeram noſtri ſtatus (lapſus inquam) conditionem ſumus ſpeculati. Et viderunt, inquit Scriptura, ſanctificationem deſertam, altare profanatum, & portas exuſtas, & in atriis virgulta nata, ſicut in ſaltu, vel in montibus, & paſtophoria diruta. Et ſciderunt veſtimenta ſua, & planxerunt planctu magno, & impoſuerunt cinerem ſuper caput ſuum: & ceciderunt in faciem ſuper terram, & exclamauerunt tubis ſignorum, & clamauerunt in cælum.

Hæc omnia nobis, ô anima, ſpirituali altioríque modo ſunt facienda, præ conſideratione vaſtitatis atque euerſionis ſanctuarij cordis noſtri: & præ multiplici abominationum noſtrarum

rum colluuie; quâ omnis loci ſacri religio, decor, & pulchritudo obducta & obſcurata eſt: prout nobis præteritum proximè ſpeculum ob oculos ſtatuit. Reſtatque modò, vt diligenter id præſtemus, quod ibidem de illis præclaris Machabæis ſic legitur: Et MVNDAVERVNT SANCTA; & tulerunt lapides contaminationis in locum immundum. Et, quandoquidem non ſolùm cum Apoſtolo Paulo, tam fidæ ſpeculationis auxilio, certò didicimus, & ſcimus, quòd non habitat in nobis, hoc eſt in carne noſtrâ, bonum: verumetiam quod cum Prophetâ Regio in ſpeculo propriæ vilitatis agnouimus, quòd non ſit ſanitas in carne noſtrâ à facie iræ Domini: nec ſit pax oſſibus noſtris, à facie peccatorum noſtrorum; quodque putruerunt & corruptæ ſint cicatrices noſtræ, à facie inſipientiæ noſtræ; quòd lumbi noſtri impleti ſint illuſionibus, & non ſit ſanitas in carne noſtrâ: dicamus quoque cum eodem; Aſperges me Domine hyſſopo, & mundabor: lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. Ab occultis meis munda me Domine: & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei nõ fuerint dominati: tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo. Quid alioqui proderit mulieri, formæ ſtudioſæ, maculas vultus ſui in ſpeculo conſideraſſe; niſi quoque quàm primùm illas vel ſpongiâ vel adhibitâ lymphâ diluerit? Dicamus igitur, ô anima, cum caſtâ illâ Suſannâ: Afferte mihi oleum & ſmigmata, vt lauer. ac iuxta conſilium Noëmi ad Ruth: Lauare, & vngere. Nam, ſi nos non

Rom. 7. *Pſ. 37.* *Pſ. 50.* A *Pſ. 18.* *Dan. 13.* *Ruth 3.*

defuerimus nobis, in maculis noſtris abluendis; non deerit Spiritus ſanctus officio ſuo, ad nos oleo gratiæ cæleſtis vngendos. Atque ita coniunctis muneribus, lauabimur & vngemur.

Sed, hoc vnicè cauendum eſt nobis, ô dilecta & vnica mea: ne proprio ſenſu abundantes, Naamannum illum imitemur, qui in ſui mundatione expetitâ, ſuo iudicio nimiùm ſtetit. Sed cæcâ quadam obedientiâ, atque proprij iudicij reſignatione, captiuanteſque intellectum, cæcum illum potiùs euangelicum ducem ſequamur. Naaman etenim lepram toto diffuſam corpore agnoſcens, & munditiei remedium quærens; inuentum, pænè ſuis manibus priùs
4. Reg. 5. excuſſit, quàm apprehendit. Cùm ei namque dici iuſſiſſet Eliſæus vt iret, lauaretque ſe ſepties in Iordane, cum certâ promiſſione, quòd receptura eſſet caro eius ſanitatem, mundaretúrque; iratus receſſit, dicens: PVTABAM, quòd egrederetur ad me, & ſtans inuocaret nomen Domini Dei ſui; & tangeret manu ſuâ locum lepræ, & curaret me. Numquid non meliores ſunt Abana & Pharphar, fluuij Damaſci, omnibus aquis Iſraël, vt lauer in eis, & munder? Et, quare quæſo, ô Naaman, bellicoſiſſime princeps, ac vir alioqui prudentiſſime, hæc omnia tecum tuo ita calculo ſupputaſti? quare talem & talem certum modum tibi præſcripſiſti, itaque fieri debere putaſti? & quare non potiùs amputandum hunc omnis ferè erroris ſurculum, in temetipſo amputaſti? An forſitan ignorabas, tuum non eſſe, Prophetæ, adeoque ipſi Deo, Prophetarum & omnium Domino,
in

in tui curatione leges præfigere; ſed omnibus modis ipſius legi obtemperare?

Eapropter, ô mea columba, ſi verè à maculis noſtris, iam ſatis perſpectis, purgari ſatagimus; cæcum potiùs illum, vt dixi, ſectemur exemplo ſuo præeuntem, intus priùs & meliùs quàm foris illuminatum. Ille ſiquidem, cùm luto *Ioan. 9.* facto ex ſputo inunctus oculos, audiſſet à Domino; Vade, laua in natatoriâ Siloë, quod interpretatur Miſſus; abiit, & lauit, & venit videns: quam ipſe quoque promtam obedientiam quodammodò ſuccinctis ſuis verbis expreſſit; dum rogatus à populo, rem omnem profeſſus eſt, dicens: Abij, laui, & vidi.

ANIMA.

Opportunè me admones, ô dilecte mi contubernalis; tametſi non planè immemorem. Sed, obſecro, perge modum ipſum deſcribere atq; proferre in medium, quem in noſtri mundatione tutiſſimò obſeruemus: ego interim, Deo iuuante, & aures præbebo ſermoni; & manus, auditis omnibus, adhibebo tecum operi quàm expeditiſſimas; vt eſt æquum.

DESIDERIVS.

Quandoquidem prudentum conſilio celebratum eſt; Conſulto priùs, tum facto opus eſſe: non malè huic noſtro propoſito ſeruiet
3 æneum illud labrum, quod Moyſes Dei iuſſu in *Exo. 38* tabernaculi vſum fieri curauit de SPECVLIS mulierum, quæ excubabant in oſtio tabernaculi. Nam in illo & ſpecula habemus maculis detegendis, & aquam detergendis. Si (quod ali-

qui putant) labrum ipſum fuſile ex æreis mulierum ſpeculis conflatum fuit (nam olim ex ferro, quod

—— dum tranſit in vſus
Aßiduos, ſplendore micat, vultúque nitenti
Audet ad argenti decus adſpirare ſuperbum,

& ex albo plumbo, hoc eſt ſtanno, ære, & mixtis ex hiſce materiis, ſpecula fuiſſe facta, eſt in confeſſo) ſpeculorum ſaltem materia, ſpeculandi memoriam repræſentat: quemadmodum thu-
Nu.16. ribula ænea illegitimorum ſacerdotum igni conſumtorum Dei iuſſu in laminas producta & affixa altari, pro ſigno & monimento filiis Iſraël ſeruiebant, ne quis ampliùs alienigena auderet accedere ad offerendum incenſum Domino. Sin verò (vt alij volunt) etiam ipſa C
ſpecula integra in circuitu labri defixa conſpicua fuerint, in quibus, vt putant, circumquaque ſacerdotes & leuitæ ſe loturi & lauantes D
inſpicerent, tumque aquâ ibidem præſente ſe mundarent: meliùs adhuc nobis exempli & typi loco, res illa ſic vſurpata obſecundauerit.

Accedamus igitur; & conſiderantes diligenter conſcientiæ noſtræ faciem, imò totos nos à capite ad calcem ſpeculantes, videntes agnoſcenteſque maculas noſtras, illas diuinæ miſericordiæ lymphâ mundemus. Tanta ſiquidem eſt vis huius SPECVLI ac ſpeculationis, vt dicat Bernardus (quod antè meminimus:) Ipſum fontem ſuum (id eſt, mentem de quâ oritur) purificat CONSIDERATIO. Fons quidem conſiderationis mens eſt ipſa: ſed niſi à fonte & capite fontium venam educat, arida pror-

prorſus & ſterilis valdè futura eſt eiuſmodi ſpeculatio & conſideratio, à tali mente profecta.

Quocircà, Domine Deus, aperi nobis theſaurum aquæ viuæ; fontem patentem domui Dauid, in ablutionem peccatoris, & menſtruatæ: fontem viuum, ſedentem olim ad puteum aquarum morientium ſemperque ſitientium; fontem ſalientem in vitam æternam. Ecce Domine, proſtrati ad pedes tuos cum leproſo clamamus ad te, fide magnâ, & ardenti charitate: Domine, ſi vis, potes nos mundare. Dixiſſe te Domine, per ſpiritum tuum in Salomone loquentem, meminimus aliquando: Per miſericordiam & fidem PVRGANTVR peccata. Fidem habemus, & credimus Domine, verumtamen adiuua incredulitatem noſtram: tibi verò proprium eſt miſereri: atque ita miſericordia & fides in promtu ſunt; quid ergo prohibeat nos mundari, & à peccatis repurgari? Si itaque vis, potes. Inclina voluntatem, oſtende potentiam, & da ſanitatem: ſicque facturus es nobis ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Audiam quid loquaris in me, Domine. Dic, Volo; dic, Mundare: & confeſtim mundabor. Quid enim proderit diuinæ tuæ maieſtati, ſi in ſordibus permanſerimus: & fortaſſe, qui ſordidus eſt, ſordeſcat adhuc? Non enim in talibus beneplacitum eſt tibi.

Nu. 20 *Zach. 13.* *Ioan 4.* *Pro. 15* E F

ANIMA.

Recordare Domine, quomodo Nabuchodonoſor rex Babyloniæ, de filiis Iſraël ſibi pueros eligi iuſſerit, in quibus nulla eſſet macula; decoros formâ, & eruditos omni ſapientiâ, cautos *Dan. 1.*

ſcientiâ,& doctos diſciplinâ: & qui poſſent ſtare in palatio Regis. Et factum eſt ita. Ecce, Domine,in conſpectu tuo ſtamus,& cupimus placere tibi, ac tandem in regali tuo palatio vultui tuo ſuperbenedicto aſſiſtere: ſed cùm cæli non ſint
Iob 15. mundi in conſpectu tuo, & ſtellæ non ſint
25. & mundæ coram te, & luna quoque non ſplen-
4. deat, & in angelis etiam repereris prauitatem: quomodo in tuo conſpectu contaminatiſſimi pleniq́ue macularum conſiſtemus? Et quis poteſt dicere; Mundum eſt cor meum, & purus ſum à peccato? A longè itaque, & de profundis clamandum eſt nobis; quòd ſumus immundi, & ſicut pannus menſtruatæ iuſtitiæ noſtræ. Quid conſilij, Domine; & quò vertemus nos?
Iſa. 1. Audio, clamas nobis, per tuum Prophetam: G
Lauamini,& mundi eſtote. Ac per alium: Laua
Ier. 4. à malitiâ cor tuum, Ieruſalem; vt ſalua fias. Salua eſſe deſidero, tu noſti, Domine, deſidero ſalua eſſe. Sed,ab immundo quid mundabitur? Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine, niſi tu qui ſolus es? Ergo, qui ſalui eſſe deſideramus, ad te nos conuertimus, ne pereamus.

DESIDERIVS.

Non audis, ô anima, Dilectum loquentem in auribus noſtris; ſordiumq́ue noſtrarum miſertum, præſentiſſimum monſtrantem purgandis remedium? Si cum leproſis clamauimus ad eum; audiamus quoque cum leproſis reſponſum: vna enim eademq́ue vtrorumque eſt cauſa & ratio poſtulati. Dicimus igitur, & leuantes cum illis vocem noſtram clamamus à

longè:

longè: IESV præceptor, miſerere noſtri. Dicit *Luc.17*
autem IESVS & illis & nobis: Ite, oſtendite
vos ſacerdotibus. Et factum eſt, dum irent,
mundati ſunt. O factum benè! Domine, quis
ſimilis tibi, in cęlo & in terrâ? Nabuchodonoſor
ille, pueros ſine maculâ quæri, & ex multis eligi
mandabat; quia ipſe immundos nō mundabat:
tu verò non eligis mundos, ſed mundos dum
eligis facis: & de ſtercore erigens pauperem, in
ſublime regni ſolium collocas, vt ſedeat cum
principibus gloriæ tuæ. Ex peccatore facis iuſtum; & dum vis, dealbas æthiopem. Mittis
ad ſacerdotem mundandos à leprâ; & ipſe euntes mundas in viâ. Nihil loqueris foris, & agis
intus; tacet lingua, manus quieſcit, & diuinus
tuus nutus operatur mirabilia. Quis vmquam
audiuit talia? Eamus igitur, ô ſoror dilecta, ad
ſacerdotem, & oſtendamus ei noſipſos: conſcientiæ noſtræ maculas vniuerſas eidem ſpe
pleni detegamus, ac humiliter mundari poſtulemus. Noui ſiquidem Teſtamenti ſacerdos, vt
Chriſti vicarius ac miniſter, non ſolùm teſtandi
ac declarandi mundos, verumetiam emundandi potitur facultate.

ANIMA.

Gratiæ tibi immortales, benigniſſime IESV,
quòd dederis talem poteſtatem hominibus, pro
hominibus: vt, non obſtante, quòd ipſi ſe quoque peccatores agnoſcere debent (qui enim *1.Ioan. 1.*
dicit, ſe peccatum non habere, ipſe ſe ſeducit,
& veritas in eo non eſt) ſingulari tamen tuâ diſpenſatione & gratiâ, verè poteſtatem habent
ligandi & ſoluendi, remittendi peccata & retinendi.

nendi. Adeò vt non priùs abs te ſoluantur in cælo, quàm in terris fuerint abſoluta ipſorum arbitrio. Magnum re verâ miraculum, & excellentis myſterij ſacramentum; vt & inuiſibilia & inſolubilia alioqui animorum vincula, inuiſibili prorſuſque diuinâ facultate, à viſibili homine diſſoluantur: & cæleſtis curiæ abſolutio à terreſtri dependeat tribunali! Meritò eapropter hoc tam ſublime beneficiũ, & ſuſpicimus, & veneramur; magnaque cum animi alacritate vſurpamus.

Quin igitur, quotquot cum ſorore Moyſis Mariâ lepram in nobis agnoſcere cogimur, ac multimodam noſtrorum actuum vt membrorum noſtrorum maculam SPECVLI noſtri ſpiritalis obſequio deprehendimus, illicò nos humiliamus, veniam poſtulamus, ad pedes ſacerdotis accidimus; & cum alterâ Mariâ (Magdalenâ nimirum) quaſi ad pedes capitis noſtri, Ieſu Chriſti, delictorum noſtrorum multorum remiſſionem, multùm diligendo, obtinere feſtinamus? Sic enim ſpeculando, fiet in nobis conſcientia noſtra, ex lebete phiala; ollæ noſtræ rubigo abſumetur: atque ex vaſe contumeliæ, in vas tranſlati gloriæ; ex ipsâ fauce tartari, redibimus ad vitæ ianuam. Hæc ſiquidem eſt, 1.Theſ. 4. teſte Apoſtolo, voluntas Dei: ſanctificatio noſtra.

DESIDERIVS.

Purgatâ autem iam maculis animâ, caue ne ingrata reperiare: ne indignitatis offensâ dete- 2.Pe.2. rius tibi contingat. Meminiſſe te, haud dubito, illius parœmiæ: Sus lota, in volutabro luti: parabo-

rabolæque illius Euangelicæ, quâ nos Saluator noſter edocuit, quàm malè ſibi proſpiciat ille, qui ab immundo ſpiritu liberatus, domum quidem ſuam expurgat, ſcopiſque pœnitentiæ mundat; ſed vacuam relinquit, neque Spiritum ſanctum inhabitatorem habere curat. Inuenit, *Mat.*
inquit Dominus, eam vacantem, ſcopis mun- *12*
datam & ornatam; & intrantes cum ipſo, quos ſeptem nequiores ſe ſpiritus immundos aſſumſerat, habitant illic: & fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus. Quid enim prodeſt lauiſſe; ſi, quod lotũ eſt, turpiùs iterũ defœdetur?

Nónne prudenter, & nõ ſine loquendi energiâ, ſponſa Cantici expoſtulaſſe, vel ſaltem importunam obiectionem viriliter repudiaſſe perhibetur, dicens: Laui pedes meos: quomodo *Cant. 5*
igitur, quâ gratiâ, quâ fronte, quâ de causâ, atque ad quid, iterùm coinquinabo illos? Fieríne poteſt vt tam inſipiens ſim? vt tam parum recogitem, quid honos meus, quid vtilitas, quid gratitudo, quid denique ſalutis neceſſitas, à me requirant? Illum, ô anima, potiùs leproſum, ex *Luc. 17*
decem electum & gratũ imitemur: qui, vt vidit, quòd mundatus eſſet, regreſſus eſt, cum magnâ voce magnificans Deũ: & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens. Qui quantum ab ipſo Domino fuit laudatus, tametſi alienigena; tantum reliqui nouem, etiam tamen mundati, ſed ingrati, reprobati fuerunt.

Verùm, ô anima, Deo dilecta, licet mundo deſpecta; duo nobis adhuc, in rectâ iſtâ ad ſpeculum propriæ vilitatis mundatione, ſunt obſeruanda, ne neſciamus. Primum eſt, vt diligenter ad verba illa Domini noſtri attẽdamus,

quibus

quibus Petro dicebat, nobiſque dictum putare
Ioã. 13. debemus: Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Idque ſeriò nobis conſiderandum admoneo; ne, dum nos lotos & planè mũdatos exiſtimamus, pedes adhuc reſtent lauandi, & ignoremus. Credo equidem, illum, qui mundus eſt totus, indigere adhuc vt pedes lauet; hoc eſt, vt fonte baptiſmi mundatus, vel etiam ſalutari Sacramento Pœnitentiæ repurgatus, totuſque mundus effectus, ab omnibus peccatorum maculis abſolutus, hoc adhuc illi ſuperſit, vt pedes, id eſt affectus atque animi motus & paſſiones, quibus quaſi pedibus ad illicita ferretur, expurget: ſic enim illi neceſſe eſt, (à quo ſimilitudo deſumta perhibetur) qui vel in balneo vel in flumine ſe totum lauit; dum enim nudus ex aquis egreditur pedibus, ad veſtimenta ſua reuerſus, non habet quod lauet, niſi pedes, quos in illo egreſſu, tametſi tantùm aliquot paſſuum, potuit maculaſſe: quo, vt minima commaculatio, vel etiam præſens commaculationis periculum & ſuſpicio, ita etiam leuiſſima ablutio vel purgatio ſignificatur.

Alterum erat, quod nobis cordi eſſe debere ſubindicabam: vt ſtudiosè videlicet illud Domini documentum obſeruemus, quod vehementi cum interminatione Phariſæis inculcabat, dum diceret: Væ vobis, Scribæ & Phari-
Mat. 23. ſæi hypocritæ: quia mundatis quod deforis eſt calicis & parop ſidis, intus autem pleni eſtis rapinâ & immunditiâ. Phariſæe cæce, munda priùs quod intus eſt calicis & paropſidis; vt fiat id quod deforis eſt, mundum. Nam, quid proderit

rit nobis, ô anima mea, ſi deforis inſtar ſepulchri dealbati, imò inaurati, reſplenduerimus; & intus ſimus pleni oſſibus mortuorum, ſcatente vermibus conſcientiâ?

Anima.

Mihi prorſus animo ſedent, ô mi frater fidiſſime, quæ modò recenſuiſti; & ita hauddubiè facto eſt opus. Verùm, inſuper omnino neceſſarium arbitror, vt miniſtros huiuſmodi expurgationis animorum, ſacerdotes nimirum, magno in honore habeamus; vt ne per eorumdem contemtum, iuſtâ Dei vindictâ in maiorem mentium fœditatem incidamus.

Audiui ſiquidem ſimile aliquando corporaliter accidiſſe, quod nobis ſpiritaliter foret timendum. Dum nempe olim S. Iacobus Niſibenſis, anachoreta, iuxta fontem tranſiret, vbi mulieres pannos lineos lauabant; eaſque ob impudentem laſciuumque in eum intuitum & riſum increparet, nec tamen abſiſterent ioco; quòd & fontem & illas cæleſti vltione mulctarit: adeò, vt & fons illicò exareſceret, & ipſe rugoſæ, deformes, & tetræ in vultibus apparerent. Ciues quidem pro vtilitate communi, fontis ſcaturiginem ab eodem Sancto impetrarunt; ipſæ verò, quæ humiliare ſe dedignarentur, ita deformatæ manſerunt. Quantò autem grauior foret animorum quàm corporum deformatio! Itaque puritatem amemus, & omnimodis conſeruemus: atque ſanctificationis huius adminiſtros reuereamur.

VIII.

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

Quot rerum ſpecies; SPECVLIS tot Conditor vnus
Cernitur: vtendo gratus vt eſſe velis.

A.B.C. *Inuiſibilium per viſibilia contemplatio.*
D. *Scala, ad arcana cæli per creata rimandum.*
E. *S. Bernardus inter arbores diuina contemplans.*
F. *Iob, quaſi per ſcalam, operum Dei conſideratione quouſque profecerit.*
G. *Mulier fortis conſiderat agrum cæleſtem, quem comparet.*
H. *Reſpicite lilia agri, et volucres cæli.*

VIII. SPECVLVM CREATVRARVM.

Desiderivs.

DOMINE, ecce nos iterùm, quęrentes te, & cupientes videre faciem tuam; atque inuenire gratiam in oculis tuis. Scriptum eſt enim: Miſericordia & veritas præcedent faciem tuam. Miſericordiam quidem ſperamus, ſed veritatem & iuſtitiam timemus. Tu autem Domine, miſerere noſtri, ſecundùm magnitudinem miſericordiæ tuæ, ac ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum; & miſericordia & veritas obuiabunt ſibi, & iuſtitia & pax ſe mutuò oſculabuntur. Tunc, & miſericordias tuas in æternum cantabimus, & coram iuſtitiâ & veritate tuâ te prædem ac ſponſorem flagitabimus; quoniam teſte toto mundo & angelis, SPONSVS SANGVINVM tu nobis effectus es. Itaque in lumine vultus tui ambulabimus, ſpe pleni; & in nomine tuo, quod eſt ſaluificum, exultabimus: & in tuâ iuſtitiâ, ſequeſtrâ miſericordiâ, exaltabuntur omnia bona DESIDERIA noſtra: vt te aliquando fruamur in æternâ ſecuritate.

ſ. 88. *Pſ. 84.* *Exo. 4. & Heb. 7.*

Anima.

Accedimus, Domine; vt nouo iterùm modo, ſaltem quaſi per tranſennam, ſed tamen propiùs, tuam bonitatem, ſapientiam potentiámque rimemur, atque in omnibus illuſtretur cor noſtrum lumine tuæ gratiæ: tibique adaptetur per puritatem ac ſimplicitatem, ſine quibus nemo tibi vmquam complacuit.

Sed, ô mi fide comes & frater, quidnam hoc

eſt? Non ſine causâ hucuſque per omnia SPE-
Eſther 15. CVLA, velut illa Eſther per omnia ſeriatim oſtia, trementes ac pauidi, demiſſiſque in terram luminibus, venimus, cum humilitate dilectum quærentes. Nam ecce, ecce inquam: videor mihi nũc cum eâdem Regem videre, ſed eminus tamen, reſidentem ſuper ſolium regni ſui, indutum veſtibus regiis, auroque fulgentem, & pretioſis lapidibus, plenum maieſtate in adſpectu. Ah, ſentio: in pallorem colore mutato, ac viribus deſtituta, ſenſim, mi dilecte germane, in terram collabor.

DESIDERIVS.

Quid habes, ô anima mea? Confortare & eſto robuſta. Ipſe eſt Dominus Deus tuus, qui creauit te; & pater tuus, qui elegit te: redemptor tuus, qui ſaluauit & poſſedit te. Quis eſt qui
Rom. 8. condemnet? CHRISTVS IESVS, qui & mortuus eſt, & reſurrexit, & interpellat pro nobis. Quid igitur times? An ipſe minus dicet ac faciet tibi, in hac infirmitate tuâ, quàm Rex ille Aſſuerus Reginæ Eſther? qui, cùm ex ſemetipſo ardentibus oculis furorem pectoris indicaſſet, conuerſo per Dei nutum ſpiritu ipſius in manſuetudinem, feſtinus ac metuens exiliuit de ſolio; & ſuſtentans eam vlnis ſuis, donec rediret ad ſe,
Eſther 15. his verbis compellans blandiebatur: QVID HABES ESTHER? Ego ſum frater tuus: noli timere. Dominus autem noſter, cuius natura bonitas; cui & proprium, miſereri; non indiget, à quoquam ad propitiationem eiuſmodi erga tremẽtes ſe, permoueri: quemadmodũ illi Regi irato neceſſe fuit, à Domino interiùs mitigari.
Pſ. 102 Itaque, benedic anima mea Domino: & noli obli-

obliuiſci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in miſericordiâ, & miſerationibus. Qui replet in bonis DESIDERIVM tuum: renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Iam ſiquidem contemplati ſumus maculas noſtras in SPECVLO, & eiuſdem obſequio, Domini gratiâ donante, deterſimus: nunc verò ad alîus generis ſpeculi conſiderationem venimus, cuius ope ac miniſterio, mirabilia & magnalia Domini noſtri, atque adeò ipſummet Dominum in operibus eius contemplari licebit. Euge, ô anima!

ANIMA.

O! ſi oculi noſtri ritè perfectéque purgati forent, & cor noſtrum cæleſti lumine irradiatum, ſenſuſque noſtri inſtar cryſtalli pellucidi, & recti vt oculi columbarum! Maior mihi aſſurgeret animus, ad vlteriora procedendi, ſperandíque potiora, in incœptâ noſtrâ DESIDERABILIVM ſpeculatione. Nunc verò, quæ conuentio luci ad tenebras? Tenebroſa eſt namque omnis aqua in nubibus aëris, pre fulgore in conſpectu eius, qui lux eſt incomprehenſibilis & indeficiens. Inuenerimus, viderimus, agnouerimus, & vtcumque etiam diluerimus, præteritorum ſpeculorum cōſilio & auxilio, maculas, rugas, næuos, defectus, deformitateſq; noſtras: quid hoc totum inter tot & tantos, ad appropinquandum luci æternæ; atque illi, in quo tenebræ non ſunt vllæ: imò cuius tenebræ ſicut lumen eius? Numquid cognoſcentur in tantis Pſ.17.

tenebris noſtris mirabilia eius, noſque per illa illuminabimur? hæc me difficultas ſollicitá tenet.

DESIDERIVS.

Marc. 10. Animęquior eſto, ô anima, delicata filia Sion! Ecce enim vocat nos. Per quem, inquiris? Per fidelem prophetam Dauid, virum ſecundùm cor ſuum. Non audis eum, præconis inſtar, nos
Pſ. 33. aduocantem? Accedite, & illuminamini: & facies veſtrę non confundentur Non patiemur repulſam, tametſi millies promeriti ſimus: quia ipſe Dominus eſt nobiſcum, & amat nos. Neque deſpiciet orationem pauperum, neque oculos ad ipſum anhelantium exſpectare faciet.

Ecce, ô dilecta! ſerenior aura cordi noſtro cœpit affulgere: oculi mentis hilareſcunt: præſentia diuini numinis, quaſi per cæli pateſcentis rimam patefieri nobis incipit; & ſecretus Dei theſaurus, deſiderantibus bonum, aperiri.
Pſ. 103 Eia, benedic, iterùm dico, anima mea Domino; & dicito mecum: Domine Deus meus: magnificatus es vehementer. Confeſſionem & decorem induiſti, amictus lumine, ſicut veſtimento. Quàm magnificata ſunt opera tua, Domine! Omnia in ſapientia feciſti: impleta eſt terra poſſeſſione tuâ. Obſecro Domine, qui quando vis, facis in tenebris lumen ſplendeſcere; atque inſuper, illuminas omnem hominem venientem ad te; illumina oculos tuos ſuper nos, & de ineffabili tuâ claritate participemus: vt in ſpeculo hoc creaturarum tuarum, operumque tuorum mirabilium, te ſummè mirabilem, optimum, ſapientiſſimum, potentiſſimumque cognoſca-

noſcamus, amemus, colamus, vt te tandem in æternum fruamur. Hic eſt enim huius contentionis ſcopus.

ANIMA.

Noua lux mihi oriri viſa eſt, ô dilecte ſodalis, quæ peculiaris beneuolentiæ Dei erga nos argumento eſſe poteſt. Quapropter agedum, tu ſpeculum præſens ob oculos pone, atque in eodem, quodcumque in creaturarum conſideratione eſt ſingulare, deſigna: noſque coniunctis animis oculiſque illa contemplemur.

DESIDERIVS.

Faciam: nam hoc ordo progreſſuſque ſpeculorum requirit. In primis, hoc in communi proponendum eſt nobis, quod dicit Apoſtolus; Rom. 1
A quodque naturam & artificium huius ſpeculi
B manifeſtat. Inuiſibilia, inquit, ipſius, à creatura
C mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Sanè, inquit ad hæc verba Bernardus,
D hac ſcalâ ciues non indigent, ſed exules. Et verè, quid opus eſt ſcalis, tenenti iam ſolium? Rectè id quidem, ô ſancte Dei admirande! Sed quoniam nos exules ſumus, vt non ignorabas: hinc ſcalam iſtam libenter & gratanter amplectimur, neque exiguum ipſius beneficium arbitramur. Si enim hæc viſibilium conſideratio, ſcala eſt, ad inuiſibilia videnda, quantúmque licet intelligenda: felices profectò ex hac parte exules filij Euæ dicendi ſumus; quòd hac ſcalâ, durante hac peregrinatione atque exilio lacrymabili, vti liceat.

Hinc, tametſi verè, doctè, ac piè (vt omnia) ad Eugenium Papam, ô vir Dei, hæc in verba

ſcripſiſti: Toties peregrinatur conſideratio noſtra, quoties ab illis rebus (æternis, cæleſtibus, & diuinis) ad iſta deflectitur inferiora & viſibilia; ſiue intuenda ad notitiam, ſiue appetenda ad vſum, ſiue pro officio diſponenda vel actitanda: gaudemus tamen & gratias agimus benigniſſimo Domino, quòd in noſtrâ hac ab ipſo & illis cæléſtibus peregrinatione, viſibilium operâ, ad guſtum & adſpectum quemdam æternorum poſſimus pertingere. Idque felicitatatis (ô ſancte & ſpeculator mirifice) te & intellexiſſe & magnifeciſſe abundè teſtatus es; dum tuis illis præcedentibus dictis ſubiunxiſti, ad eumdem Pontificem de Conſideratione ſcribens, hanc ſententiam, te verè digniſſimam: Si tamen verſatur in his (exul videlicet, & à patriâ cæleſti peregrinus) vt per hæc viſi bilia & creata, illa inuiſibilia & æterna requirat; haud procul exulat. Sic conſiderare, ſic ſpeculari, ſic contemplari, repatriare eſt. Et addis, quod propoſito noſtro huic directè ſubſeruit: Sublimior iſte præſentium ac dignior vſus rerum, cùm iuxta ſapientiam Pauli, Inuiſibilia Dei per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. Nam, tametſi ſublimior eſt illa cæleſtis viſio, quâ videtur Verbum, & in Verbo facta per Verbum; quod optimum eſt videndi genus, nullius indigens ad omne quod noſſe lubuerit: tamen, quamdiu ab ipſo abſumus; & vbi ſumus vallis eſt, & vallis lacrymarum, in quâ ſenſualitas regnat, & cõſideratio exulat; magnæ eſt felicitatis ac prærogatiuæ, ad tam optabilem ſpeculationem creaturis vt mediis vti. Et felix, ſecundùm tempus, viator; qui ciuium beneficium, ſine quo tranſ-

tranſire non poteſt, in obſequium conuertere potuit; vtens non fruens, vrgens non petens, exactor non ſupplex: qui, tametſi vt aduena indigenæ ope indiget, felix tamen ex eâ parte, qui hunc ſibi gradum ad illa inuiſibilia philoſophando conſtituit.

Anima.

E Sed, nónne ipſe quoque diuus Bernardus, prçeipuum in ſtudio pietatis ſacrarumque litterarum progreſſum, inter meditandum & ſpeculandum feciſſe perhibetur? Vnde etiam arbores & caudices ſe pro codicibus ac præceptoribus habuiſſe (niſi fallor) ipſemet teſtatur: dum inter illas, & in aperto cælo, cæleſtia ac terrena conſiderans, & verba ſacræ Scripturæ ruminans, per meditationem & ſpeculationem, quaſi per vber de cælo plenum, ſenſum genuinum veramque pietatem, vt latentem ſuccum, exſuxit.

Desiderivs.

Ita res habet: quod & aliis Sanctis accidiſſe
F compertum eſt. Vnde quoque prophetam Iob, à Deo ſingulariter illuſtratum, tam claram Dei notitiam rerumque cæleſtium cognitionem habuiſſe arbitramur; niſi, quemadmodum ipſemet teſtatur, ex conſideratione operum Dei, quaſi quorumdam veſtigiorum, quibus ipſe, Deo duce, inſiſteret? Sic enim ipſe profitetur: Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus: viam eius cu- *Iob 23.*
ſtodiui, & non declinaui ex eâ. Infudit ei Deus interiùs lumen ſuum, & exteriùs ei propoſuit ſigna viſibilia, velut quædam veſtigia ſua, ſen-

ſibiles videlicet creaturas : in quibus , iuxta D. Thomæ ſententiam , ſicut in quodam libro, Dei cognitio legeretur. Cui quoque philoſophandi ſpeculandiq́ue modo , ac per terrena cæleſtia contemplandi, illud quadrat, quod di-
Rom. 1 cit Apoſtolus : Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis ſunt faciunt.

Iuxta quod & diuus Auguſtinus egregiè diſſerit: Furtum Domine, punit lex tua, & lex ſcripta in cordibus hominum. Hiſq́ue concor-
Sap. 13 dat illud Sapiẽtis : A magnitudine enim ſpeciei & creaturæ , cognoſcibiliter poterit creator horum videri. Atque ideò, quando dicebat Apoſtolus, gentilibus inuiſibilia Dei, per ea quæ facta ſunt, intellecta cognoſci ; ſatis & rem cognitam, & modum iſtius cognitionis innuebat,
Rom. 1 dum ſic adiungeret : Quod notum eſt Dei, manifeſtum eſt illis. Sed vnde hoc? Deus, inquit, illis manifeſtauit. Quo pacto? Inuiſibilia enim ipſius, à creaturâ mundi, per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur: ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas. Quid ampliùs? Nihil: quia verè nihil ampliùs in re ipsâ, ſed benè in modo videndi & intelligendi, reſtabat.

Sed, quęrat aliquis, quæ via naturalis & ordo, per viſibilia ad inuiſibilium cognitionem pertingendi? Deus quidem illis largitus eſt, vt & nobis largitur : ſed quænam eſt illa ratio ſpeculandi, & per SPECVLVM CREATVRARVM CREATOREM videndi, hoc eſt, ad veram eius notitiam perueniendi. In primis, admirari, fecit philoſophari ; atque admiranda Dei opera intueri, fecit cauſas eorum inueſtigare;

iuxta

iuxta illud Poëtæ:

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas. 2.Geor.

Et, tametſi rerum multarum, motuumq́ue, ac mutationum cauſas ſecundas, ingenij ſui naturalis acumine inueſtigando potuerint aſſequi; tamen, non ſiſtendum ſibi adhuc in illis rati, dum vlteriùs quærentes rimantur originem, ad primam omnium cauſam, qui Deus eſt ipſe, peruenerunt. Quia omnia elementa, & ſol, & luna, & ſtellæ, & quæcumque creata; potiſſimùm ſtupenda illa atque admiranda, vt ſunt cæli cum motibus ſuis, terræq́ue mundiq́ue totius machina; vno quaſi ore conclamant: Nos non fecimus nos; ſed Deus eſt qui fecit nos. Adeò, vt eiuſmodi conſideratis, Deum eſſe perſpexerint: licet numquam eò pertingere potuerint, vt intelligerent (quod homini omnino ignotum eſt in hac vitâ) quid ſit Deus. Vnde, auctore Tullio, rogatus Simonides poëta à tyranno Hierone, quis aut qualis eſſet Deus; deliberandi causâ diem ſibi poſtulauit. Illo elapſo, biduum petiit: cumq́ue ſæpiùs duplicaret numerum, rogauit Hiero, cur id faceret: Quia, inquit, quantò diutiùs conſidero, tantò mihi res fit obſcurior.

Videntes itaque Philoſophi, naturalium cauſarum ſcrutatores, res quidem admirandas, ſed tamẽ defectui obnoxias atq; mutabiles; neceſſariũ crediderunt, reducere eas ad aliquod principium immutabile & perfectum: vnde factum eſt, vt cognoſcerent quidem, vt diximus, Deum eſſe; ſed eſſe ipſius, aſſequi nequiuerunt. Dum itaque cauſam illam primam, excellentem, & ſuper omnia creata eminentem, conſpexerunt:

runt: ita omnia iſta ſenſibilia excedere iudicarunt, vt nihil eorum, quæ ſunt in creaturis, ei poſſit competere; quemadmodum ex libro ſancti Dionyſij, de diuinis nominibus, dilucidè D. Thomas oſtendit. Sicque eâdem operâ ac viâ gentiles ad virtutis Dei, de quâ agit Apoſtolus, agnitionem deducti ſunt: ſecundùm quam virtutem res ab eo procedunt, ſicut à ſuo principio quamque ipſi Philoſophi perpetuam eſſe cognouerunt. Vnde etiam dicit idem Apoſtolus; Sempiterna quoque virtus eius, ſcilicet per creata, conſpicitur.

Tertium verò, tali ipſorum per creaturas ſpeculatione, in Deo per ipſos cognitum, teſte eodem Apoſtolo, eſt ipſius diuinitas. Non, quòd eſſentiam eius (vt antè iam diximus) homini in hac vitâ imperceptibilem, cognouerint: ideò non dicit, Deitatem eis fuiſſe per creaturas reuelatam, ſed Diuinitatem. Quia cognouerunt Deum ſicut vltimum finem, in quem omnia tendunt. Diuinum enim bonum, dicitur bonum commune, quod ab omnibus participatur. Propterea Apoſtolus potiùs dixit diuinitatem, quæ participationem ſignificat; quàm deitatem, quæ ſignificat eſſentiam Dei; prout diſertis verbis D. Thomas diſtinguit.

Per CREATVRAS itaque, ô anima, creator nobis manifeſtatur. Vnde Sapiens ait, quod
Sap. 13 ſuprà meminimus, cognoſcibiliter creatorem omnium, per magnitudinem, ſpeciem, motum, naturamque creaturarum videri poſſe. Idque non ſenſu vel imaginatione, quæ corporalia non tranſſcendunt, ſed intellectu, nam Deus ſpiritus eſt.

In

In SPECVLO autem CREATVRARVM, per ſenſum ad intellectum progredimur: atque ita per viſibilia inuiſibilia ſpeculamur. Ideò namque, præter humanæ neceſſitatis obſequium atque vſum, Deus tam multa condidit bona, tamque admiranda; vt ex illis in ſui notitiam homines raperentur, cognitum amarent, amato adhærerent, eiuſque coniunctione plenè & perfectè beati fierent. Quanta ecce rerum creatarum vtilitas!

ANIMA.

Delectant hæc quidem, mi frater, ſupra modum mentem humanam: ſed nimiùm me terret illorum ſapientum ſententia, quam illos promeritos teſtatur Apoſtolus: quando iſta ſubnectit: Quòd, cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: ſed, euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Dicentes enim ſe ſapientes eſſe, ſtulti facti ſunt: ita vt ſint inexcuſabiles. Quem non percellat tam horrendum iudicium? *Rom. 1.*

DESIDERIVS.

Monet quidem nos iſtud, ô anima, & modo quodam etiam terret; vt nempe exemplo eorum edocti, caueamus altum ſapere, nobiſque confidere; ſed, vt datis à Deo cognitionis & ſalutis mediis, tamquam eximiis donis, & grati ſimus, & ritè vtamur. Verùm nihil eſt, quod illorum intuitu animum quiſquam deſpondeat; vel nos hoc SPECVLO CREATVRARVM diligenter vti deſinamus: cùm hunc in

finem

finem nobis à diuinâ bonitate, ſingulari quodam ac ſalutari beneficio, ſit conceſſum.

Sequamur potiùs, ô ſoror amabilis, diuini Doctoris Auguſtini conſilium, ſic SPECVLVM iſtud exhibentis & explanantis: Creatorem videmus per creaturam, factorem per facturam, fabricatorem mundi per mundum. Vita enim ſapiens, quæ fecit mundum, contemplato mundo intelligitur. Interroga mundum, ornatum cæli, fulgorem diſpoſitionemq́ue ſiderum, ſolem dies efficientem, lunam noctis ſolatium: interroga terram fructificantem, herbis, & lignis, & animalibus plenam, hominibus exornatam: interroga mare quantis natatilibus plenum eſt: interroga aërem quantis volatilibus viget: interroga omnia; & vide, ſi non ſpecie ſuâ, tamquam voce, tibi reſpondent: Deus nos fecit. Hæc quidem illi Philoſophi nobiles quæſierunt; & ex arte artificem cognouerunt: ſed (ô cor ſapientum inſipiens!) ingrati illi ipſi qui eis præſtitit vt viderent; ſibi voluerunt tribuere, quod videbant: & facti ſuperbi, amiſerunt & id quod videbant, & conuerſi ſunt inde ad idola & ſimulacra, & ad culturas dæmoniorum; adorare CREATVRAM, & contemnere CREATOREM.

Ser. 55. de ver. Dom.

Nos autem non ſic, ô anima mea, non ſic. Sed, præterquam quòd illi, teſte quoque Cicerone, ex operibus magnificis atque præclaris, cùm ipſum mundum, cùm eius membra, cælum, terras, maria, cumq́ue eorum inſignia, ſolem, lunam, ſtellaſq́ue vidiſſent; cumq́ue temporum maturitates, mutationes, viciſſitudineſq́ue cognouiſſent; ſuſpicati ſunt, aliquam eſſe excel-

Li. 1. de Nat. Deor.

excellentem præſtantemque naturam, quæ hoc feciſſet, moueret, regeret, gubernaret.

Nos, ô anima, inſuper ipſius erga nos bonitatem, ſapientiam, & potentiam admiremur, amemus, timeamus, atque intimo quodam affectus vinculo ei adhæreamus: ipſum vereamur offendere, ipſi placere ſtudeamus, ipſius magis ac magis beneficiis locupletari; tandémque ipſummet ſine vllo medio in æternâ illâ beatitudine contemplari.

ANIMA.

Placet conſilium, atque eapropter confeſtim tali pacto, cum muliere illâ forti, agrum regni cæleſtis in terris conſideremus: &, quia pignus æternæ eſt hereditatis, venditis omnibus, atque adeò nobiſmetipſis, illum emamus. *Prou. 31.*

Tali modo, per idem hoc SPECVLVM, conſilio Domini noſtri, cuius vultum requirimus, conſideremus lilia agri, & volucres cæli; & omnia quæ oculis hiſce corporeis obiiciuntur. Dumque in illorum varietate, multitudine, artificio, paruitate, magnitudine, vtilitate, efficaciâ & pulchritudine, omnibus ſummè admirandis, hæremus; neque vel hoc intelligere valemus, quomodo idem terræ humor per hunc ſtipitem in amarum, per illum in dulcem ſuccum commutetur: in floribus idem per eumdem culmum, & folia herbæ ipſius viridia, & florum folicula tam variis coloribus depingat: Factoris nos ſapientiæ gubernandos totaliter committamus: feliceſque nos arbitremur, eíque ſummè obligatos; quòd, humiliter de nobis ſentientes, à tam infinitâ ſapientiâ gubernemur. *Mat. 6.*

IX.

Quid fugias, quid ames, ſacra cùm tibi pagina monſtrat;
De cælo lapſi quàm SPECVLI inſtar habet!

A.B. SPECVLVM BIBLICVM.	G.H.I. *Ad poenitentiam, ac pia opera, vi verbi conuerſi.*
C. *Deus creans ſolem.* FIAT LVX.	1.2.3.4.5. *Verbi diuini virtus, et in corda piorum operatio.* Fol. 124.
D. *Moyses legem accipit.* LEX LVX.	
E. *Solis et legis affinitas.*	
F. *Ecclesiaſtes, et verbi diuini præco.*	

IX. SPECVLVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

Desiderivs.

QVî tibi nunc animo ſedet, ô dilecta, SPECVLI modò præteriti contemplatio; cuius obſequio, per rerum creatarum conſiderationem, ad cæleſtium & inuiſibilium inſpectionem magno gradu viciniores euaſimus?

Anima.

Mirificè me illius adſpectu atque vſu ſentio recreatam & corroboratam: adeò vt defectione illâ ſpiritus prorſus ſedatâ, reſtauratam me ac priſtinis imò integrioribus viribus ſentiam reſtitutam; atque ad cæleſtia tali arte meditanda multùm adiutam. Nam, ſic mecum cogito; Si diuo Thomæ Aquinati, regali menſæ accumbenti, & Reginæ pulchritudinem fixè contemplanti, in animũ venit, ſecum expendere, quàm pulchra debuerit eſſe, ſitque modò in cælis, Re- *Apo.12*
gina cælorum DEIPARA VIRGO, mulier illa ſpectabilis, in cælo pro magno ſigno oſtenſa, ſole amicta, ſub pedibus lunam habens, & in capite coronam ſtellarum duodecim: quare non etiam liceat nobis, quotidiano quaſi diurnoque compendio, ex creaturarum adſpectu, huiuſmodi quæſtum facere?

Nam, quandocumque, difficultate aliquâ occurrente, opus erit ambigentẽ minuſque fidentem animum erigere ac ſuffulcire: quare

non

non nobis facillimum planeque obuium ſit, ex creaturarum conſideratione, vel ad Dei bonitatem in puſillanimitatis anguſtiis, vel ad eius ſapientiam in defectu conſilij, vel etiam ad eius potentiam in infirmitatis metu, recurrere; rebuſque vel deploratiſſimis ſumtum ex hac locuplete apothecâ remedium adhibere? nónne ita deficientis animi vires, aromatum, florum, herbarúmve odore, vel guſtu, reſtauramus? quid enim mortali cuipiam metuendum, ambigendum, deſperandum; ſiue in temporalis vitæ præſidiis, ſiue in ſalutis negotio, diffidendum aut anxiè formidandum; cùm Dominus Deus, in cuius manu ſunt omnia, & ipſius amicus ſit, vt nihil ei velit, quàm quod eſt bonum & ſalutare; & ſapiens, qui optimè norit, quid illi expediat; & potens, qui quod facto opus iudicat, etiam poſſit? Hæc enim in omnibus propemodum creaturis ob oculos nobis quotidie ſtatuuntur: in quorum naturâ, motu, varietate, virtute, ac gubernatione, tamquam in libris ac diario legimus.

DESIDERIVS.

Gaudeo plurimùm, ô mea ſoror, & te per iſta corroboratam, & tam accurratè rem ipſam apprehendiſſe. Eapropter quoque Dominus Deus tam grauiter populo ſuo eſt interminatus, ob neglectam operũ ſuorum animaduerſionem.
Iſa. 5. Sic enim ait per prophetam ſuum Iſaiam: Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuiis veſtris: & opus Domini non reſpicitis, nec opera manuum eius conſideratis. Propterea captiuus ductus eſt populus meus: propterea

pterea dilatauit infernus animam ſuam,& aperuit os ſuum abſque vllo termino. Atque eiuſmodi eſt ferè communis mortalium fluxus: vt nihil aut minimum ad Dei mirabilia & magnalia attendentes, ſibi tantùm ſuiſque vel commodis vel voluptatibus intendant: idque iuxta illud Iob prophetæ, cum antedicto Prophetæ ſermone ad amuſſim conſentientis: Tenent tympanum, & citharam; & gaudét ad ſonitum organi. Ducunt in bonis dies ſuos: & in puncto ad inferna deſcendunt. *Iob 21.*

Nos autem, ô anima, benedicamus Domino; & ſpeculum illud mirabilium Dei, per quod ipſe nobis in ſuis creatis tranſparet, quamdiu quidem à reali ipſius viſione peregrinamur, numquam ab oculis mentis noſtræ corporeiſve amoueamus. Verùm, cum prophetâ Dei Moyſe, & cum Regio prophetâ, cumque tribus pueris in fornace, cantemus Domino, & omnia opera ad benedicendum ei prouocemus, & quaſi claſſico dato concitemus. Quinimò, ſingulari quodam mentis affectu, ad trium iam dictorum imitationem, per omnium creaturarum ordines diſcurramus, maioremque ſemper Domini factoriſque omnium laudem ac gloriam, maioremque ſalutis noſtræ profectum, tum ipſarum auxilio atque exemplo, tum alia earumdem conſideratione, elicere ſtudeamus. *Cant. Moyſi. Pſ. 103. Dan. 3.*

ANIMA.

Meritò hauddubiè nos ipſos, & ad creatarum rerum ſpeculationem, & ad gratiarum actionem omnium conditori præſtandam, prouo-

H cemus,

cemus, & excitemus: nam opinor, non obſcurè hominum tarditatem & teporem in tam ſalutari atque æquiſſimo laudis & gratitudinis munere, ſubnotari atque indicari (quod & Sancti quidam obſeruarũt) per hoc nimirum, quòd tres illi viri in fornace Babylonicâ, poſtquam ab angelis, cælis, ſole, & lunâ, & ſtellis incipientes, omnia ita deinceps inferiora ad benedicendum Domino prouocarunt; non niſi poſtremo loco, ad homines excitandos in Dei laudem, deuenerint: argumento magnæ noſtræ acediæ, ingratitudinis, & neglectus Dei ipſius, operumq́; eius; atque adeò etiam (eheu) ſalutis propriæ: quamquam non me lateat alia ordinis ratio.

DESIDERIVS.

Nihil aberras à ſcopo, mihi ſoror chariſſima, dum ex Cantici illius ordine & ſerie talem tamq́ue piam tecum facis conſiderationem. Nam & hoc quidem vtcumque ad ſpeculi præcedentis, de quo agebamus, naturam atque conditionem pertinet: ex omnibus videlicet, quæ ſenſibus hiſce ſunt obuia, boni quippiam elicere.

Nunc autem illuſtrius SPECVLVM obtutui noſtro offertur; quod nempe diuinis SACRÆ SCRIPTVRÆ codicibus eloquiiſq́ue continetur, planè admirãdum. Ac, quemadmodum præcedentis inſtinctu, per cælum & ſidera, per campos & prata, iiſq́ue contenta & connata, vagati ſumus; artificem omnium in opere ſuo requirentes, inuenientes, contemplantes: ita modò longè ſublimius nobiliuſq́ue nacti ſpeculum, per eius ductum, eximiæ magis, magiſque A

diuinæ

diuinæ ſpeculationis conſortes reddemur. Ibi enim, præter omnia alia, quæ præcedẽtis ſpeculi miniſterio ob oculos conſtituta fuêre, ipſi omnium factori viciniùs appropinquantes; & illuſtriùs illum intuebimur, & os ad os audiemus loquentem. Nam verbum Dei, quomodo non Deum ipſum, ſi aures accommodes, præſentem annuntiat? Itaque, bono animo eſto, ô dilecta dilecti tui percupida: atque vide, ne ad illius eloquium contremiſcas; ſed humiliter ac lætabunda obaudi.

ANIMA.

Dabo operam, mi dilecte frater, vt tuis obtemperem monitis; quia monita ſalutis eſſe percipio. Verùm, priuſquam ſpeculum iſtud explicemus expandamuſque; ediſſere quæſo, quomodo duo TESTAMENTA, quibus ſacram Scripturam conſtare didicimus, vnicum ambo efficiant, vt inquis, SPECVLVM. De veritate quidem rei nil ambigo; ſed modum exploro.

DESIDERIVS.

Dabo operam, vt petitioni tuæ fiat ſatis: atque paucis expediam, tu animum aduerte.
B Quemadmodum ambo Teſtamenta vnum Bibliorum volumen efficiunt; ita prorſus, ô anima, etiam ſpeculum vnum eſſe, quid impedit? Siq́ue ad artificialia ſpecula, ſimilitudinem hanc, cum morali etiam aliquo documento, referri deſideras; ita accipe. Quemadmodum ſpeculum omnium primum (quod Praxiteles, Plinio teſte, magni Pōpeij ætate primus feciſſe

perhibetur) ex albo plumbo, vt vocant, ſtanno nimirum, conſtabat; & poſteà ad argentea ventum eſt: ita prior ſacræ Scripturæ pagina, veteris Teſtamenti & pondus & obſcuritatem, inſtar plumbei ſpeculi, referebat; altera verò, noui inquam Inſtrumenti pagina, & pretium & claritatem, inſtar argentei ſpeculi, nobis repræſentat: vt ſimul coniunctæ quaſi vnum binarum tabularum efficiant ſpeculum; quemadmodum etiam duæ tabulæ Moyſis vnam legem.

Sed nunc ad eiuſdem SPECVLI SACRÆ SCRIPTVRÆ explanationem veniamus. Diuus Gregorius, & huiuſmodi nomenclaturam, & ſpeculi huius vſum, dilucidè nobis hoc modo confirmat, adornatque, & quaſi ob oculos ponit. SCRIPTVRA SACRA, inquit, mentis oculis quaſi quoddam SPECVLVM opponitu: vt interna noſtra facies in ipsâ videatur. Ibi enim fœda, ibi pulchra noſtra cognoſcimus: ibi ſentimus, quantum proficimus; ibi, à profectu quàm longè diſtamus.

Gre. 2. Moral. cap. 1.

Hunc in modum & diuus Auguſtinus librum ſuũ quemdam, SPECVLVM nominauit: de quo Poſſidonius in ipſius Vitâ hanc in ſententiam ſcribit: Qui prodeſſe omnibus volens, & volentibus multa librorum legere, & non valentibus; ex vtroque diuino Teſtamento, veteri & nouo, præmiſſâ præfatione, Præcepta diuina, ſeu Vetita, ad VITÆ REGVLAM pertinentia, excerpſit; atque ex his vnum codicem fecit: vt, qui vellet, legeret; atque in eo, vel quàm obediens Deo inobedienſque eſſet, agnoſceret. Et hoc opus voluit SPECVLVM appellare; vt ipſemet

Poſſid. in vitâ Aug.

met Auguſtinus inquit: Hunc librum SPECVLVM appello. In quo, ſub vtriuſque Teſtamenti compendio, duarum (vt ſuprà meminimus) tabularum ſpeculum vnicum efformauit.

Sed audiamus ipſummet iſtiuſmodi ſpeculi artificem, & auctorem illius libri, diſertè loquẽtem. Vt, inquit, qui iam credens, Deo obedirè voluerit, hic ſe inſpiciat, quantum in bonis moribus operibuſque profecerit; & quantum ſibi deſit, attendat. Sic enim poteſt, & de his quæ habet, gratias agere; & de his quæ non habet, vt habeat ſatis agere: ac propter illa ſeruanda, curam preceſque fidelis pietatis adhibere. Ita Doctor ille eximius Auguſtinus de ſuo illo libro ſpeculari. *Auguſt*

Quo fine S. Bernardus quoque breuem tractatulum, SPECVLVM MONACHORVM appellauit: cuius initio rationem eiuſmodi tituli tradit: Si quis, inquit, emendatioris vitæ DESIDERIO tactus, cogitationum, locutionum, operumque ſuorum ſollicitus EXPLORATOR, vniuerſos exceſſus ſuos corrigere nititur; in præſentis paginæ frequenti lectione, & aſſiduâ meditatione (tamquam in SPECVLO) interioris hominis ſui faciem contempletur.

Eodem inſtinctu animi, vir quidam noſtri temporis doctus & pius librum conſcripſit, De vitâ & honeſtate Canonicorum, omniumque Eccleſiaſticorum, quem eâ de causâ quoque ſe SPECVLVM appellare fatetur: vt in illo clerici tamquam in ſpeculo ſe contueri & contemplari poſſint; & videre, num vitam vocationi & ordini ſuo conuenientem atque conformen *Ioan. Longicrucius*

 ducant:

ducant: ſin minùs; hinc diſcant, quid illis faciendum, quidve vitandum ſit. His enim rebus, quæ tractantur in vitâ, modum quemdam adhibentes & ordinem, (vt Cicero inquit) HONESTATEM ET DECVS CONSERVABIMVS.

Hiſce itaque atque aliis auctoribus, dum eiuſmodi ſua opera SPECVLI nomine nuncuparunt, fit ratio manifeſtior firmiorque, cur meritò maiorique iure, ſacræ Scripturæ volumen ſalutaris Speculi titulo à nobis inſigniatur.

Sed operæ pretium facturos nos arbitror, ſi primarias neceſſariaſque boni ſpeculi conditiones in præſenti BIBLICO SPECVLO conſiderauerimus: Nónne, ô anima mea, DESIDERABILIVM ſpeculatrix effecta, purum in primis & immaculatum ſpeculum eſſe debet? obſcuras alioqui atque indiſtinctas imperfectaſque ima-
Pſ 118. gines repræſentaret. Ita lex Domini immaculata, conuertens animas: teſtimonium Domini fidele. Sed nónne etiam limpidum lucidúmque ſit ſpeculum, eſt neceſſarium? nihil enim alioqui vel admittet vel exhibebit. Sic quoque Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.

Planum ſit etiam ſpeculum oportet, ac planè æquor: quale & mare ob eam cauſam vocatur:
Hexaë. quia, vt inquit Ambroſius, cùm ſit altitudo (hoc eſt profunditas) diuerſa; indiſcreta eſt tamen dorſi eius æqualitas: vnde & æquoris nomen obtinuit. Nónne ſic de noſtro hoc ſpeculo Scripturarum teſtatur Pſalmiſta? Omnia mandata tua ÆQVITAS. Item; ÆQVITAS teſtimonia tua in æternum.

Sed

Sed nónne & ſolidum eſſe debet ſpeculum? Planè; alioqui tranſmitteret ſpecies, nullaſque redderet inſpectanti. Ita quoque ſpeculum Scripturarum, & verbi diuini: teſte ipſamet ſacrâ Scripturâ: Cælum & terra tranſibunt: verbum autem Domini manet in æternum. Vtque dicit Sapiens; Vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo. Quo, velut clypeo, munitum Prophetam ſic Dominus animauit: Omnis domus Iſraël attritâ fronte eſt, duro corde. Sed, ecce, dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum; & frontem tuam duriorem frontibus eorum. Vt adamantem & ſilicem dedi faciem tuam: ne timeas eos. Sic itaque ſunt principales ac neceſſariæ ſpeculi boni dotes in ſacræ Scripturæ ſpeculo eminenter.

Eccli. 50.

Eze 3.

ANIMA.

Meritò re verâ, his ita ſe habentibus, cum Pſalmiſtâ dicere poſſumus: Beati immaculati in viâ, qui ambulant in LEGE DOMINI. Beati, qui ſcrutantur TESTIMONIA eius: in toto corde exquirunt eum. Item: Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte: & in hoc diuinarũ Scripturarum ſpeculo ſine intermiſſione contemplatur. In ipſo namque, & cælũ, & terra, & mare, & quæ in eis ſunt; atque adeò per hæc omnia, inuiſibilis quoque theſaurus habitaculi cæleſtis, clarè, tametſi non plenè & perfectè, reſplendent. Nónne, mi frater, exiſtimare debemus, nobis in hoc bipatenti SCRIPTVRÆ SPECVLO longè præſtantiora, pretioſiora, plura, maiora, rarioraque, ſpeculanda exhiberi, quàm Rex Ezechias Babyloniis oſtendit; quan-

Pſ. 118.

do illis & domum aromatum, & aurum & argentum, & pigmenta varia, vnguenta quoque, & domum vaſorum ſuorum, & omnia quæ habere poterat in theſauris ſuis, inſpicienda exhibuit; & non fuit, quod non monſtraret eis in domo ſuâ, & in omni poteſtate ſuâ: adeò, vt vel curioſiſſimè cuncta perſcrutantibus paterent omnia.

Desiderivs.

Omnino vt dicis, ô dilecta! Atque propterea præcipuas hîc aliquot huius ſpeculi dignitates, ſi gratum tibi futurum eſt, intuebimur.

Anima.

Gratiſſimum; nam ipſius amodò commendatio vehementer me inflammauit. Sentio nimirum, iſtud noſtræ intentioni compendioſiſſimam fore rationem.

Desiderivs.

In primis, (nota myſterium) quando verbo
Gen. 1. Domini cæli creati ſunt, & ſpiritu oris eius om- C
nis virtus eorum: tunc excelſum iſtud atque
ſublime ſpeculum, ipſumque adeò oculum
mundi ſolem videlicet, tali Deus mandato for-
mauit: FIAT LVX. & quando viciſſim in
Exo. 24 monte Sinai Moyſi legem dedit; ignitum, D
lucidum, & planè coruſcans hoc SACRÆ
SCRIPTVRÆ SPECVLVM, quaſi in ſuo
ortu fundauit: vt, tamquam de altero ſole,
de hoc ipſo locutus ſit Sapiens, dicens: MAN- E
Prou. 6 DATVM lucerna eſt, & LEX LVX. Vnde rectè
Pſal.

Pſalmiſta, à quo Salomon filius eius didice- Pſ.118.
rat, inquit: Lucerna pedibus meis, VERBVM TVVM, & lumen ſemitis meis. Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.

An verò, ô anima mea, & opulentiam præſtantiamque ſpeculi præſentis audire deſideras? Audi. Bonum mihi LEX ORIS TVI, ſuper millia auri & argenti. ideò dilexi MANDATA TVA, ſuper aurum & topazion. At, dulcedinem fortaſſis & amœnitatem ipſius, non minori ardore noſſe cupis: accipe. Quàm dulcia faucibus meis ELOQVIA TVA! ſuper mel ori meo. Item: Iudicia tua iucunda: iudicia Domini vera; deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum, & dulciora ſuper mel & fauum. etenim ſeruus tuus cuſtodit ea: in cuſtodiendis illis retributio multa.

Sed, quanta exiſtimas, ô ſoror dilecta, eſt ſpeculi huius noſtri potentia, quanta vis, retributio
quanta ſuis ſpeculatoribus? O altitudo ſapiētiæ, Rom.4
& ſcientiæ, & immenſæ virtutis Dei, ſpeculi huius auctoris, & datoris! O admirabile ſupra captum humani intellectus SPECVLVM VERBI DEI! quod ex ſeruis in ipſo ſe ritè contemplantibus efficit liberos: ex peccatoribus iuſtos: ex filiis iræ atque gehennæ, filios Dei: ſi filios; & heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti.

ANIMA.

F O, quàm nobis cauendum, mi germane compar, ne præ noſtrâ negligentiâ, cum oſcitantibus ſupiniſque illis VERBI DIVINI lectoribus & au-

ditoribus connumeremur, quos Iacobus Apoſtolus cũ obliuioſis SPECVLATORIBVS, non ſine pudoris puncturâ, redarguit; dum omnes ſic
Iac.1. admonet: Eſtote factores VERBI; & non auditores tantùm, fallentes voſmetipſos. Quis ſiquidem vmquam ita deſipiat, vt volens videnſque ſeipſum decipiat? Quia, inquit, ſi quis auditor eſt verbi, & non factor; hic comparabitur viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe, & abiit; & ſtatim oblitus eſt, qualis fuerit. Ecce, & SPECVLO hîc comparatur DEI VERBVM; & rectus eiuſdem vſus manifeſtè docetur, & neglectus improbatur.

Quàm iuſtâ de causâ autem hæc fiat comparatio, ex reipsâ atque vſu liquet. Nam quemadmodum iuſtus & timoratus puræque mentis homo, in verbo Dei, tamquam in ſpeculo, ſeipſum contemplans, conſcientiæ ſuæ faciem cum illo conuenire conſiderat: ita peccator videt maculas animæ ſuæ, quas immaculatum ei ſpeculum prodit, eumque redarguit. Sed quãdo quis obiter tantùm, ac perfunctoriè ſe in Dei verbo, vel audito, vel lecto, intuetur, atque abit; ab illo recedens, ſtatim obliuiſcitur eorum quæ in hoc ſpeculo notauerat eſſe emẽdanda: atque ita non ſolùm immundus, & coram Deo deformis manens, ſeipſum fallit; verumetiam multò magis, quando vitâ functus, pro cælo infernum conſequitur.

Ideoque non ſine causâ idem Apoſtolus, ſpeculi huius tam ſalutarem commendans vſum, ſic inquit: Qui autem perſpexerit in lege perfectæ libertatis, & permanſerit in eâ, non auditor G

obli-

obliuioſus factus, ſed factor operis: hic beatus in facto ſuo erit. Et quidem artificialis ſpeculi vſus, cum vſu ſpeculi legis diuinæ, commune hoc habet, quòd ſic inſpici debet ac ſi perſpiceretur; quaſi penetrando, teipſum ex aduerſo conſpicias, non autem tantummodò huius vel illius ſuperficiem oculis radas. Neque iſtud ab oculis mentis vmquam eſt amouendum; ſed nobis eſt in eius contemplatione permanendum. Iuxta illud Pſalmiſtæ: Da mihi in- *Pſ.* 118
tellectum; & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Item: Beatus vir, qui non abiit: ſed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius meditatur die ac nocte. Hic verè beatus in facto ſuo erit: dicetque confidenter, cum excellentiſſimo diuini huius
H ſpeculi contemplatore: Tunc non confundar, cùm perſpexero in omnibus mandatis tuis. Si namque erraui, in hoc ſpeculo vidi, & cogitaui vias meas: & conuerti pedes meos in teſtimonia tua. Si triſtatus ſum nimis, & ſpes mea aliquando vacillauit: memor fui iudiciorum tuorum à ſæculo Domine, & conſolatus ſum: in hoc enim mihi ſpem dediſti: hæcque me conſolata eſt in humilitate meâ. Itaque verè, pax multa diligentibus LEGEM TVAM; & non eſt illis ſcandalum.

DESIDERIVS.

Optimè tu quidem hæc omnia, ſoror mea: atque adeò diuinæ bonitati pro te gratias ago, quòd ita de LEGE SVA docuerit te, vt mirabilium eius SPECVLATRIX, & tam fida ſcrutatrix euaſeris. Itaque pergamus, coniunctiſque

ſtudiis

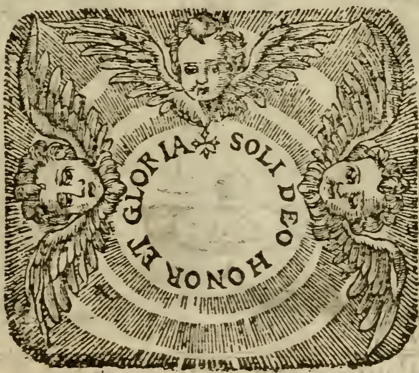
ſtudiis & obtutibus SPECVLVM præſens tam ſanctum & efficax contemplemur. Nam verè
Pſ. 118 canebat Propheta Pſalmographus: Mirabilia teſtimonia tua Domine; ideò ſcrutata eſt ea anima mea. Scrutemur & nos, & exerceamur in mirabilibus eius; & ſpero, faciem ſuam illuminabit ſuper ſeruos ſuos. Tunc autem confitebimur ei in directione cordis: & tandem in iubilo eius delectabimur. Reuela tu autem, ô Domine, oculos noſtros: & conſiderabimus mirabiſia de LEGE TVA. Veni, veni, ô anima mea, & cor noſtrum huic ſpeculo præſentemus: nam multiplex ex eo virtus emanat. In primis, quandoquidem cor noſtrum ſanari neceſſe eſt, non
Pro. 31 obliuiſcatur LEGIS DOMINI: & mandata eius cuſtodiat: vt ſit ſanitas vmbilico noſtro, & irrigatio oſſium noſtrorum. Tum verò, quia mundari quoque debet; applicemus illud ſacræ Scripturæ fluentis, & mundabitur. Scriptum
Pſ. 50. eſt enim: Cor mundum crea in me Deus. &
Eze. 36 alibi: Mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris.

Sed, ô Domine, quid mundari iuuabit, ſi non poſteà etiam amoris tui igne inflammetur? & hoc quidem ex ſpeculo. Ignitum enim ELO-
Pſ. 38. QVIVM TVVM vehementer. Benè habet. Concaluit cor meum intra me: & in meditatione meâ exardeſcit ignis. Rectè. Sed eia, dũ calet & candet cor, Domine, nónne & cudendum eſt? Rectũ enim eſſe oportet. Ergo, tunde, tunde; &
Pſ. 50. ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis: quia rectum iudicium tuum, & viæ tuæ rectæ, quia æquitas. Reſtat nunc Domine, vt cor rectum, ad te ſurſum eleuetur; ſuperatiſque omnibus

huius

huius mundi prauitatibus, cæleſtis gloriæ coronâ donetur: quæ ei repoſita eſt apud te. *2. Tim. 4.*

Obſecro, Domine IESV, qui æterna es Patris ſapientia, Verbum, veritas, ſplendor, & figura ſubſtantiæ eius: da nobis gratiæ tuæ lumen, quo illuſtrati, SPECVLVM hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ aſſiduè & cum guſtu meditando contemplemur: vt, quemadmodum manna omnium deſiderabilium guſtum filiis Iſrael exhibebat; ita illæ mihi inſtar mannæ ſpiritalis, piis cordis mei DESIDERIIS & neceſſitatibus faciant ſatis, tibique conſtanter adglutinent. *Sap. 16*

X. SPE-

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

Lucet, et inflammat, SPECVLVM exemplaris honeſti;
Virtutem alterius ſi cupis eſſe tuam.

A. *Speculum exemplare.*
B.C. *Duo luminaria magna, Ieſus et Maria; vt ſol et luna.*
D.E. *Exemplaria virtutum contēplantes.*
F. *S. Franciſcus dans pauperi tunicam, exemplo ouis.*
G. *Sanctus Martinus ſimili exemplo Chriſtum in nudo veſtiens.*
H. *Elephas ad ſanguinis mori et vuæ conſpectum inflammatur ad bellum.*
I.K. *Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, et ſimplices ſicut columbæ.*

X. SPECVLVM EXEMPLARE.

DESIDERIVS.

GRATES diuinæ tuæ clementiæ immortales agimus, benigniſſime Domine, quòd nobis noſtroque vſui tam ſalutare SPECVLVM S. SCRIPTVRÆ, quod iamiam tractauimus, ſis elargitus. Quis enim laudes eius enumeret & valorem? Nam, *Chryſ. ſuper Matth.* iuxta aurei illius oris ſententiam, cùm inter mille ſæcularium ſermonum talenta, vix centum denarios ſpiritualium poſſis inuenire verborum; imò ne decem quidem obolos: in Scripturis ſacris, ignorans inuenit quod diſcat: contumax, quod timeat: laborans, præmia: puſillanimis, mediocris iuſtitiæ cibos; qui, etſi pinguem non faciunt animam, mori tamen non permittunt: qui autem magni animi eſt, inuenit ibi ſpirituales eſcas, quæ perducunt eum propè ad angelorum naturam: qui verò eſt vulneratus à diabolo, inuenit ibi cibos medicinales, & ſalutem per pœnitentiam. Et, quemadmodum ſublimis ille ſpeculi Biblici contemplator Hieronymus inquit; Si, iuxta Apoſto- *Hieron* lum Paulum, Chriſtus Dei virtus eſt, & Dei ſapientia: qui neſcit Scripturas, neſcit Dei virtutem, eiuſque ſapientiam. Ignorantia Scripturarum, ignorantia Chriſti eſt. Cumque tu Domine in illis voluntatem tuam & intima cogitationum tuarum arcana, totumque teipſum nobis, vt in ſpeculo, demonſtraris; quid proderit illi qui cetera cuncta perſpecta habuerit, te autem ſolum ignorarit?

Quo-

Quocircà, ô anima mea, ſæpiùs illas legamus & relegamus. imò numquam de manibus noſtris ſacra lectio deponatur: vt aſſiduè in hoc ſpeculo Dei voluntatem contemplemur; nóſque ſemper ad eam conformare ſtudeamus. Donec ipſe, qui aperit ſenſum ad illas intelligendas, & cor noſtrum ardens facit in viâ, dum nobis ſic aperit Scripturas; aliquando rem ipſam nobis aperiat, oſtendat & donet in patriâ, totoſque nos cæleſti amore inflammet.

Anima.

Ita tecum, mi frater, per omnia ſentio, voloque: ſique aliquando ad contemplandum illum vultum noſtri Salomonis (quod intendimus) peruenire eſt animus; planè nobis, vt dixiſti, facto eſt opus.

At, nónne dolendum ſummopere, diuinum hoc ſacri voluminis ſpeculum, tam impiè ac ſacrilegè à quibuſdam peſſimæ ſortis hominibus, hæreticis inquam, commaculari ac deprauari? Quàm ſimile eſt iſtud ei, quod de artificialium ſpeculorum corruptione quidam ſcribunt? Putat ſiquidem Plinius, hominum dentibus quoddam ineſſe virus; quo ſpeculi nitorem, ex aduerſo nudati, hebetent. At ego quidem de liuore ac virulentiâ dentium hæreticorum plus damni SCRIPTVRÆ SACRÆ SPECVLO inferri exiſtimo; idque eſſe certius. Hebeſcit maculaturque ſpeculi nitor, mulieris inſpectu, cui eant menſes: repentè namque velut ſanguinis prætenditur nubecula. vtque aliqui arbitrantur, à lippitudine quoque oculorum: dum ſcilicet ex concauitatibus,

tibus, oculis vicinis, & effuſione mixtis ſpiritibus contagioſis, noxiæ labes in ſpeculi leuorem exuberant. Quidquid id eſt: Hæretici ſaltem, quantum in ſe eſt, SACRORVM BIBLIORVM illuſtre SPECVLVM, ex virulentiâ animi, oris, dentium liuidorum, atque oculorum ſuorum, indignis modis inficiunt, ſicq́ue deprauatum obtrudunt ſimplicibus, vt ſincerum.dumq́ue, tam quoad fidem, quàm quoad mores, diſtortas in eo ſpecies contemplantur: neceſſe eſt, niſi tempori ſapiant, ſibiq́ue caueant, in varios opinionum errores incidere; circa fidem naufragari, atque à morum rectitudine in vias prauas & inuia declinare.

DESIDERIVS.

Rectè dicis, ô ſoror, & vnica dilecta mea: ſed agendæ gratiæ Deo, quòd in primo ſuo nitore & candore SPECVLVM hoc SACRÆ SCRIPTVRÆ in Eccleſiâ Catholicâ poſſidemus. hoc itaque vtamur, vt diximus, & de manibus noſtris non recedat; quia tamquam PANIS VITÆ eſt *Eccli. 15.* nobis.

Sed nunc, ad aliud, admirandum, excellens, & efficax SPECVLVM procedamus; quod ita præcedenti eſt conſentaneum, vt quampluri-
A mis etiam locis eidem inſertum reperiatur. Eſt autem hoc EXEMPLARE: cuius adminiculo, virtutum vniuerſarum factorumq́ue inſigniorum exempla nobis ob oculos ſtatuuntur: quibus ſacram Scripturam abundare qui neſcit, Scripturam ipſam ignoret oportet. Et quidem non ſolùm in eâ, quæ facienda ſunt nobis, verumetiam quæ fugienda, edocemur.

ANIMA.

Dubium non eſt, quin excellens & efficax ſit hoc SPECVLVM EXEMPLORVM, vt cœpiſti diſſerere: ſed priuſquam illud expandamus, dic obſecro: Quænam tibi videtur eſſe ratio, cur res viſibilis in tantâ profunditate ſpeculi artificialis apparet, quanta eſt eiuſdem rei à ſpeculo diſtantia: atque rationem illlam exemplari huic ſpeculo applica, ſi quo modo potes: nam, quantum quidem mihi videtur, in hac ſpeculatione aliquid latet, quod ad moralem conſiderationem non incongruè reduci queat.

DESIDERIVS.

Optimè moueris & moues, ô anima; ſed non tam obuia eſt reſpõſio, quàm res in ſe certa eſt, de qua quæris. Certum eſt ſiquidem (quod ipſa docet experientia) te à ſpeculo retrocedente, ipſam quoque tuam faciem, in ſpeculo apparentem, videri tantumdem introrſum recedere: teque iterùm accedente, accedere: atque adeò in retrocedendo minui, augeri verò in acceſſu. Non occurrit autem iſtius ſpeculationis in præſens vero ſimilior ratio, quàm, quòd, quemadmodum quæ ab oculo noſtro remotiora fiunt, minora apparent; ita quoque, quò remotior eſt facies noſtra à ſpeculo, tamquam ab oculo, eò quoque in ſpeculo minor apparet: & econtrà maior, quò vicinior. Nam hîc, & ſpeculi & oculi, eadem eſt ratio perſpectiuæ: diſtantia enim, rei obiectæ imminuit ſpecies, vicinitas auget.

Et

Et quis ignorat, quin ita eò maiori contemtu digna ſint omnia iſta inferiora, mundana, ac terrena; quò è cælo deſpecta minora apparent? Tota namque terra, cum omni ſuo auro (vt Seneca loquitur) & gloriâ, vix punctum apparet: & econtrà maior, quò vicinior eſt. Cominus autem viſa, quia magna videtur; à ſuis amatoribus magni fit. Eodem planè modo, ſi nos ipſos eminus intueremur (remoti ſcilicet ab omni proprio & carnali affectu, atque amore ſenſuali) parui atque humiles eſſemus in oculis noſtris: nunc verò quando nos è vicino conſpicimus, oculis cum affectu contiguis, in proprio adſpectu nobis ipſi grandeſcimus. Quapropter, quemadmodum cælo renati, cæleſtemque in terris conuerſationem meditantes, imò quodammodò in cælis verſantes, terram terrenáq; vniuerſa deſpicere ac paruifacere debemus: ita nos ipſi ſupra nos & genere & ſtudio ſublimati, in propriis oculis, quaſi ab alto deſpecti, contemtibiles quoque eſſe debemus. Ad hoc porrò nos admodum mirificè adiuuat SPECVLVM iſtud EXEMPLARE. Nam, quantò magis eximiam excellentemque ſanctorum vitam ſuſpicimus, tantò magis apud nos ipſos vileſcimus.

B Huic autem præſenti ſpeculationi non tantùm viam munit, ſed quodammodò ſtatuit fundamentum, imitatio Chriſti; ab ipſomet nobis tanto cum affectu commendata. Quam D. Leo, non minùs doctè quàm eleganter, vt omnia, hiſce verbis nobis ob oculos ponit: Si fideliter, dilectiſſimi, atque ſapienter creationis noſtræ intelligamus exordium; inueniemus, ho- *Ser. 1. de Ieiu.*

minem ideò ad imaginem Dei conditum, vt imitator ſui eſſet auctoris: & hanc eſſe noſtri generis dignitatem, ſi in nobis, quaſi in quodam SPECVLO, diuinitatis forma reſplendeat. Ad quam quotidie nos vtique reparat gratia Saluatoris: dum quod cecidit in Adam primo, erigitur in ſecundo. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem ſuam nos reparat: & vt in nobis formam ſuæ bonitatis inueniat, dat, vt ipſi quoque quod operatur operemur.

Quàm autem, ô anima mea, ſingulare ſit hoc ſpeculum, quoad Domini noſtri, Saluatoris, ac ſponſi noſtri, imitationem; ac planè, vt ita dicam, alterius mundi inuentum, procul & de vltimis finibus adportatum; ex Sancti cuiuſdam dictis, ſic accipe: SPECVLVM, inquit, præclariſſimum, omni carens imperfectionis maculâ, omnique deformitate virtutis, Christi vita fuiſſe dignoſcitur. Atque idem alibi: Eſt namque VITA Domini IESV, liber vitæ, EXEMPLAR VERVM, PERFECTIONIS SPECVLVM, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magiſterium, cunctarumque norma virtutum.

Laur. Iuſt. in Faſcic. amoris cap. 2. Lib. de humil. cap. 21.

At vide (te obſecro) quàm hiſce dictis mirificè congruit pia D. Bernardi ſpeculatio: Siquidem, inquit, cum nomino IESVM; hominem mihi propono mitem & humilem corde, benignum, ſobrium, caſtum, miſericordem, & omni denique honeſtate ac ſanctitate conſpicuum, eumdemque ipſum Deum omnipotentem: qui ſuo me & EXEMPLO ſanet, & roboret adiutorio. Hæc omnia ſimul mihi ſonant, cùm

Bern. Ser. 15. in Cãt.

cùm inſonuerit IESVS. Sumo itaque EXEMPLA de homine,& auxilium à potente. Ita Sanctus ille, verè mellifluus.

Hoc tibi ecce SPECVLVM habes,ô anima mea,in dilecti tui nomenclaturâ, virtutum omnium EXEMPLA nobis repræſentante. Sit illud tibi ſemper in ſinu, ſemper in manu, ſemper in oculis: quò tui omnes in IESVM & ſenſus dirigantur & actus. Habes hîc namque, vt actus tuos vel prauos corrigas, vel minùs perfectos adimpleas; & in rectis ac bonis augearis. Itemque,vnde ſenſus tuos,aut ſerues ne corrumpantur, aut corruptos reſtaures.

Sed quomodo clariùs hoc SPECVLVM EXEMPLARE, in eodem Domino noſtro, mundi luce, ſole iuſtitiæ, ac Patris luminum ſplendore, reſplendeat, quàm dum ipſemet, nos ad ſe contemplandum atque imitandum inuitans, ſic inquit: EXEMPLVM dedi vobis; vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis? *Ioã. 13*

Deſideras autem, ô anima, EXEMPLI huius & SPECVLI primarium noſſe fundamentum, atque adeò opus totum? audias, videas, apprehendas: Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Mitis in tolerandis aliorum defectibus & iniuriis: & humilis in præſtando cunctis obſequio. Quid enim aliud ſonat, Diſcite à me; quàm, Attendite quomodo agam & imitamini? Quid? inquit D. Auguſtinus, non mundum fabricare, non in ipſo mundo mirabilia facere; ſed, quia mitis ſum, & humilis corde. Magnus eſſe vis? à minimo incipe. Cogitas magnam fabricam conſtruere *Matth. 11.* *Aug. Ser. 10. de ver. Dom.*

celſitudinis? de fundamento priùs cogita humilis. Et quantò quiſque vult ſuperimponere maius ædificium, tanto altius fodiat fundamentum. Quò autem peruenturum eſt cacumen noſtri ædificij? Vſque ad conſpectum Dei.

ANIMA.

O mi dilecte, nónne hoc eſt quod quærimus, vt conſpectu Dei aliquando in cælis fruamur? Nónne hanc ob cauſam diuerſa SPECVLORVM genera perſcrutamur, vt aliquando veri ipſius SPECVLATORES efficiamur? Omnino. Itaque huic ſpeculo incumbamus, quo dilectus noſter ſuam nobis vitam, vt regulam eò felicitatis pertingendi, proponit. Credo equidem idipſum & Moyſi olim indicaſſe, cùm ipſi & EXEMPLAR tabernaculi conficiendi, viſibiliter intuendum exhibuit, & ſeriis inſuper verbis admonuit: Vide vt omnia facias, ſecundùm EX-
Exo.25 EMPLAR, quod tibi in monte monſtratum eſt. Diſcendum igitur ſedulò à noſtro Saluatore; vt SPECVLI tam ſalutaris inſpectores, ipſi quantum licet, reddamur conformes. Hac enim prærogatiuâ pollet hoc SPECVLVM in virtute prototypi, vt ſuos contemplatores ſibi faciat ſimiles.

DESIDERIVS.

Vtinam, ô mea ſoror, ita quoque inter tot librorum ac voluminum millia, qui de virtutibus, humilitate præſertim, ſcribunt, vel vnicus ſaltem libellus inueniatur, qui veram humilitatem lectori ſuo conferat. Sed Dominus noſter, liber hic vitæ eſt, intus & foris deſcriptus: qui docet, tamquam auctoritatem dandi quod docet

cet ſolus habens. Et hic ipſe eſt præſens ſpeculum exemplare, quod ex deformibus pulchros facit; & viuos ex mortuis.

C Alterum admirabile opus excelſi, ac SPECVLVM EXEMPLARE virtutum eſt beatiſſima Virgo, CHRISTI Domini noſtri mater MARIA. Sic enim per ſpeculi typum depingit eam Ambroſius: In MARIA velut in SPECVLO, refulget ſpecies caſtitatis, & forma virtutis. Hinc ſumatis EXEMPLA viuendi; vbi tamquam in EXEMPLARI magiſteria expreſſa probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, oſtendunt. Talis fuit MARIA, vt eius vnius vita, omnium diſciplina ſit. *Lib. 2. de Virgin.*

Vt autem omnimodam virtutum ſpeciem in præclaro hoc SPECVLO contemplemur; rectiùs facturi ſumus, ſi Doctoris eiuſdem eleganti radio deſignata legamus: ſic habet: Vt de ceteris eius virtutibus taceam; Virgo erat, non ſolùm corpore, ſed etiam mente: corde humilis, verbis grauis, animo prudens, loquendi parcior; non in cumulo diuitiarum, ſed in prece pauperum, ſpem reponens: intenta operi, verecunda ſermone; arbitrum mentis ſolita non hominem, ſed Deum quærere; nullum lædere, omnibus benè velle, maioribus aſſurgere, æqualibus non inuidere, iactantiã fugere, rationem ſequi & amare. Quando iſta faſtidiuit humilẽ? quando riſit debilem? quando vitauit inopem? Nihil in oculis toruũ, nihil in verbis procax, nihil in actu inuerecundum: non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior, vt ipſa corporis ſpecies, ſimulacrum fuerit mentis, figura probitatis. Talem hanc Euangeliſta monſtrauit,

talem Angelus reperit, talem Spiritus ſanctus elegit.

Quot & quantæ in vnâ Virgine SPECIES VIRTVTVM emicant! vt eapropter non immeritò illam ſancta Eccleſia illuſtri illo Filij Dei eiuſdemque Virginis Vnigeniti titulo cohoneſtet; SPECVLVM SINE MACVLA nuncupando. Nam, præterquam quòd omni hominum generi in vniuersâ virtutum SPECIE, EXEMPLO fuit & SPECVLO: etiam ipſamet nullâ vmquam peccati labe fuit reſperſa. Vt hac quoque de causâ, quemadmodum Filius eius IESVS, Dominus noſter, in eiuſdem Eccleſiæ firmamento LVMINARE MAIVS exſtitit: ita ipſa Dei mater MARIA, rectè LVMINARE MINVS perhibeatur. Chriſtus ſol, Maria luna: duo luminaria magna: inſtar ſpeculorum, toti mundo lucentia; atque in ſuis Speculatoribus virtutes magnas operantia.

Gen. 1.

ANIMA.

Paulatim me ſentio magis ac magis DESIDERIO æternorum ad ſuperna quærenda inflammari; & præ illorum amore pluſquam vmquam terrena deſpicere. Credo equidem, vim quamdam interiùs in cor noſtrum immitti SPECVLORVM tam diuinorum virtute & efficaciâ. Domine Deus, creator & recreator meus; niſi multùm me mea fallat opinio; iam cuperem diſſolui, & eſſe tecum. Nam, ſi tantopere me ſpecula iſta virtutum inſpecta afficiunt: quid futurum arbitrabimur, ſi virtutum coronâ & gloriâ, cum iiſdem & omnibus Sanctis tuis, frui conceſſeris?

DESI-

DESIDERIVS.

Quônam quæſo abriperis, ô dilecta, ambitioſa cæleſtium honorum & opum? Non ſic, quòd ſcias, itur ad aſtra, vitæ huius viâ neglectâ. Seriò priùs cogita, de Sanctorum vitâ in viâ; vt illorum ſecuta veſtigia, cum iiſdem læteris in patriâ. VESTIGIA autem Sanctorum, EXEMPLA virtutum ſunt. quæ vt in dilecto tuo, eiúſque matre MARIA, velut in SPECVLO, docti ſumus contemplari: ita in Sanctorum EXEMPLA ſpectandum eſt; quæ ipſi quoque à Saluatoris luce accepta, nobis etiam imitanda reliquerunt. Nam vt rectè Hieronymus; Ab omni nequitiâ mundum neceſſe eſt eſſe & vitio, qui cupit regnare cum Chriſto. Si vis habere partem cum Chriſto, Chriſti exemplo tibi viuendum eſt. Si Sanctorum cupis habere conſortium, à malitiæ & nequitiæ cogitatu pectus emunda: quia non niſi ſanctos, & iuſtos, ſimplices, innocentes & puros, cæleſtis aula ſuſcipiet. *In quadam epiſt.*

Itaque SANCTORVM EXEMPLA, tamquam in SPECVLO nobis obiecta contemplemur, & imitemur; vt cum Sanctis coronemur. Alioqui, vt verè & ſeuerè Chryſoſtomus, quæ eſt iſta iuſtitia, Sanctos colere, & ſanctitatem contemnere? Primus gradus eſt, ſanctitatem diligere; poſteà Sanctos: quia, non ſancti ante ſanctitatem fuerunt; ſed ſanctitas ante eos. Sine causâ ergo iuſtos honorat, qui iuſtitiam ſpernit. *Sup. 24 c. Mat.*

D Atque idem alibi: Qui Sanctorum merita religiosâ charitate miratur, quicumque iuſtorum *Ser. de Confeſ.*

E glorias frequenti laude colloquitur, eorum mo-

res ſanctos atque iuſtitiam imitetur. Quoniam, quem delectat alicuius Sancti meritum; delectare debet par, circa cultum Dei, obſequium. Quare aut imitari debet, ſi laudat; aut laudare non debet, ſi imitari detrectat: vt, qui Sanctorum merita admiratur, mirabilis ipſe vitæ ſanctitate reddatur.

E

Hinc meritò Theodora Theophili Imperatoris iconomachi vxor Catholica, clàm à Dendere Imperatoris mimo & paraſito reperta quòd Sanctorum imagunculas haberet, & ob id à marito probroſè correpta atque idolorum cultrix appellata; furorem Imperatoris deliniens, SPECVLA eſſe dixit, in quibus faciem ipſius & ancillarũ Denderis conſpicatus, imagines eſſe exiſtimauit: & ita verum dicens, & Imperatoris eluſit ſcrutinium, & Denderis delationem.

Ioan. Curopalata.

Tam verò efficax eſt huiuſmodi EXEMPLARIS SPECVLI contemplatio, vt ſanctus quoque ipſius inſpectu ſanctior efficiatur. Hinc, vt inquit D. Gregorius, Conſideratio meliorum, multum prodeſt ad humilitatem Sanctorum; atque ita ad certum & indubitatum in ſanctitate profectum. Vnde, cùm ſancto Antonio reuelatus à Deo fuit, & antiquitate prior, & potior ſanctimoniâ, Paulus; magnum ſanctioris philoſophiæ ac ſublimioris viæ incrementum percepit, ex tam raro vitæ cæleſtis in terris SPECVLO.

31. Moral.

Idem hoc ſpeculum exemplare magnam vim habet, ad Gentiles quoque Chriſto lucrifaciendos; teſte Apoſtolo Petro, cùm ſic ait: Chariſſimi, obſecro vos abſtinere à carnalibus deſideriis, conuerſationem veſtram inter Gentes

1. Pet. 2

tes habentes bonam; vt ex bonis operibus vos CONSIDERANTES, glorificent Deum (per conuerſionem nimirum ad ipſum, & vitam ſanctam) in die viſitationis.

Huc etiam illud ſpectat, quod Poëta, EXEMPLORVM energiam tam in malo quàm in bono conſiderans, inquit:

Segniùs irritant animos immiſſa per aurem: *Horat. arte Poët.*
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

Vnde rectè D. Gregorius: Qui pleniſſimè, inquit, intelligere appetit qualis eſt; tales nimirum debet conſpicere qualis non eſt: vt ex bonorum FORMA metiatur, quanto ipſe deſerto bono deformis eſt. *Gre. 24 Moral. cap. 9.*

Eapropter non minùs facetè quàm patheticè D. Auguſtinus Continentiam per modum proſopopœiæ ſecum expoſtulantem, exemplóque aliorum conuincentem, introducit: quæ ipſi quaſi iuxta adſtãtes Sanctos & Sanctas, eiuſdem cõditionis, imò tenerioris complexionis, oſtendit; qui tamen omnes tyrannide carnis edomitâ caſtè ſe geſſerant: ſicque illum excipiebat: Ecce, hi omnes vixerunt pudicè, ſeque pro regno Dei caſtrarunt; & tu non poteris? Deus illis conceſſit; & tibi negabit? & ſimilia plura in illum ſenſum: quod illum vehementer permouit. *Cõfeſſ. lib. 8. cap. 11.*

Quocircà etiam D. Paulus, vt viam compendioſam & commodam, magnæque efficaciæ, toties ſeipſum imitandum exhibuit; dicens: Imitatores mei eſtote, ſicut & ego IESV CHRISTI. Et, Obſeruate qui ita ambulant, ſicut habetis formam noſtram: ſecundùm regulam noſtram; non in alienâ regulâ, inquit. *1. Cor. 4. & 11 Phil. 3. &c.*

quit. Et, quicumque hanc regulam noſtram ſecuti fuerint, pax ſuper illos, & miſericordia.

ANIMA.

Hanc imitationis ac practicæ ſpeculationis EXEMPLORVM induſtriam accuratè ſectemur, & diligenter obſeruemus: quandoquidem tam expeditum nobis iter hoc SPECVLVM demonſtret, & connitentes ad pacem illam æternam cæleſtis Ieruſalem adducat. Credo prorſus S. Franciſcum tali mente ſpeculatum F
atque imitatum fuiſſe ouiculam, duas tunicas habentem, & alteram dum tonderetur dantem non habenti: atque S. Martinum EXEMPLARI hoc SPECVLO vſum, quando partem G
chlamydis nudo ſtipem poſtulanti porrexit. Non dubium quoque quin & Martyres, bellatores egregij, ducis ſui Chriſti ſtrenui IMITATORES, fortes in bello effecti ſint, tum in primis Chriſti ſtrategi noſtri, vt dixi, tum aliorum Sanctorum prædeceſſorum EXEMPLO:
1. Machab. 6. quemadmodum tempore Machabæorum elephantes, ſanguine vuæ & mori conſpecto, in H
prœlium acui conſueuerunt. Sic enim & inſignioris familiæ nobiles præclara ſuorum facinora depicta habere ſolent; quæ ipſos ſuoſque filios ac nepotes, ad eadem imitanda prouocarent.

Sic de Frederico Principe legimus; quoties faciem ſuam in SPECVLO contemplaretur, nullo amiſſi luminis deſiderio affici ſolitum: ſed læto ac ſereno vultu, dixiſſe: Bono animo ſis Frederice, teque ipſum manifeſtè adſpice, ac virtutis tuæ continuè memineris.

Item:

Item: Dij boni! quos ego vel virtutis vel formæ ſocios habeo; Philippos, Horatios, Hannibales, Sertorios! Expergiſcere, expergiſcere aliquando Frederice; & illos nõ modò vnius oculi lumine, ſed factis etiam ac rerum geſtarum gloriâ, æquiparare contende. Hæc ille, more maiorum. At nos multo magis Sanctorum exempla ad heroica facta debent permouere.

Da, obſecro Domine, munerum dator, hanc nobis gratiam, vt huius SPECVLI EXEM-
I PLORVM præſtantiâ aſſiduè delectemur. Vt
K iuxta tuum conſilium, etiam SERPENTES in prudentiâ, & in ſimplicitate COLVMBAS imitantes, in vitæ ſanctitate tibi placeamus; & tandem purificatæ mentis intelligentiâ, conſpectum tuæ gloriæ conſequamur.

Qui fit, vt obſcurâ certos ſub imagine ſenſus
Hîc ÆNIGMATICVM mî generet SPECVLVM?

A.B: *Per parabolas et ænigmata, cæleſtia ſpeculamur.*
C. *Chriſtus in ænigmate, tamquam hortulanus, Magdalenæ apparuit.*
D. *Ita quaſi in ænigmate, duobus diſcipulis viſus eſt peregrinus.*
E. *Chriſti transfiguratio, quaſi ænigma fuit.*

F.G. *Gaudium reuersi filij prodigi, gaudij angelorum ænigma.*
H.I. *Parabola virginum prudentum, gaudij beatorum ænigma.*
K.L. *Nuptiæ filij regis, conuiuij cæleſtis, Chriſto miniſtrante, ænigma dici poſſunt.*

XI. SPECVLVM ÆNIGMATICVM.

Desiderivs.

Pvtasne, ô anima mea, nos dignam aliquam, pro rei exiſtimatione, in specvlo exemplari, aſſecutos portionem? Procul, ne neſcias, abſumus, à tam inexhauſti maris profunditate. Nam, præter communem vitæ Sanctorum excellentiam, quæ nobis ſpeculi loco propoſita eſt; etiam peculiaris alicuius virtutis reſpectu, ſingulari quadam ratione specvli titulo decorantur. Quis enim enumeret, ſatiſve admiretur diuinæ ſapientiæ ac bonitatis theſaurum: quo, ſicut ſtellas innumeras reddidit, vtque ſtella à ſtellâ claritate differret, effecit; ita in Sanctis, & multitudinem & ſplendoris diuerſitatem fecit incomprehenſam: & tot fixit in cælo sanctorvm specvla, quot fixit in firmamento ſplendentia ſidera?

Quis ſiquidem ſatis admiretur effulgentem Abrahæ fidem, ob quam pater credentium eſt appellatus? Quis Iſaac obedientiam, in Chriſto vſque ad mortem, mortem autem crucis, obediente adimpletam? Quis Iacob manſuetudinem, lethalem minacis Eſau bilem vertentem in lacrymas? Quis Ioſeph admirabilem caſtitatem, prudentiam, virtutem imperio dignam? Quis mitiſſimam Moyſis animam, quâ Dei conſpectu & alloquio dignus fuit? Quis inauditam bellacis Ioſue confidentiam, quâ ſolem ſtare præcepit, ſuoque habuit obſequentem imperio? Quis Phinees zelum, quâ Deum pla-

placauit, & ceſſauit quaſſatio? Quis Dauidis eximiam pietatem; ob quam, teſte ipſomet Domino, vir ſecundùm cor Dei fuit inuentus & appellatus? Quis Mathathiæ æmulationem legis, Iudę Machabæi ceterorumq́ue virtutem in bello, & mortem non minùs glorioſam? Quis Iob & Tobię tolerantiam, miſericordiam, atque inſignem in Deum amorem; ceterorúmque virorum præſtantium decorá, inſtar SPECVLI reſplendeſcentis micantia?

Et, ne in ſexu femineo hanc quiſquam laudem deſiderari arbitretur: quis ſatis ſuſpiciat Saræ modeſtiam & reuerentiam coniugalem, virum ſuum, Dominum appellantis? Quis Rebeccæ prudentiam, Rachelis induſtriam, Iudith caſtitatem, atque inde prognatam fortitudinem ac victoriam? quis Eſther ſollicitudinem in gentis ſuæ ſalutem, aliarumq́ue Heroinarum veteris Teſtamenti præſtantiam dignè recenſeat?

Iam autem, quemadmodum vetus illud noui Teſtamenti tantummodò vmbra fuit: ita & virorum & mulierum præclara ſpecimina iſtius, longo interuallo prioris EXEMPLA exſuperant. Quonam enim modo (vt iam Chriſtum eiuſq́; Matrem, tamquam omni comparatione maiores, imò & Ioannem Baptiſtam, omittamus) cādorem eximiæ caſtitatis, in noui Teſtamenti ſanctis vtriuſque ſexus virginibus dignè deſcribamus, aut admiremur? Nónne ſpeculum immaculatum eſt etiam illud? Quâ item facultate dicendi fortitudinem illam inuictam ſanctorum Martyrum aſſequamur; quâ de mundo, diabolo, & carne, in ſexu quoque fragili

gili triumpharunt? Quis nobis explicet ſancto-rum Confeſſorum ſinceram ſimplicitatem, ſobrietatem, continentiam, modeſtiam, mentis rectitudinem, pietatis feruorem, & in fide Chriſtianâ conſtantiam? Quis tot millium excellentem ſanctimoniam vitæque prorſus angelicæ puritatem, vt par eſt, ſuſpiciat; quâ toti mundo, & in viuis agentes, & nunc aſtra tenentes, tot BONI EXEMPLI SPECVLA de ſe ſtatuerunt, quot in vitâ virtutum ornamentis abundarunt?

ANIMA.

O maieſtatem eximiam noſtri Saluatoris! qui pro ſuis moriens, tot mortuos viuificauit, & glorioſos victores ac triumphatores effecit, quot EXEMPLI ac ſpiritus ſui imitatores & heredes reliquit. Verè, ô Domine, dicere poſſumus, ad laudem ſanctiſſimi nominis tui, tuorumque tam ſtrenuorum militum, dignum encomium, tot tamque præclara de ſe, à te, virtutum fortiumque geſtorum præbentium ſpecula; quod de fortibus illis Machabæis legimus: Refulſit ſol in clypeos aureos; & reſplenduerunt montes ab eis: & reſplenduerunt ſicut lampades ignis. Quando namque te Solem iuſtitiæ in terris ſecuti ſunt, tuaque eos virtute induiſti ab alto: fortes facti ſunt in bello, caſtra verterunt exterorum; nempe angelorum apoſtatarum, gentilium, & hæreticorum; tibi tuæque Eccleſiæ validi facti ſunt protectores, ac fideles turris Dauidicæ propugnatores: de quâ, quot elucent in illis virtutum exempla, tot clypei aurei propendent ab illâ, omnis armatura

1 Machab. 6. *Heb. 11* *Cant. 4*

tura fortium. Teque inſuper diuinæ tuæ gratiæ fulgore in illos aſſiduè irradiante, reſplenduerunt montes ab eis: quia multi magni Sancti, montium inſtar, virtutum exempla ab illis ſumentes, etiam SPECVLORVM in modum effecti ſunt reliquis. Et reſplenduerunt tam iſti quâm illi, quaſi lampades ignis: quia exemplari ſuâ vitâ & ſibi & aliis reſplenduerunt, & incaluerunt, lucentes & ardentes: adeò, vt qui viderent opera ipſorum bona, glorificarent Patrem qui in cælis eſt.

DESIDERIVS.

Sit Deus benedictus in ſæcula, & laudabilis nimis in SANCTIS ſuis, ô mea ſoror, SPECVLORVM amatrix, & DESIDERIORVM cæleſtium fautrix amabilis; quia verè videmus, totum mundum tot ſpeculis quot Sanctorum exemplis exornatum. Sed nunc aliud adhuc ſpeculi genus ſe nobis obtendit: quo, certâ quadam ratione ſpeculandi, magis ad arcana quæ quærimus, rimando iuuabimur; ſi tamen illo ritè fuerimus vſi, fixumque illud, aſtrolabij more, tenuerimus: nam perſpectiua hîc multùm valet.

ANIMA.

Quodnam eſt illud, ô mi fidelis vitæ huius comes & conſors? Illud mihi nomina obſecro; virtutemque eius ac vſum, vt vales, ediſſere.

DESIDERIVS.

SPECVLVM iſtud ÆNIGMATICVM appellatur: eiuſque fabricæ rationem, in dictis A

Apo-

Apoſtoli licet animaduertere; quando ſic inquit: Videmus nunc, per SPECVLVM IN ÆNIGMATE: tunc autem facie ad faciem. 1. Cor. 13.
B Tametſi autem duo & quidem diuerſa ſint, ſpeculum & ænigma (quia in ſpeculo ſimilitudo relucentis eſt clara & aperta, quemadmodum D. Thomas diſtinguit, in ænigmate verò obſcura & occulta) hîc tamen illa duo ita ſibi inuicem coaptamus & in vnum coniungimus, vt SPECVLVM ÆNIGMATICVM ſimul efficiant; quodq́ue per illud ipſo vſu conſequimur, SPECVLATIONEM AC VISIONEM ÆNIGMATICAM appellemus. Cumq́ue Apoſtolus dicit, *tunc*, hoc eſt, in patriâ cæleſti, nos viſuros facie ad faciem: ſignificat metaphoricâ locutione, nos viſuros ipſam Dei eſſentiam, quam iam ſolummodò per creaturas, ſimulacra, ſpeculum, perq́ue ænigmata cognoſcimus. Sicut, quando aliquem in propriâ facie videmus; tunc videmus eum reipsâ ſicuti eſt, quem anteà ſolùm per ipſius ſimilitudinem in ſpeculo cernebamus.

Huic & illud affine eſt, quod ſubdit: Nunc cognoſco ex parte; id eſt, in hac vitâ cognoſco obſcurè & imperfectè: tunc autem, in cælis nimirum, cognoſcam ſicut & cognitus ſum, nempe à Deo. Quia, quemadmodum Deus modò eſſentiam meam, & quidem abſque vllo medio, cognoſcit: ita & ego tunc Deum per eſſentiam cognoſcam, neque mihi vllo opus erit intermedo, ad tam beatam ac claram ipſius viſionem.

Vnde valdè appoſitè diuus Bernardus, in hæc verba: Non ſapiens, non ſanctus, non propheta, Bern.

ta, videre illum ſicuti eſt, poteſt, aut potuit, in corpore hoc mortali: poterit autem in immortali, qui dignus habebitur. Itaque, videtur & hîc: ſed ſicut videtur & placet ipſi; & non ſicuti eſt. Nam neque hoc luminare magnum (ſolem iſtum loquor, quem quotidie vides) vidiſti tamen aliquando ſicuti eſt, ſed tantùm ſicut illuminat; verbi causâ, aërem, montem, parietem. Quòd autem Iacob, poſtquam cum angelo fuiſſet luctatus, inquit:
Gen. 32 Vidi Dominum facie ad faciem; & ſalua facta eſt anima mea: viſio illa non fuit niſi imaginaria, hoc eſt, per imaginem in angeli figurâ, ſeu potiùs hominis ſecum colluctantis, in quâ Deus ei apparebat: prout Scriptura loquitur: Vir luctabatur cum eo. Dumque tam magnificè Iacob de hac luctâ & viſione loquitur; Vidi Dominum facie ad faciem: excellentiam huius viſionis ſubindicat, non autem quòd illum per eſſentiam vidiſſet. Quocircà Ioannes quoque Apoſtolus, æternæ hanc vitæ ac patriæ viſionem reſeruans, inquit:
1. Ioã. 3 Scimus, quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus, & videbimus eum ſicuti eſt: ſicut nimirum ipſe Deus nos videt ſicuti ſumus, in ipſâ eſſentiâ.

Quod autem de SPECVLO ÆNIGMATICO cœpimus dicere: nónne, verbi gratiâ, qui nunc apparet quibus vult, & ſicuti vult, tunc autem videbitur ſicuti eſt; ille idem Dominus noſter Magdalenæ quaſi in SPECVLO
Ioan. 20. ÆNIGMATICO in horto iuxta monumentum apparuit, quando illa ſe putabat hortulanum videre? Nolebat videri, & volebat videri;

&

& quidem videbatur, ſed non agnoſcebatur. Domine, inquit illa; & erat vtique: ſed hortulanum, vt credebat, tamquam horti dominum de ſuo Domino interrogabat: Si tu ſuſtuliſti eum; dic vbi poſueris eum. Suſtulerat eum verè quando de monumento ſurrexerat, ſeque in hortum tranſtulerat, ibique poſuerat & ſtatuerat, vbi iam tunc erat: ſed erat Magdalenæ totum hoc ænigmaticum, donec prolato Mariæ vocabulo, tactoque corde eius amore intrinſecùs, ſe agnoſci volebat.

Nónne ſimiliter in ÆNIGMATE duo-
D bus diſcipulis euntibus in Emmaus apparuit; *Luc.* 24
quando tamquam viatorem, externum, ac peregrinum viderunt foris, qui verè ipſis peregrinus erat intus? Neque ænigma illud ipſis ſolutum fuit, niſi quando illum in fractione panis agnouerunt: neque tunc tamen eum viderunt ſicuti eſt, ſed ſicut in humanis apparuit illis, quibuſcum fuerat conuerſatus.

E Quinetiam ipſam eiuſdem Domini transfi- *Matth.* 17.
gurationem in monte Thabor per modum SPECVLI ÆNIGMATICI accidiſſe, liceat aliquo modo interpretari. Nam tametſi ibi ipſe verus Dei Filius, in gloriæ ſuæ maieſtate apparuit: tamen ob SPECVLATORVM imbecillitatem, qui tantæ viſionis capaces non erant, ÆNIGMA illis per ſpeculum hoc, tametſi præfulgidum, fuit exhibitum. Vnde & ille Apoſtolus, quaſi coniectans de rei latentis præſtantiâ, dixit: Domine, bonum eſt nos hîc eſſe: ſi vis, faciamus hîc tria tabernacula, &c.

Anima.

Ser. 31. ſuper Cant. Rectè eapropter Bernardus ait: Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cubes in meridie. Studioſis ſiquidem mentibus Verbum ſponſus frequenter apparet; & non ſub vnâ ſpecie. Quid ita? Profectò, quia nondum videtur ſicuti eſt. Quò autem quis clarior, eò vicinior: & quò vicinior illi aliquis fit, eò magis illuminatur.

Desiderivs.

Accedamus igitur, ô anima, vt illuminemur: & illuminari rogemus, vt magis illi appropinquemus. Nónne ita & cæcus ille priùs videre poſcebat; & poſteà exultans Chriſtum ſequebatur? accedebat tamen, ſed ab aliis ductus & adiutus, vt lumen acciperet. Eſſe autem clariſſimum, perueniſſe eſt: tuncq́ue in patriâ, ei præſentibus, non aliud eſt videre ſicuti eſt, quàm eſſe ſicuti eſt, & aliquâ diſſimilitudine non confundi. Sed, id tunc. Interim verò, tanta hæc formarum varietas, atque numeroſitas, ſpecies in rebus conditis, & certis ÆNIGMATIS, nobis ab ipſo propoſitis, quid niſi quidam ſunt radij deitatis, monſtrantes quidem, quod verè ſit, à quo ſunt; non tamen quid ſit prorſus definientes? Itaque, de ipſo vides, ſed non ipſum: niſi, vt dixi, per SPECVLVM IN ÆNIGMATE.

Nónne rectè ęnigmatica eiuſmodi ſpecula dicemus, omnes illas parabolas, quibus Chriſtus in Euangelio, præſertim cęli deſiderabilia atque æterna bona ſic occultat, vt tamen ad inueſtigandum

gandum occultando inuitet? Non enim aliter hîc ſe habet Dominus noſter, quàm cùm mater quædam dilectis filiis ſuis delicata aut delectabilia quædam contecta atque inuoluta oſtendit; & certo oſtentandi ac loquendi modo, præſtantiam ita latentium rerum ſubindicat; vt appetitum habendi exacuat, & voluntatem, ad promtiùs agendum quod opus eſt, tali arte inflammet.

Nónne tali modo quandoque de abſconditis Regni cælorum, ac virtutum præmiis in cælo paratis, locutus eſt Chriſtus? dicens: O mulier, ſi ſcires donum Dei: & quis eſt, qui tibi dicit; Da mihi bibere. Item: Scio vnde veni; & quò vado. Vado parare vobis locum. Si me ſciretis: forſitan & Patrem meum ſciretis. Item: Si autem ſciretis, quid eſt; Miſericordiam volo, & non ſacrificium. Adeò vt aliquando ſine parabolis non loqueretur ad turbas. Et tametſi indignis eiuſmodi velo margaritas theſaurúmque cæleſtem occultabat: ſimpliciores tamen ac ſeſe dignos exhibere conantes, ad ſalutarem myſteriorum reuelationem tam gratioſo velamento parabolarum allectos, dilucidâ explicatione illuſtrabat. Itaque, quaſi per SPECVLVM, & in ÆNIGMATE parabolico, dignatus eſt IESVS, magiſter, ac Dominus noſter, Regni cæleſtis ſecreta, quæ ſuis promiſit, amabili & admirabili modo, terrena adhuc inhabitantibus congruo, manifeſtare. *Ioan.4.*

Quàm porrò delectabile huiuſmodi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, inter tot alias innumeras, eſt illa parabola, & quidem varia ac multiplex, gaudij illius inexplicabilis, quod

angelis eſt in cælo, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente! Talibus namque verborum ac ſimilitudinum inuolucris ob oculos illud po-
Luc. 15 ſuit: Quis ex vobis homo, qui habet centum oues, &c. Aut quæ mulier habens drachmas decem, &c. Illis autem repertis, quas perdiderant, ille ouem, iſta drachmam: conuocatis amicis & vicinis, dicunt: Congratulamini mihi, quia inueni ouem; altera, quia inueni drachmam, quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonagintanouem iuſtis, qui non indigent pœnitentiâ.

Sed idem adhuc magis eximio modo deſi-
Ibidem gnans Dominus, filij perditi & inuenti ſubiungit parabolam: per quam cæleſte hoc angelorum & cæleſtium ciuium gaudium ac iubilum lucidiùs, velut in ſpeculo, contemplandum proponit: quando patris perſonam ſic vice ac typo ſuimet inducit gaudentem, exultantem, ac præ lætitiâ geſtientem, dicentemque: Adducite vitulum ſaginatum, & occidite: & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus eſt. Quin & fratri ſeniori de agro venienti, ac deforis audienti ſymphoniam & chorum, præter epulantium intus iucunditatem, quam non videbat, & indignè ferenti, nec non cum patre proteruè expoſtulanti, iteratò reſpondit pater: Epulari & gaudere oportebat: quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus eſt. Vnde pulchrè Ambroſius: Epulantem, inquit, Patrem inducit, vt oſtenderet, quoniam paternus eſt cibus

cibus ſalus noſtra; & Patris eſt gaudium, noſtrorum redemptio peccatorum.

ANIMA.

Sed nónne rectè dixerimus, ſi quoque iudicauerimus eiuſmodi peccatorum conuerſionem eſcam eſſe, quâ pater Iſaac libenter in figurâ cæleſtis Patris veſcebatur; & pœnitentium lacrymas vinum angelorum? Hoc igitur SPECVLO ÆNIGMATICO mediante, videmus oculis mentis, exiſtentes in terris, gaudium & exultationem angelorum in cælis: quod ingentis ſolatij loco nobis ſeruit, donec & nos in gaudium Domini introeamus.

Sed, ad aliam eiuſmodi SPECVLATIONEM ediſſerendam accingere: nam ſpiritalis hæc, quantum ſentio, perſpectiua, mirificè in amorem viſendi cæleſtia nos inducit.

DESIDERIVS.

Quid mirum, ô anima, nos illa mirificè inflammare, quæ ex igne illo deſumta ſunt, quem ipſemet ſponſus noſter de cælo venit in terram, imò in medullas oſſium noſtrorum, immittere: de quo, quid aliud volo, inquit, quàm vt ardeat? Itaque digno huic igni fomento,
H aliam parabolam in SPECVLI morem compoſitam proferamus. Eſt autem illa de decem *Matth.*
Virginibus: in quâ per quinque prudentes, quæ *25.*
venienti ſponſo cum lampadibus occurrentes, intrauerunt cum eo ad nuptias; non obſcurè, quaſi per SPECVLVM tamen & in ÆNIGMATE, videre eſt, quanta ſit exultatio ciuium ſupernorum, dum in loco nuptiarum

cæleſtium Agni, vident Deiparam virginem
Cant. 8 ſponſam Agni, deliciis affluentem, innixam ſuper dilectum ſuum: & chorum prudentium virginum, ceterorumque Sanctorum, & Angelorum exercitum, cum ineffabili iubilo, tam ſancto ac lætantium omnium contubernio aſſiſtentem. Nónne tibi, ô anima mea, mens iſtud ob oculos ponit, & quaſi in medio tam deſiderabilis gaudij ſtatuit; quandocumque iucundum illum quinque virginum in cælos ingreſſum vel audis, vel tecum recogitas? Nónne interiorem obtutum trans nubes abripit iſthęc SPECVLATIO, & choris exultantium in cæleſti Ieruſalem tibi intereſſe videris? Crediderim equidem: nam gratum id eſt, ac obuium, deſideranti animæ; & intentioni dictantis parabolam planè conforme.

ANIMA.

Vt dicis, ita mihi accidere fateor: ſed, non minùs terret adiuncta quinque fatuarum virginum infelix excluſio; &, clausâ miſericordiæ ac ſpei ſalutis ianuâ, cum æternâ confuſione abiectio.

DESIDERIVS.

Meritò (mi chara ſoror, & dilecta columba) nos & omnes triſtis illa cataſtrophe terreat; nam & in illum finem à Domino noſtro tota illa parabola potiſſimùm fuit propoſita: quod poſtrema illa præcedentis capituli dicta ſubindicant: Illic erit fletus & ſtridor dentium. ſubditque illis ſtatim initio ſequentis capitis parabolam iſtam, tali exordio: Tunc ſimile erit regnum

regnum cælorum decem virginibus. quod & concluſio parabolæ ſatis confirmat; quæ ſic ſonat: Vigilate itaque: quia neſcitis diem neque horam. Sed, tametſi ſic ſua temperet Dominus, vt mali negligentioreſque habeant, quo territi exſtimulentur; & quo qui bonæ ſunt voluntatis, allecti inuitentur: mauult tamen nos duci dulcedine, quàm trahi terrore: quia timor pœnam habet, amoris dulcedo ſuauitatem.

Itaque, ſaluo ſemper Chriſtiano timore, nihil obſtat, quo minùs toti feramur in cæleſtium deſiderium gaudiorum. Hanc autem ob cauſam, & ſcopum, tertiam parabolam atque K ÆNIGMATICVM SPECVLVM contemplemur: cuius obſequio penitiùs in felicitatem & ſplendorem cæleſtis Ieruſalem mentis oculos inferamus. Eſt autem iſta, quâ Dominus Ieſus exuberans gaudium æternæ beatitudinis regalibus nuptiis atque epulis quaſi per ænigma proponit; dum ſic inquit: Simile eſt regnum cælorum homini Regi; qui fecit nuptias filio ſuo. Et impletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium: intrauitque Rex, vt videret diſcumbentes. Scio hîc, ſenſu primario nuptiale conuiuium depingi, quo fideles in Eccleſiâ militâte fruuntur: ſed cùm illa quoque ſit regnum cælorum in terris; ſpeciali myſterij communicatione etiam parabolam hanc cæleſti gaudio, quantum permittit ſimilitudo, coaptamus.

Matth. 22.

L Quis hîc itaque non videatur ſibi videre Regem ipſum, filium Regis, ſponſum animarum noſtrarum, cum maximâ animi ſui voluptate, per tam grata epulantium contubernia obambulare, congratulari conuiuis, hortari ad delicias

cias illas cæleſtes & angelicum epulum cum ſummâ hilaritate ſumendum? Quinimò, quomodo non hîc videamus, exultantibus animis, & fluentibus præ lætitiâ lacrymis ipſummet Regem, ſummâ cum affectus teſtificatione, conuiuis nuptialibus miniſtrantem? Sic enim ſe facturum promiſit, quando in aliâ parabolâ
Luc. 12 dixit: Amen dico vobis; præcinget ſe dominus ſeruorum fidelium, & faciet eos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis. Feſſos, inquit Cyrillus, refocillans, apponenſque ſpiritales delicias, & ſtatuens dapſilem donorum ſuorum menſam.

Sed, ô mi dilecte, quid agimus? nullam hîc illius facis mentionem, qui, ligatis manibus ac pedibus, iuſſu Regis in tenebras exteriores eſt proiectus; vbi erit fletus & ſtridor dentium. Non enim te illius, ſcio, cepit obliuio.

DESIDERIVS.

Scio, dilecta, ſcio: ſed, quemadmodum ſpinæ, quamdiu roſis coniunctæ ſunt, locum ſuum atque vſum habent, non tamen ſimul cum roſis carpuntur: ita nobis, cæleſtium bonorum ingentemque lætitiam quaſi per ſpeculum contemplantibus, horror inferni ſimul cogitatus non ita ſeruit ſcopo. tamen, vt antè dicebam de quinque fatuarum dolendo caſu, habent & triſtia ac terribilia ſuum locum & efficaciam tempore ſuo maturè meditata, vt & ſpinæ.

ANIMA.

Eia, agedum igitur mi conſodalis & frater, dul-

dulcedinis huius ductum ſequentes, iubilemus Deo ſalutari noſtro: præoccupemus faciem eius (quam inſtanter quærimus) in confeſſione: & in Pſalmis iubilemus ei.

Domine IESV, ſaluator & conſolator tuorum, qui in cælis præparaſti timentibus & diligentibus te, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit; quia diſpoſuiſti illis regnum, ſummum, æternum, ac ineffabilibus bonis abundans: Tu noſti cor noſtrum, ac voluntas noſtra in manu tuâ eſt. Illumina vultum tuum ſuper nos; & in pectus noſtrũ irradia, vt diſcuſsâ omni hallucinatione, propriique amoris velamine, clarè in nobis videamus, quidquid tibi diſplicet, & quidquid ad tibi placendum facto eſt opus. Sicque hiſce SPECVLIS vti concede, vt idonei aliquando efficiamur gloriæ tuæ SPECVLATORES.

XII. SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ.

Purga aciem mentis; Diuinum lumine recto,
Sedibus æthereis, vt SPECVLÊRE iubar.

A. *Diuinæ gloriæ ſplendor et fruitio.*
B. *Beatitudo patriæ, in viſione Dei:*
C. *Deus lucem inacceſſibilem et caliginem inhabitat.*
D.F.G. *Exemplo Danielis, ab Angelo in ſpem et pedes erecti, animæ conſolatio.*

E. *Socij Danielis præ terrore fugientes.*
H. *Impleuit, orante Salomone, gloria Domini templum Domini.*
I. *Rex Salomon in omni gloriâ ſuâ, et Regina Saba præ ſtupore deficiens.*
K. *Sanctorum beatitudo, qui introierunt in gaudium Domini.*

XII. SPECVLVM VISIONIS BEATIFICÆ.

DESIDERIVS.

VENI, veni, ô anima mea, SPECVLATIONE cæleſtium ebria; quæ tibi modò SPECVLVM ÆNIGMATICVM, admirabili quadam PERSPECTIVA, contemplanda propoſuit. Nónne rectè cum Prophetâ, dilecto IESV noſtro, Chriſto Domino noſtro, dicere poſſumus: Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus: in vmbrâ tuâ viuemus in gentibus? Et tu ergo, ô ſoror dilecta, vide vt viuas exemplo Prophetæ in vmbrâ ipſius; vt aliquando regnes in lumine eius. Nos etenim qui nondum in paradiſum, nondum ad tertium ne ad primum quidem cælum aſcendimus, vel rapi meruimus, Chriſti interim myſteria veneremur, ſectemur exempla, fidem ſeruemus; per tropos & parabolas, tamquam per SPECVLVM, cæli ſecreta rimemur: & profectò in eius vmbrâ viuemus. Imò, vt & ſponſæ prærogatiuâ aliquatenus vti nobis donetur; etiam in vmbrâ eius, quem deſideramus, ſedebimus; & expectantes beatam ſpem, in eâ tantiſper quieſcemus. *Thren. 4.*

Verumtamen iſtud, in vmbrâ ſeu viuere ſeu ſedere, in vmbrâ tamen eſt; quia per SPECVLVM IN ÆNIGMATE. Erit enim cùm declinauerint
A vmbræ, creſcente lumine, imò cùm penitus diſparuerint: & ſubintrabit ſicut perſpicua ita perpetua viſio; & erit non modò ſuauitas gutturi

turi noſtro, guſtum contemplationis ſignificás, verumetiam ſatietas ventri, ſine faſtidio fruitionem beatam adimplens: iuxta illud Prophetæ; Tunc ſatiabor, cùm apparuerit gloria tua.

ANIMA.

Dictis tuis non ſolùm aſſentior, verumetiam totâ mentis capedine conor complecti, quæcumque tam amabili fiſtulâ, argenteo velut epiſtomio, in meum vſum ex ore tuo promanant. Vtque verum fatear, ſentio illud mihi euenire, quod Deo dilectis nonnumquã audiui accidere; vt ſcilicet in præſenti vitâ, guſtus illis diuinæ præſentiæ varietur, pro variis ipſorum animæ deſideriis, non ſecùs quàm mulieri corporaliter, vterum geſtanti. Sentioque verum illud eſſe, quod D. Auguſtinus, agens de SPECVLO, *Auguſt.* in quo Deus videtur, ſic inquit: Incorporalem ſubſtantiam, ſcio eſſe ſapientiam; & lumen eſſe, in quo videntur, quæ oculis carnalibus non videntur. Et tamen, inquit, vir tantus tamque ſpiritualis (Apoſtolus, puta) dixit: Videmus nunc per SPECVLVM IN ÆNIGMATE; tunc autem facie ad faciem. Quale ſit, inquit, hoc ſpeculum, ſi quæramus; profectò illud occurrit, quòd in ſpeculo niſi imago non cernitur. Hoc ergo conati facere ſumus: vt per imaginẽ hanc, quod nos ſumus, videremus vtcumque, à quo facti ſumus, tamquam per SPECVLVM. Hoc ſignificat etiam illud, quod ait idem Apoſtolus: Nos autem reuelatâ facie gloriam Domini SPECVLANTES, in eamdem imaginem transformamur de gloriâ in gloriam, tamquam à Domini ſpiritu. SPECVLANTES, dixit, per ſpe-

SPECVLVM videntes, non autem de ſpeculâ aliquâ proſpicientes.

DESIDERIVS.

Vidéſne itaque (ô dilecta, ſponſi dilecti noſtri ſoror & ſpóſa) SPECVLORVM iſtorum omnium efficaciam in hoc eſſe ſitam; vt aſſiduâ eorumdem contemplatione formetur in nobis Chriſtus, & perfectiùs perfectiuſque ſignetur lumen vultus ipſius ſuper nos? Quocircà, ad hoc adnitendum eſt nobis; vt quandocumque introrſum oculos mentis conuertimus, illic expreſſam dilecti noſtri faciem inueniamus: iuxta illud S. Cypriani elogium: Nos, qui Deo credimus, Chriſtum in nobis tamquam in SPECVLO quodam videmus. *Cypr.*

Nónne etiam, ô ſoror mea, hoc ipſum à nobis dilectum noſtrum efflagitantem audimus? Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum. Ipſius eſt quidem gratiam dare, & præbere ſignaculum; ſed noſtrum eſt illud apponere. Ideoque non dicit, Sine apponam; ſed, Pone. Pete, & dabitur tibi abundanter, & non improperabitur: oblatum accipe beneficium, & manus extende, tene quod habes, & vtere conceſſis, atque applica vbi eſt opus. Pone me vt ſignaculum ſuper cor tuum; vt illud illuminetur, totumque ſit Deo plenum. Et pone me vt ſignaculum ſuper brachium tuum: vt quod corde diuinum ſanctumque conceperis, opere exequaris, & parias. *Cant. 8*

Itaque, animosè agamus, ô anima: & ſi SPECVLVM ÆNIGMATICVM, nos quaſi per vmbram, certamque perſpectiuam, cæleſtium

appetitu ac deſiderio incendit, atque aliquouſque in altum euexit; tam ſalutari huic operi gnauiter incumbamus: demuſque operam, vt ope diuinâ ſuffulti, quod proximè nunc ab illo nobis in manus venit SPECVLVM, ſummam ceterorum complectens & perficiens, meditationis ſublimioris adminiculo, vtcumque contemplari valeamus.

Scio, ô mea anima, magnæ iſtud eſt opis & operæ, quod molimur in præſens; & non niſi valdè ſpiritalium hic vigor eſt animarum. Nam, vt verum fatear, non multùm abſimile eſt ei quod de ſancto protomartyre Stephano
Act.7. legimus: Ecce video cælos apertos; & Filium hominis ſtantem à dextris Dei. Quapropter etiam opus foret, tantam (ſi fieri poſſit) induere virtutem ab alto, & quaſi in nouam creaturam transformari: vt, qui nos luminis eius effectos participes cerneret, videret ille faciem noſtram tamquam faciem Angeli.

ANIMA.

Quid igitur, ô dilecte, conſilij; cùm tam procul abſimus ab illâ & ſanctimoniæ ſublimitate, & à tam angelicâ puritate? Vtinam nunc Deus noſter, nos digneris interiùs per temetipſum inuiſere, & penetralia noſtra omnia purificare, illuminare, & in temetipſum trãsfundere: nam ſcio te hoc indulgere conſueuiſſe talibus animabus, quæ ad te quærendum toto ſe deſiderio & amore ſolent effundere ac deuouere. Taliter ſuſpiranti, taliter anhelanti, ac ſine intermiſſione oranti, ſéque præ DESIDERIO affligenti animæ, ſcio, ſcio inquam, ab expertis edocta,
quòd

quòd frequentei miſeratus occurras; dicaſque illi, quod Zacchæo te videre quærenti : Feſtinans deſcende, quia hodie in domo tuâ oportet me manere. Sicque cum illâ, cuicumque acciderit, tunc deinceps agitur, vt verè dici poſſit: Hodie ſalus huic domui facta eſt. cantetque tum lætabunda talis anima, cum Ieremiâ propheta : Bonus es Domine ſperantibus in te; ANIMÆ quærenti te. *Luc.19* *Thre.3*

DESIDERIVS.

Saluberrima ſunt iſta, quæ diſſeris, anima; ſunt & iucunda, & propoſito operi perquàm accommoda. Neque aliam video rationem: quia, quemadmodum nihil viſibilium horum ſine oculis & lumine videri poteſt; ita quoque nulla ſpes ſpeculandi cæleſtia, citra illam, quam modò deſcripſiſti facultatem, atque ANIMÆ DESIDERANTIS diſpoſitionem. Quapropter in huius tam optati conatus obſequiũ, adhibeamus (Sancto quodam id ſuggerente) Angeli quoque noſtri cuſtodis, ſponſique noſtri paranymphi conſilium, & auxilium. Angelus, inquit, talis ANIMÆ DESIDERANTIS, qui vnus eſt de ſodalibus ſponſi, in hoc ipſum deputatus, miniſter profectò & arbiter ſecretæ mutuæque ſalutationis; is, inquam, angelus, quomodo tripudiat! quomodo collætatur, & eiuſmodi animæ condelectatur! Et conuerſus ad Dominum, dicit: Gratias ago tibi, Domine maieſtatis: quia DESIDERIVM cordis eius tribuiſti ei; & voluntate labiorum eius non fraudaſti eam. Idemque ipſe eſt angelus noſter, qui in omni loco, ſedulus quidam pediſſequus *Bern. Ser.31. ſuper Cant.* *Pſ.20.*

ANIMÆ, non ceſſat ſollicitare eam,& aſſiduis
Pſ. 36. ſuggeſtionibus monere, dicens: Delectare in
Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui. Et
rurſum: Expecta Dominum, & cuſtodi viam
Abac. 2. eius. Item: Si moram fecerit, expecta eum:
quia veniens veniet, & non tardabit. Ad Do-
Pſ. 41. minum autem inquit identidem: Sicut ceruus
deſiderat ad fontes aquarum, ita DESIDE-
RAT ANIMA iſta ad te Deus. Deſiderauit te
in nocte: ſed & ſpiritus tuus in præcordiis eius,
de mane vigilauit ad te. Et iterùm: Totâ die
Pſ. 87. expandit ad te manus ſuas: dimitte illam, quia
Matth. 15. clamat poſt te. Conuertere aliquando, & de-
Pſ. 89. precabilis eſto ſuper eam. Reſpice de cælo, &
viſita deſolatam.

Fidelis verè paranymphus, qui mutui amoris conſcius, ſed non inuidus; non ſuam, ſed Domini gratiam quærit: diſcurrit medius inter dilectum & dilectam; vota offerens, referens dona. Excitat illam, placat illum. Interdum quoque, licet rarò, repræſentat eos pariter ſibi: ſiue hanc rapiens, ſiue illum adducens.

Hoc ecce, ô anima, eſt, quod volumus, quod intendimus, quod toto DESIDERII cordis noſtri ſinu & complexu ambimus & concupiſcimus: neque alio, quàm tali pacto SPECVLI iam nobis oblati debitum vſum & fructum conſequemur. Nam ſpeculationis huius in eo conſiſtit conditio, non vt tam ſenſibiliter ampliùs per creatarũ rerum ſpecies, aut parabolas, & ęnigmatũ ſimulacra, beatam illam viſionem, ſummique boni fruitionem, vmbraticè contemplemur; vt hactenus fecimus: neque tamen ſic etiam vt eam videamus, ſicuti eſt, quod viuen-

viuentibus adhuc in terris non datur: verùm, vt in viâ ac vitâ adhuc mortali peregrinâtes, quantum fieri poteſt, internâ mentis acie liceat intueri, ſinceroque cordis affectu guſtare, extremiſque quaſi labris delibare, quàm ſuauis ſit Dominus; quamque bonum, & quàm iucundum ſit gaudium eorum, quorum ſicut lætantium omnium habitatio eſt in te; ô Ieruſalem, ciuitas Dei!

Rem magnam, non neſcio, poſtulamus: ſed tamen, ô Domine, in poteſtate tuâ cuncta ſunt poſita: quique diues es in omnibus, ac nullius indiges; nihilque tibi deperit, cunctis elargienti: nec tam quid humiles tui petitores mereantur attendis, quàm quid tuam deceat maieſtatem concedere.

Neque id poſtulamus, ô miſericors Deus, vt altùm ſapiamus, neque ambulemus in magnis aut in mirabilibus ſuper nos, & nos ſuper noſipſos ſubleuantes, inaniter gloriemur, alióſve contemnamus: ſed vt taliter in te ac per te colluſtrati, viuamus, iam non nos, ſed tu in nobis: tantoque cæleſtium amore ac DESIDERIO deinceps flagremus, vt terrenis omnibus deſpectis, omnique vitiorum cupiditate per hanc gratiam refrenatâ, imò prorſus reſtinctâ, tibi ſoli placere ſtudeamus: & cæleſtem in terrâ conuerſationem ſectemur.

ANIMA.

Sed, nónne tu Domine nobis oſtendis viam ad hanc beatitudinis vitam, tum quæ in viâ obtineri poteſt, tum quæ ſolùm in patriâ reperitur, quando ais: Hæc eſt vita æterna: vt

Ioã. 17 cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti IESVM CHRISTVM? Vita ſiquidem gratiæ, vitæ gloriæ & æternæ principium eſt: quia iuxta menſuram gratiæ, erit & gloriæ remuneratio.

DESIDERIVS.

Rectè, ô anima: nam cognitionem Dei hîc per gratiam, beatitudinem viæ eſſe didicimus; cognitionem verò Dei per gloriam, eſſe beatitudinem patriæ. Et, quoniam cognoſcere, actus intellectus eſt; conſtat, videre Deum eſſe intelligere. iuxta quod Sanctus quidã dicit; Summam mercedem animæ eſſe, intueri Deum: adeò vt viſio ſit tota merces. Et tametſi in hac viâ & vitâ mortali, dilectio Dei perfectior ſit magiſque meritoria cognitione eiuſdem: eò quòd intellectus in viâ non fertur immediatè in Deũ, ſed per ſpeciem; voluntas autẽ ſine vllâ ſpecie vel ſimilitudine in ſe receptâ, ſed immediatè in eũ refertur: non tamen idcircò in patriâ quoque dilectio vel fruitio eſt cognitione perfectior: quia ibi intellectus immediatè & abſq; ſimilitudine fertur & terminatur in Deum; præſupponitque fruitio viſionem, ab illaq; dependet, & non econtrariò.

Quandoquidem igitur clara Dei viſio beatifica, immediata eſt viſio diuinæ eſſentiæ; quãdo nempe intellectus illam per ipſammet videt; vt ſcilicet in eiuſmodi viſione, eſſentia diuina, & id ſit quod videtur, & quo videtur: conſtat, tunc

1. Ioan. 3. adimpletum iri, quod dicit Apoſtolus: Cùm apparuerit, ſimiles ei erimus: & videbimus eum

1. Cor. 13. ſicuti eſt. Et Paulus: Videbimus eum facie ad faciem. Item: Nunc cognoſco ex parte: tunc autem

autem cognoſcam, ſicut & cognitus ſum. Quia, ſicut Deus nos cognoſcit, abſque vllâ intermediâ ſpecie aut ſimilitudine: ita & Sancti eum videbunt, & in eo erunt ipſi ſimiles. Quod & D. Petrus teſtatur: Per quem maxima & pretioſa nobis promiſſa donauit: vt per hoc efficiamini diuinæ conſortes naturæ. Non autem apparet, quomodo ſimus conſortes diuinæ naturæ; niſi ipſi immediatè vniamur: ſicut Chriſtus ipſe Patrem orabat. Rogo Pater, vt omnes vnum ſint; ſicut & nos vnum ſumus. Et quemadmodum ipſe per eſſentiam videt ſe; ita nos quoque per eius eſſentiam ipſum videamus, & cognoſcamus eum, ſicut & nos ab eo cogniti ſumus. 2.Pe.1.

ANIMA.

Sed, Domine Deus, quid agimus? quid quaſi cæcutientes palpamus parietem in meridie? Da obſecro, vt videamus lumen: vt, quemadmodum intellectus in Sanctis in cęlis, ad videndum tuam immediatè eſſentiam, per ſuam naturam non poteſt aſſurgere (cùm, teſte Philoſopho, ſic ſe habeat intellectus noſter ad manifeſtiſſima naturæ, ſicut oculi noctuæ ad lumen ſolis) debeatque eapropter per aliquod donum gratuitum, lumen ſcilicet gloriæ ad te clarè videndum eleuari; ita quoque hîc adhuc in terris degentibus neceſſe ſit illuſtrari intellectum tuæ gratiæ lumine, tibique coniungi: obſecro, ne nos deſpicias in iſtis neceſſitatibus palpitantes; ſed eſto gratiæ tuæ munificus elargitor: cùm nihil nobis aliud ſit in cælo, neque præter te quidpiam velimus ſuper terram. Et quemad-

modum beatitudo tua eſt, Domine, quâ cognoſcis te; ſi enim non cognoſceres, beatus non eſſes: ita quæſumus tuam nobis communices gratiam & charitatem; vt in lumine tuo
Greg. videamus lumen. Et quemadmodum (teſte Sancto tuo) Deus, dum ſeipſo perfruitur, perfectè glorioſus eſt; ſicque erit ſanctis in gloriæ communicatione: ita concede, nos te hîc perfrui per gratiam, tecumque vniri: & in te, & per te, te contemplemur; ſi non vt voluerimus, vt
Sap. 7. poſſumus tamen. Tu es enim SPECVLVM hoc ſine maculâ, quod modò habemus præ manibus.

DESIDERIVS.

Sublimè tu quoque volas, ô anima: vide eapropter, ne in lucem tanti ſplendoris impingas,
Pro. 25 & dum nimis altiuola ſcrutatrix es maieſtatis, opprimaris à gloriâ. Sed, benè habet, quòd tuæ conditionis memor, ſtatim ad terram tuæ peregrinationis hoſpitium, te ſuauiter demiſiſti. Itaque, quandoquidem intellectu noſtro non valemus comprehendere Deum, vt cognoſcamus quid ſit, qualique modo eſt incomprehenſibilis: accedamus ad eum, attingamus eum, vniamur ei; atque ita per gratiam eum hîc cognoſcemus, & in futuro per gloriam. Neque hîc quidquam corporei nobis eſt imaginandum, in iſtâ tam ſuaui ſponſi cum ſponsâ, animæ cum Deo commixtione. Illud enim hîc
1. Cor. 6. accidit, quod dicit Apoſtolus: Quoniam qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt. Exceſſum puræ mentis in Deum, ſiue Dei pium deſcenſum in animam, quibus poſſumus verbis, exprimimus.

Ita-

Itaque in ſpiritu fit iſta coniunctio: quia ſpiritus eſt Deus; & concupiſcit decorem animæ illius, quam fortè aduerterit in ſpiritu ambulantem, & curam carnis non perficientem in deſiderio: præſertim, ſi ſui amore flagrantem conſpexerit.

Veni propterea, dilecta mea, vnica columba mea: & cordis noſtri thalamum adornemus, vt ad nos cæleſti illapſu deſcendat; & vnus ſpiritus cum ipſo effecti, quæ ſurſum ſunt, ſemper quæramus & ſapiamus: vt puri puro iungamur, & pulchri pulchro; eique perpetuò ſic commoremur: quia bonum eſt, ita cum ipſo & in ipſo eſſe, & numquam inde ſeparari. Quò enim à te Domine ibimus? Nam verba & dona bona æternæ vitæ habes.

Anima.

Iucundiſſima quidem hæc vniuerſa, mi frater, & delectabilia vehementer: ſed, quanam viâ moliemur acceſſum hunc & aſcenſum, quem tantopere commendaſti, & vnicum eſſe docuiſti, vt Deum hîc per gratiam, & in cælis per gloriam intueamur; vt nimirum acceſſione iſtud fiat, iuxta Prophetæ conſilium, Accedite & illuminamini: quonam pacto, inquam, id attentabimus? quam in partem tendemus; ad lucémne, vel ad caliginem? nam vtramque perhibetur inhabitare. Si ad lucem: lucem (inquit Apoſtolus) inhabitat inacceſſibilem: quînam igitur accedemus ad eam? Sin ad caliginem; quonam modo eum inueniemus? imò, quomodo non enormiter offendemus, ſi in tenebris ambulauerimus? Ediſſere quæſo hanc nobis

1. Tim. 6.

ambiguitatem: & diuide, ſi quo modo potes, lucem à tenebris: vt diſcuſſâ hac quoque mentis noſtræ caligine, lucifer in cordibus noſtris oriatur; & fiat lux.

DESIDERIVS.

Vtrumque eſſe veriſſimum, inficiari non C
1. Tim. 6. poſſum; quia teſtatur Apoſtolus, Deum lucem inhabitare inacceſſibilem: & Pſalmiſta ſimiliter
Pſ 96. dicit: Nubes & caligo in circuitu eius: & Moy-
Exo. 19 ſes acceſſit ad caliginem, in quâ erat Deus. Sed
Diony. reſpondet nobis adhæc quidam Sanctus, valdè diuino lumine colluſtratus; taliterque hanc nubem diſcutit, ac vtrumque conciliat: Omnis, inquit, caligo eſt, inacceſſibile lumen. Eſt ergo idem, quod hîc lumen, ibi caligo. Sed caligo eſt, inquantum non videtur; lumen verò, inquantum videtur. Siq́ue conſideremus, duobus modis aliquid eſſe inuiſibile; faciliùs iſta dubij tui obſcuritas diſſipabitur. Vno namque modo res inuiſibilis eſt, propter ſe; vt ſunt opaca: alio autem modo propter rei ipſius excellentem ſplendorē; ſicut ſol nec ab oculo noctuæ, nec quidem à noſtro, poteſt videri. Lux itaque Dei nobis inacceſſibilis eſt atque inuiſibilis; partim propter exceſſū fulgoris, partim verò propter oculorum noſtrorum internorum hebetudinem, tamquam noctuarum. Itaque, ipſe ſibimet lux eſt, nobis autem caligo & tenebræ: ipſi, ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius: quia vnum & idem eſt; nobis verò duo apparent: quia in ipſo lumen immenſum eſſe conſpicimus, & in nobis denſam caliginem, à tanto ſplendore repercuſſam & acceſſu prohibitam.

Quo-

Quocircà, quamdiu, quod de Deo dicimus, etiam intelligimus & vtcumque comprehendimus; in luce quadam verſamur: Deus autem poſuit tenebras latibulum ſuum: atque ideò ignorantiæ noſtræ lucem intrare neceſſe eſt, donec diuini ſplendoris caligine occæcati, cum Prophetà clamemus: Cor meum & caro mea defecerunt in Deum meum. Vnde Plato, diuinus quibuſdam philoſophus, propter eximiam eiuſmodi rerum altiorum indaginem, appellatus; cognitionem veritatis ſummum hominibus bonum eſſe affirmat: quæ cùm perfectè contingere in hac vitâ nequeat, fit, vt difficile putet, viuentem aliquem verè poſſe beatum dici: magnam tamen eſſe ſpem, vt eam cognitioñe aſſequamur vitâ functi, liberi iam corporis vinculis, & impedimento ad res mente comprehendendas maximo. Cùm ergo vitâ diſceſſerimus, ſi modò purgati exeamus, tunc VERVM ipſum, & id quod verè eſt, Deum videlicet, intuentes, fruemur re nobis tantopere concupitâ. *Pſ. 17.* *Pſ. 72.*

Sed, vbinam es, anima mea? quid agis? quid ad hæc inaudita reſpondes? An ſicut qui ex reſplendentis lumine ſolis in domum repentè regrediens cæcutit & in tenebris verſari ſibi videtur; ita tibi à tam micanti SPECVLATARVM RERVM fulgore in temetipſam reuerſæ, caligo oboritur, acie oculorum perſtrictâ, maioríſque lucis offenſione hebetatâ? An verò, dum iſta quæ ſupra te ſunt, te ſurſum abripiunt; & viciſſim, quæ iuxta vel infra te ſunt, deorſum trahunt; inter vtrumque quaſi ſuſpenſa hærens, an in corpore, an extra corpus tibi eueniant, neſcis?

Exurge, exurge, mirabilis contemplatrix, & in

in pedes te erige. An modum inquiris? Danielis D
prophetæ deliquium & erectionem tibi ob oculos pone, certo boni ſucceſſus ſolatio, atque adeò argumento; cùm vehemens DESIDERIVM vtrique hanc animi viriumq́ue defectionem procurarit. Sic ipſe de ſe fidenter teſtatur & candidè: Vidi ego Daniel ſolus viſionem. Porrò, viri qui erant mecum, non viderunt; ſed terror nimius irruit ſuper eos, & fugerũt in abſconditum. Ego autẽ relictus ſolus vidi viſionem grandem hanc: & non remanſit in me fortitudo: ſed & ſpecies mea immutata eſt in me, & emarcui; nec habui quidquam virium. Et audiui vocem ſermonum eius; & audiens, iacebam conſternatus ſuper faciem meam; & vultus meus hærebat terræ. Et ecce: manus tetigit me; & erexit me ſuper genua mea, & ſuper articulos manuum mearum. Et dixit ad me: Daniel, VIR DESIDERIORVM, intellige verba, quæ ego loquor ad te; & ſta in gradu tuo: nunc enim ſum miſſus ad te. Cumq́ue dixiſſet mihi ſermonem iſtum, ſteti tremens. Et ait ad me: Noli metuere Daniel: quia ex die primo, quo poſuiſti cor tuum AD INTELLIGENDVM, vt te affligeres in conſpectu Dei tui; exaudita ſunt verba tua, & ego veni propter ſermones tuos. Noli timere, VIR DESIDERIORVM; pax tibi. Confortare, & eſto robuſtus. Cumq́ue loqueretur mecum, conualui, & dixi: Loquere Domine mi; quia CONFORTASTI me. Ita tu quoque, ô anima mea, confortare, & eſto robuſta: & audi loquentem in te Dominum tuum, qui te debilem & puſillanimem reſtaurabit conſolidabitq́ue.

Dan. 10.

E F G

ANI-

ANIMA.

Sit nomen Domini benedictum in ſæcula; qui facit mirabilia ſolus: & benedictum nomen maieſtatis eius in æternum; quia repletur maieſtate eius omnis terra.

DESIDERIVS.

Fiat, fiat: nam verè benedictus Dominus Deus Iſraël: & laudabilis, & glorioſus in ſæcula.

At nunc, ô anima, quandoquidem (vt iam antè plus ſemel audiuimus) adhuc iſtâ mole corporis grauati, ad ſuperna SPECVLANDA, quantumuis nitamur, ſubuolare non poſſumus, vt ibi SPECVLVM SINE MACVLA, Dei maieſtatis, qui eſt candor lucis æternæ, & imago bonitatis illius, contemplemur; ad ſpeculi tam illuſtris ac incomprehenſibilis ſpecimen ac ſpeculum humiles reuertamur, propriæque infirmitati condeſcendentes, vnum per alterum, vt homini datum eſt, conſideremus. Admiremur, obſtupeſcamus, ac veneremur figuram; atque ex eà rem ipſam repræſentatam maiori quoque honore & amore proſequamur, tametſi adhuc à nobis remotam. *Sap. 7.*

H Modum huiuſmodi SPECVLATIONIS noſſe deſideras? Audi, quid de templo Salomonis, atque admirandâ diuinæ præſentiæ maieſtate, Scriptura commemoret: Factum eſt, cùm exiſſent ſacerdotes de ſanctuario, nebula impleuit domum Domini: & non poterant ſacerdotes ſtare & miniſtrare propter nebulam. Sed hæc, quæſo, quæ nebula? quæve tanta caligo? Non alia, quàm illa quam ſuprà meminimus: *3. Reg. 8.*

lucis

lucis videlicet, modum omnem humanum
2. Par. excedentis. Audi Scripturam: Impleuerat
5. enim gloria Domini, domum Domini. Atque
vt idem admirabile factum deſcribitur: Cũctis
pariter & tubis, & voce, & cymbalis, & organis,
& diuerſi generis muſicorum concinentibus, &
vocem in ſublime tollentibus; longè ſonitus
audiebatur: ita, vt, cùm Dominum laudare
cœpiſſent, & dicere; Confitemini Domino,
quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia
eius; impleretur domus Dei nube, ne
poſſent ſacerdotes ſtare & miniſtrare, propter
caliginem. Compleuerat enim gloria Domini,
domum Domini. Vidéſne, ô Anima, ſpecimen
non obſcurum cæleſtis gloriæ in terrâ
reſplendeſcentis?

ANIMA.

Pſ.83. Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiſcit & deficit ſpiritus meus in atria Domini. Non ſolùm etenim mihi, dum hæc audio, videre videor Regem Salomonem in omni gloriâ ſuâ, atque in inenarrabili ſapien- I
tiâ, varietate, ordine, ſplendore, atque omnium rerum opulentiâ, ob quorum omnium excel-
3. Reg. 10. lentiam Regina Saba non habuit vltrà ſpiritum, vt exclamaret; Beati viri tui, & beati ſerui tui hi, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam: verumetiam mihi ſpecimen aliquod atque exemplar intueri ſum viſa, admirandi illius ingreſſus in paradiſum Dei, de quo K
ipſemet Domine fidelibus ſeruis tuis dixiſti:
Matth. 25. Euge ſerue bone & fidelis, INTRA in GAVDIVM Domini tui.

Quem-

Quemadmodũ enim cunctis pariter citharis, organis, vocibus, tubis & cymbalis, omniſque generis muſicorum concinentibus, vocemque in ſublime tollẽtibus, inſuper etiam gloria Domini adimplebat domum Domini; adeò, vt plena eſſent omnia maieſtate, melodiâ, ſuauitate & iubilo: ita quoque imaginor, (quamdiu SPECVLIS vtendum eſt nobis) intrare in gaudium, eſſe repleri gaudio, interiùs & exteriùs: ſicut qui intrant in eiuſmodi templum, plenum melodiâ, plenum ornatu, thymiamate fragrans, thure odorifero plenum, omnique repletum decore & gratiâ; neceſſe eſt, introëuntes & intrare in medium illorum omnium, & illa ſimiliter vniuerſa intrare in ipſos, quâ datur viâ: quæque nimirum per organum ſuum: dulcem ſonum per aures: per oculos amœnum adſpectum ibi videndorum: odorem gratiſſimum per nares: per os verò omneſque corporis meatus & poros, delectabiles aromatum ſpecies; & quidquid vllo hominis ſenſu atque intellectu iucundum & gratum percipi poteſt.

Tunc enim iuxta Gregorium, ad Domini ſui gaudium perfectè intromittitur; quando in æternam illam patriam aſſumtus, atque Angelorum cœtibus admixtus, ſic interiùs gaudet de munere, vt non ſit quod exteriùs doleat iam de corruptione. Quid enim, inquit Hieronymus, maius poteſt dari fideli ſeruo, quàm eſſe cum Domino, & videre gaudium ipſius? Dominus namque, iuxta Chryſoſtomum, per hoc verbum (gaudij nempe) omnem beatitudinem oſtendit. Hoc enim, ait Auguſtinus, erit plenum gaudium noſtrum, quo amplius non eſt: FRVI

DEO,

DEO, TRINITATE; ad cuius imaginem facti ſumus. Hæc, inquam, omnia in præſenti SPECVLO mihi viſa ſum contemplari.

DESIDERIVS.

Quantum equidem exiſtimare poſſum, ô anima, tale quid in æternâ Beatorum gloriâ liceat ſpeculari; ſicque fideles animas in gaudium Domini ſui intrare, vt omnia quoque quæ cæleſtis ſunt beatitudinis & gloriæ intrent in ipſas, & ſit Deus omnia in omnibus. Sed, quis ita ſapiens vt intelligat hæc? Exiſtimabam equidem, vt
Pſ. 72. cognoſcerem hoc: verumtamen labor eſt ante me: donec intrem in ſanctuarium Dei; & intelligam in nouiſſimis eorum: quæ beato fine laborem omnem, exilium, peregrinationem, & lugendam hanc afflictionem incolatus iſtius concludent: poſt quæ læta, luctus non erit ampliùs, nec vllus dolor; ſed gaudium ſine triſtitiâ, bonum citra mali mixturam, regnum pacatum, ſecurum, & æternum; felicitas citra vllam miſeriam; vita beata, mortis & luctus expers; perpetua cum ſanctis angelis choroque cæleſti iubilatio, abſque vllo mœrore: intrabunt Sancti in gaudium, in gloriam, in iubilum, in bonum incomparabile & ſummum; & ipſi pleni hiſce vniuerſis, ſunt ita ſine fine manſuri.

ANIMA.

O mi Frater, vitæque huius fideliſſime comes, & ad beatam illam vitam coniunctiſſime conſpirator, ac DESIDERATOR! Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum. Et quandoquidem vnanimi conſenſu ac ſtudio

in

in hunc ſcopum collimamus: abſit procul ea-
propter, abſit inquam, fratris illius maioris in- *Luc. 15*
grata & obſtinata contemtio, nolentiſque in
domum paternam iubilo plenam intrare faſti-
dium: ſed potiùs feſtinemus ingredi in ſanctá *Hebr. 4*
illam ciuitatem, in illam requiem. Nihilque ſit,
quod nos vllo modo ab hoc conamine rem o-
retur: non caro, non mundus, neque ipſe iuratus
hoſtis ſalutis noſtræ diabolus: ſed, conſtanter,
cum magnâ fiduciâ, ſpe pleni, ac charitate fer-
uentes, nec à dextris nec à ſiniſtris declinantes,
regiâ crucis viâ, Deo duce, procedamus de vir-
tute in virtutem; donec VIDEAMVS DEVM
DEORVM IN SION; hoc enim DESIDE-
RIVM NOSTRVM.

CONCLVSIO,

cum pio ad DEVM, *ad* B. MARIAM VIRGINEM, *&* *ad* ANGELVM TVTELAREM *Alloquio.*

QVID dicam tibi, Domine Deus, conſummato iam tandem SPECVLORVM opuſculo? Gratias tibi quidem ingentes ago, quòd qualequale eſt illud, à te totum profectum ſit: at ego, vt quod res eſt confitear, multùm in memetipſo confundor; quòd tam parum, pro meo primo propoſito, ſim aſſecutus quod intendebam. Neque tamen id tam quoad SPECVLATIONEM, & ſcriptum quod tibi, vt par eſt, acceptum fero; quàm quoad executionem & PRAXIM, quæ meliorem meam operam requirebant. Animus ſiquidem erat (vt noſti Domine, quia te illum mihi indidiſſe confido) ita SPECVLORVM iſtorum naturam, artificium, varietatem, atque vſum, mihi potiùs quàm aliis adumbrare; vt illorum per ordinem contemplatione, ſic me iuxta eorumdem conſilium & auxilium, interiùs exteriuſque compararem, quatenus nihil in me maneret, quod vel diuino tuo conſpectui diſpliceret, vel quemquam proximorum offenderet: iuxta ſalutare illud Apo-
2. Cor. 8. ſtoli monitum & exemplum: Prouidemus enim bona, non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Hoc inquam propoſitum: ſed, quî praxis reſpondeat, tu ſcis Domine,

in

in cuius conſpectu vniuerſa ſunt poſita.

Quid igitur dicam, aut quid reſpondebo tibi, dicturo mihi: De ore tuo te iudico, ſerue *Luc. 19*
nequam. Sanguis tuus ſuper caput tuum: os *2 Reg. 8*
enim tuum locutum eſt aduerſum te: dixiſti, & non feciſti. Qui ergo alium doces, teipſum *Rom. 2*
non doces? O Domine, totum verum eſt; & culpam agnoſco. Quia quemadmodum con- *Prou. 6*
funditur fur, quando deprehenditur: ſic confuſus ſum ego, in errore meo tam euidenti deprehenſus. Nam dum per ſingula SPECVLA decurrendo, tandem viſus ſum aliquatenus nubes penetrare & cælum, viſionemque beatificam diuini tui vultus à longè vel attingere vel ſaltem ſalutare (quantum nempe cæcutienti licuit hallucinando palpare, atque aggrauatis auribus haurire, atque muto balbutiente lingua proferre) ecce, vix benè primum & imum huius SPECVLATIONIS ſcalæ gradum, mei ipſius inquam cognitionem, PRACTICÆ vitæ veſtigiis premere cœpi.

Conſideraui quidem omnia SPECVLA: ſed eheu! poſtquam vidi in eis vultum natiuitatis meæ, (vitæ nimirum meæ, quam ab ortu natalis mei in hunc vſque diem deduxi) tam fœdum, tam deformem, tam diſtortum, atque à ſuo prototypo vultus tui degenerantem; erubui quidem, fateor, in memetipſo vehementer, mihíque ipſe diſplicui, & dolui non parum; nam hoc totum tuum fuit: ſed, quoad me; ſtatim abij, & (heu miſerum me!) oblitus ſum, qualis fuerim. Nolo tamen, ô Domine, animum deſpondere; ſed in infinita tua bonitate ſpem collocare.

Scio, quid faciam: ſi modò conſilium meum

tuâ gratiâ, quaſi manu opitulante, comitari ac dirigere non graueris: quod te facturum confido, cùm omne bonum à te ſumat originem; & nolis mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat. In primis, hoc faciam, ô clementiſſime Domine; MEMINERO ME DEPREHENSVM: & inter tot SPECVLORVM (meliorum potiſſimè) claritatem, me adhuc in denſâ mearum infirmitatum caligine manſiſſe palpàntem. Eapropter, humiliter veniam deprecabor, quòd in terram proſtratus facio; atque tali pacto, ſpem, animum, atque adeò rem ipſam neglectam ſum reſumturus. Idque hac lege & mente: vt, quod primariâ SPECVLORVM fabricâ ac diſpoſitione me facturum ſperaram, illud ſaltem ſecundariâ eorumdem reuiſione reſarciam. Et, ſi ſperata non venit ipſimet auctori inter ſcribendum vtilitas; ei ſaltem, communis cuiuis lectori, inter legendum proueniat.

Gen.20

Quocircà, piiſſime Domine, ſcrutator cordium & informator, ne deneges hanc ſeruo tuo miſericordiam; in quâ ſolâ ſpes omnis mihi eſt reliqua: vt SPECVLA iſta frequentiùs pertractando, & defectus proprios videam, viſos agnoſcam, & agnitos inceſſanter corrigere ſtudeam: vt corde mundato, & purificatâ mentis intelligentiâ, ad tuæ voluntatis cognitionem magis magiſque illuminer; atque ad eamdem opere adimplendam, quàm promptiſſimè manus & pedes expediam. Cùm autem nihil de meipſo, meiſque viribus ac conatibus, poſſim præſumere (nam præter bonam voluntatem, quæ à te quoque venit, nihil in me niſi defe-

ctum inuenio) in multiplici tuâ gratiâ, ac immensâ bonitate, ſolatium meum omne requieſcit. Tu namque mihi hoc DESIDERIVM tibi placendi ac ſeruiendi tribuiſti; à te quoque virtus perficiendi debet procedere. Teſtis namque es Domine conſcientiæ meæ; quòd per mille tormenta, ipſumque adeò pro te mortis ſupplicium, ſincero videndi te aliquando in gloriâ DESIDERIO, meque ad beatificam illam & peroptatam viſionem præparandi ſtudio, de SPECVLIS iſta concipere cogitarim; ſicut ſpõſa ſe ornat viro ſuo: ſed, ô torporem meum, & inolitam deorſum trahentem, & terrena faciliùs quàm cæleſtia meditantem, conſuetudinem, in alteram mihi quaſi naturam verſam; cùm propria plus ſatis faceſſat negotij!

Quapropter, ô Domine Deus, Creator ac Redemtor meus; qui nihil odiſti eorum quæ feciſti, quique ſolo nutu reſtauras vniuerſa; ſuſcipe pium clientis tui votum, quod non niſi tuæ gloriæ, ſuæque ſalutis augmento concepit: quique dediſti velle, da quoque & perficere: vt in oculis tuis inueniam gratiam in terris, & à tuâ gloriâ non excludar in cælis.

AD BEATAM MARIAM.

AD te quoque, cum quanta poſſum humilitate ac deuotione, me conuerto, ô ſanctiſſima Dei genitrix, virgo MARIA! Ego ſiquidem indignus ſum quem clementiſſimis tuæ pietatis oculis reſpicias: ſed neceſſitates meæ multæ & magnę me compellũt aliunde & foris opem implorare; cùm domi, & à memetipſo

ſim omnis inops auxilij, & conſilij expers: imò cùm ego ſim mihimetipſi grauis. Et, quò me poſt Deum, omnis boni auctorem & datorem, pro patrocinio conuertam conſultiùs; quàm ad te matrem gratiæ, matrem miſericordiæ, plenam omni ſolatio ac dulcedine; quæ apud Dominum meum IESVM CHRISTVM, Verbum ex te incarnatum, verbum habes indulgentiæ ac prærogatiuæ ſingularis pleniſſimum? Tu itaque, ô clemens, ô pia, ô dulcis virgo MARIA! ſuccurre nunc mihi miſero & deſolato; vt non confundar, cùm perſpexero in omnibus mandatis Dei, neque reprober à filiis eius.

Compoſui, fateor, mihique ipſi præfixi DVODECIM SPECVLA, quorum adſpectu & maculas mentis cognoſcerem, & illis deterſis nitidior coram Domino meo Rege vniuerſorum, vero Salomone, filio tuo, apparerem; talique modo in ipſius Regni conſortium introirem: &, ecce, æquè deformis, imperfectus, & abominabilis maneo. Videor mihi quidem ſubinde defectus meos videre, præſertim dum SPECVLVM PROPRIÆ VILITATIS, & EXEMPLARE SANCTORVM intueor: ſed non ſolùm non emaculo corrigóve; verumetiam credo, quamplurimas animi maculas me etiam examinatiſſimum fugere, neque vmquam in proprium conſpectum venire. Iſtud autem ſic ſe maximâ veri ſimilitudine habere, hoc mihi argumento perſuadeo; quòd ego quoque (& malè quidem) in aliis aliquando tamquam errata quædam conſidero, quæ ipſimet non ſolùm non agnoſcunt, ſed (quantum ſuomet indicio ſe ipſi produnt) ſibi optimè illa feciſſe vel dixiſſe videntur;

tur; quod ego quoque, fateor, ita interpretari deberem, etiamſi fortè forent illa non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram peritis, reprehenſioni obnoxia. Ita vice versâ, non dubito, quin alij quoque in me multa verè improbanda animaduertant; in quibus equidem non ſolùm nihil culpæ ineſſe exiſtimo, verum etiam in quibus mihi bellè rem geſſiſſe perſuadeo. Ita ecce, SPECVLVM COMPLACENTIÆ omnem iudicij boni ordinem in nobis inuertit: quod vtinam non ſingulis momentis, ſingulis ſaltem rebus agendis, & obeundis muneribus, vſu veniat.

Hanc igitur, ô Domina mea, ſancta MARIA, mihi ab vnigenito tuo IESV CHRISTO, omnis gratiæ fonte, gratiam impetra; (quid enim negabit tibi?) vt illo oculorum acumine, quo in aliorum mores tam cerno acutùm, proprios defectus expendam; deprehenſos agnoſcã; & agnitos oderim: vt, quod in me, propter Domini mei amorem, odi; eâdem Dei gratiâ adiuuante fideliter corrigam. Hæc autem tria SPECVLORVM iſtorum adminiculo conſequi, tuâ interceſſione, deſiderem: vt in primis ſalutis ſim propriæ ſtudioſus amator & obſeruator: tum vt in proximi quoque ſalutem aſſiduâ flagrem charitate: poſtremò verò (quod tamen caput eſt) vt Dominum Deum in conſpectu meo habeam ſemper, eiq́ue verâ dilectione adhæream: vt hîc ipſi coniunctus per gratiam, in cælis eidem aliquando inhæreſcam per gloriam: te verò, ô Domina mea MARIA, pro tali tantoq́ue obſequio & beneficio, dignâ ſemper reuerear veneratione.

AD ANGELVM TVTELAREM.

TVque beate ſpiritus, Angele, mihi diuina diſpēſatione ac benignitate cuſtos deputate; hac in curâ ac ſollicitudine meâ, mihi quæſo ſpecialiter auxiliari digneris. Scio, atq. confiteor; ingratitudo erga te mea, non hanc quam modò depoſco, meretur gratiam: verumtamen, quid neceſſitas in quâ conſtitutus ſum poſtulet, potiùs quæſo conſidera, quàm quid mea indignitas mereatur. Et quidem, te conſule, duce, atque adiutore, ſpero in poſterum meliora me ſectaturum; daturumque operam, vt conatus meus meliùs tuæ curæ reſpondeat.

Oro igitur te per illum, quem habetis omnes angelici ſpiritus, ciueſque cælici, erga genus noſtrum, affectum, ardentemque charitatem; vt hoc mihi cæleſte donum te ſatagente donetur, quatenus hiſce SPECVLIS, ſic à me digeſtis in ordinem, ipſemet taliter vti queam, vt vitiis & defectibus propriis detectis ac deprehenſis, non ceſſem, donec exterminentur. Vt te inſti-
Pſ. 17. gante, adiuuante, & mecum contra nocentes & aduerſantes mihi depugnante, dicam: Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar, donec deficiant. Confringam illos, nec poterunt ſtare; cadent ſubtus
Ioſ. 10. pedes meos. Vt inſtar Ioſue, quinque ſenſibus meis (ceu quinque regibus, vitiorum cunctorum exercitus ductoribus) ſubſtratis, trium-
Apoc. 2 phem: vincentique detur manna abſconditum, & nomen nouum: quod nemo ſcit, niſi qui accipit: vt SPECVLATORES facti gloriæ Dei, tecum in æternum collætemur. Amen.

INDEX

A

Accedendum ad Deum, vt illuminemur. fol. 88. & ſeq. 97. 100. 150. 168. 169.
Acco vetula, ſibi in ſpeculo arridens & confabulans. 17
Adhærendum Deo, vt vnus cum eo ſpiritus efficiaris. 13. 97. 109. 168
Adoleſcentum vecordia, ſe conſilio ſpeculi refingentium in feminas. 9. 10. 52. 65
Adoleſcentum quorumdam veſanus erga mulieres amor. 35. 37. & ſeq.
Adulans & ſimulata libertas. 62
Adulatorum pernicies. 59. 60. & ſeqq.
Ænigmaticum ſpeculum. 143. & ſeqq.
Amani ſuperbientis ruina. 47
Amphora contrita, humilitatis figura. 79.
Angelorum lætitia, in peccatoris conuerſione. 151. & ſeqq.
Angelus, animæ deſiderantis patronus, & ad Christum paranymphus. 163
Animæ deſolatæ & peccatricis vaſtitas, & miſeranda conditio. 84
Animæ quærentis Deum DESIDERIVM. 1. 69. 89. 90. 97. 99. Idem ferè in ſingulorũ capitum exordio.
Animæ quærentis Deum, deliquium. 69. 97. & ſeq.
Antiochi ſuperbi depreſſio & clades. 47
Antonius Pauli conſideratione profecit. 138
Archimedes ſpeculo naues hoſtium incendit. 30
Ardentia virtutum ſpecula. 38. 39
Auditores & non factores verbi, SPECVLATORES mali. 3. 76

B

Baſiliſci conditio, viſu necantis. 33. & ſeq.
Beatitudo, & beatifica viſio, in quo conſiſtat. 166. & ſeq. 175

S. Bernardinus adhuc puer, de mulierum periculis monitus. 35
S. Bernardo arbores magiſtri fuêre. 103

C.

Cæci loti videntiſque ſequendum exemplum. 87
Carbunculus, lapis, morbus, & vitis exitium. 30. & *ſeq.*
Cautela aduerſus laudem propriam. 50. 58. 64
Chamæleontis & polypi fraudes. 24. & *ſeq.*
Charitas timorem expellit. 154. & *ſeq.*
Chriſti mors, vita multorum. 145.
Chriſtus in Sanctos refulſit, vt ſol in clypeos aureos, & reſplenduerunt montes ab eis. 145
Chriſtus Magdalenæ, & duobus diſcipulis in Emmaus, quaſi per SPECVLVM ÆNIGMATICVM *apparuit.* 148. 149
Chriſtus ſe occultando, feruentiùs inquiri facit. 150
Chriſtianæ feminæ ſpeculis vti non ſolent. 16
Chriſtianus, ſpeculum Chriſti & Dei. 131. & *ſeq.* 161
Cinerum cæremonia inculcatur. 77. & *ſeq.*
Cinis, typus humilitatis. 78
Cognitionis Dei, hîc & in patriâ, differentia. 159. & *ſeq.* 147.
Complacentiæ ſurculus ſemper repullulans. 49
Complacentiæ fraus ac detrimentum 43. & *ſeq.*
Complacendum Deo. 41
Concaui & conuexi ſpeculi differentia. 28
Conformitate opus ad videndum Deum. In Pręambulo.
Conflagratio domus, ſolari radio per feneſtram vitream vſtulante materiam. 30
Conflagratio nauium hoſtilium, ſpeculi ope. 30
Conſcientiæ rigida diſquiſitio. 78. 80. & *ſeq.*
Conſolatio animæ deſolatæ. 69. 100. & *ſeq.*
Conſolatio, in omni anguſtiâ & caſu parata. 111. & *ſeq.*
Contemplari, quid ſit, & vnde dicatur. 67
Continentia, per modum proſopopœiæ, Auguſtinum ad ſui amorem & cultum exhortans. 139

Conuerſio peccatoris Angelis gaudium parit. 151.*& ſeq.*
Conuiuium cæleſte, Chriſto miniſtranti. 155
Cordis ſanatio, purgatio, incenſio, rectificatio & coronatio, per S. Scripturæ præſidium. 124
Creaturæ, ſpeculi vice nobis ſubſeruiunt. 101. 106. *& ſeqq.* 114
Creaturarum conſideratio, ſcalæ inſtar, exulibus. 101. 102. *& ſeq.*
Crocodili lacrymæ, adulantium blanda nocentia. 60

D

Dæmonis præſtigiis, facies amatorum carnalium in ſpeculo repræſentatæ. 22
Dæmonis aſtus, in ſexu fragiliori primùm tentationibus explorando & impugnando. 44
Danielis viſio & ecſtaſis, animæ deſideranti applicata. 172
Decem virginum parabola cæleſti lætitiæ applicatur. 153. *& ſeqq.*
Decipi quis ſciens & videns velit. 24
Deitas & Diuinitas quî diſtinguantur. 106
Demoſthenes ſibi in mulierculæ laude complacuit. 63
DESIDERII *videndi Dei inflammatio.* 1.69.89.90. 97.99.162.164.*& ſeq.* Vide quoque Pręambulum.
Deus in luce inacceſſibili & in caligine habitat. 169. 171.*& ſeq.*
Domus ab immundo ſpiritu liberata, mundata, & ornata, ſed tamen vacua, dolendus euentus. 93
Duæ tabulæ Moyſis, cum duobus Teſtamentis, gemino ſpeculo comparantur. 115.*& ſeq.*

E

Eccleſia Catholica S. Scripturam inuiolatam tenet. 129
Eclipſis, ſpeculi ope, inoffensè conſpicitur. 29
Elephanti, ſanguine mori & vuæ conſpecto incenſi, imitandorum exemplorum dant ſymbolum. 140

Eſther coram Aſſuero conſternata, animæ amantis, deliquium paſſa, typum præbet. 98
Eucaſtice, picturæ genus, quod inurendo conficitur. 32
Exempla Sanctorum imitanda. 137
Exemplare ſpeculum. 127
Exemplorum efficacitas. 138. *& ſeqq.*
Exemplum Chriſti & Mariæ perfectiſſimum. 134. *& ſeqq.*
Exilij & peregrinationis iſtius miſeria. 41.66.70.75.99. Vide etiam in Præambulo.

F

Facierum comtarum & luxurioſarum cruciatus. 10.
Facies mentis, piâ ſpeculatione fit pulchrior. 27.56.88. & in Præambulo.
Facies Dei in corde Chriſtiani fulgêre debet. 131.161. *& ſeq.*
Fallacia ſpecula varij generis. 14. *& ſeqq.*
Fallere fallive malintne aliqui, dubium. 24
Faſtus Roboam inconſultus, conſilio iuuenum nixus. 61
Faſtus & vilitatis propriæ antitheſis. 45.48
Felicitas hominis duplex, ſpeculatiua & practica. 71
Feſtucæ in trabem conuerſio, & econtrariò. 81
Filij prodigi conuerſi parabola, cæli lætitiæ comparata. 152
Flamma excreſcens infusâ lymphâ deprimitur, & ſuperbus humiliatur. 78
Formæ ſtudium, neglectum animæ parit. 17. *& ſeq.*
S. Franciſcus ouiculæ exemplum imitatus. 140
Fratris filij prodigi vecordia & indignitas fugienda. 177
Fredericus Princeps, cocles, ſe ad ſpeculum animabat. 140

G

Gaudium Domini in cælis, incomprehenſibile. 175
Gloria Domini implebat domum Domini. 173. *& ſeq.*
Gloria inanis, etiam ex defectu captata. 50. *& ſeqq.*

Gloriæ vanæ ſtultitia: Vide *Vanitas.*
Gratiæ lumen, intellectum videndo Deo adaptat. 55.69. 70.99.*&* *ſeqq.*
Guſtus diuinæ præſentiæ diuerſimodus, hîc in Sanctorum palato, vnde. 160.

H

Herodes ſuperbiens, à Deo percuſſus. 64
Holofernes, oculorum ſuorum laqueo captus. 38.58
Hominis inter omnia creata in laudãdo Deo ſocordia. 114
Hominis miſeriæ innumeræ. 73.*&* *ſeqq.*
Homo ad imaginem Dei formatus, ſpeculum eius eſt. 131. *&* *ſeqq.*
Humanæ ſtructuræ nobilitas & vilitas. 73
Humiliatio ſuperborum ſe efferentium. 47.51.72.76
Humilitas in multis quidem libris docetur, ſed non datur. 134.*&* *ſeq.*
Humilitas vera, vilitas propria. 72.*&* *ſeq.*77
Humilitatis ſublimitas & celſitudo. 77
Humilitatis neceßitas. 83.133

I

Iacobus anachoreta, laſciuas deformitate puniuit. 95
IESVS, *ſpeculum & exemplar perfectionis.* 132
IESVS, *ſonat hominem omnimodis abſolutum.* 132
Ignis, ſpeculo excitatur. 28.30
Imitationis efficacia. 138. *&* *ſeq.*
Incendiariorum aſtutiam imitatur diabolus. 37.44
Incendium vanæ gloriæ, ſpecioſis paradiſi conſumtis, ſcintillas ambitionis in omnem humani generis ſobolem latè iactauit. 44
Ingratitudo ſummoperè fugienda. 92.*&* *ſeq.*
Intellectus noſtri illuminatio. 55.56.69.70.99.*&* *ſeq.*
Intrare in gaudium Domini, cui rei comparetur. 176. *&* *ſeq.*
Inuidia, baſiliſci inſtar. 34

Ira quomodo ſpeculi ope deprehendi & corrigi queat, & ita de aliis vitiis. 5.& ſeq.
Iracundia ex oculis emicat. 5.34
Iris, ſeu arcus cæleſtis, imperfecta ſolis imago. 3
Iudith conſtantia, in propria laudis encomiis audiendis. 58
Iunonis & Iſidis pompa, ſpeculis adornata. 65

L

Labor & dolor, ac miſeria vitæ humanæ. 73.& ſeqq.
Labri ænei ex ſpeculis confecti myſterium. 87
Laminæ thuribulorum altari affixæ, quid memorent. 88
Lauandum cor à malitiâ. 85.90
Laudis alienæ ſtudioſa captatio. 62.65.& ſeq.
Laudandus Deus *in omnibus.* 113
Leproſi mundati & grati exemplum imitandum. 89. 93
Leproſi mundatio imitanda. 89.& ſeq. 91
LEX LVX, *ſpeculum ſacræ Scripturæ.* 120
Liber, vt magiſter optimus, Chriſtus; dans quod docet. 134. & ſeq.
Libertas fucata & adulatoria. 62
Libri, SPECVLI *titulo inſigniti.* 116. & ſeq.
Lilia agri, & volucres cæli, nos docent. 109
Lucifer ſibi complacens, lapſus eſt. 43
Luciferi lapſi metamorphoſis. 47
Luminare maius & minus, IESVS & MARIA. 136
Luminis mentis, deſiderium. 55.69.70
Lunæ ſtultique conformitas. 16.& ſeq.

M

Machabæorum deuotio, in loco ſancto mundando. 84.85
Magiſtro ſtulto vtuntur homines ſui iudicij. 51
Mala ſponte naſcuntur, & diſcimus: bona è contrario. 80

Manum

Manum in ſinum conſcientiæ mitte, & leproſam extrahes. 80
MARIA *virgo, virtutum exemplar ſingulare.* 137
Mariæ Magdalenæ, & Mariæ Moyſis collatio. 92
Marmorea Hecate tanti ſplendoris, vt ſpectantium oculos læderet. 29
S. Martinus in nudo Chriſtum operiens ouis exemplo. 140
Meliorum doctiorumque conſideratio, quàm vtilis. 138
Memento homo, quia puluis es, & in puluerem reuerteris: meritò expendendum mortali. 76
Mendax & fallax ſpeculum, varij generis. 14. *& ſeqq.*
Miſericordiæ imploratio. 97
Monſtroſæ quorumdam ſpeculorum effigies. 21
Mulieres in laſciuiæ pœnam, deformes effectæ. 95
Mulier tactu viſcus, viſu baſiliſcus. 35
Mulieris impudicæ obtutus, & dæmonis halitus, prunas in corde viri, coniunctis operis, ardere faciunt. 37
Mulierum profluuio, nihil in omnibus noxiis nocentius; & hoc tamen nutritur fœtus, geſtatus in vtero. 74
Mundandum quod intus & deforis eſt. 94
Mundandum cor, & vngendum. 85. *& ſeq.*
Mundus, fallacium ſpeculorum fallaciſſimum. 19. *& ſeq.*
Mundus vult falli & fallere. 24
Mundus à Sanctis, vt è cælo deſpicientibus, parui fit. 130. *& ſeq.*
Mundus bullaris in conchâ, typus inanis gloriæ. 20

N

Naamani mundandi iudicium proprium euitandum. 86
Naboth iniuſtè interemptus à Iezabel. 59
Nabuchodonoſor pueros immaculatos quærebat, Deus autem mundos facit. 89. 91
Naturæ prudentia, in parte hominis ſpecioſiore propalam exponenda. 43

Noëmi

Noëmi modeſta humilitas, & laudis fuga. 64
Notitia ſui, Deum aliquando videre volenti, cum primis neceſſaria. In Præambulo.
Nuptiarum regalium parabola, cæleſtibus epulis applicata. 155

O

Oculi mulierum, ſpecula vſtulantia. 34.& ſeq.
Oculi alieni, ſpeculum laudis & adulationis. 55. 58. & ſeq.
Oculus, naturæ ſpeculum: &, ſpeculum, artis oculus. 85
Operum Dei quàm vtilis conſideratio. 101.104.107. & ſeq.
Operum Dei neglectus meritò puniendus. 112
Otho Imperator, ſpeculo vtebatur in bello. 42
Ouiculæ exemplum, ex duabus tunicis alteram dantis non habenti, iuxta Euangelium. 140
Ouis perditæ & inuentæ parabola, cæleſtium gaudio applicata. 152

P

Parabolarum ſublimitas & efficacia. 151.& ſeqq.
Paraſitorum nocentia. 59.& ſeq.
Pauonis ſpeculatio vtilis. 76
Peccati miſeria. 81.84. & ſeq.
Peccati carnalis, obſcœnitas. 80
Pedum lotio ſupereſt, ceterùm lotis. 93.& ſeq.
Peregrinationis huius miſeria. Vide *Exilium.*
Perſpiciendum in lege Domini, ad rectè ſpeculandum. 122. & ſeq.
Philautiæ pernicies. 46
Plato iubebat diſcipulos ebrios ſe in ſpeculo contemplari. 6.171
Platonis ſententia, de Veritatis cognitione, & beatitudine. 171
Prouidentia Dei, magno ſolatio miſeris. 112
Puella

Puella venenis nutrita, ſerpentis naturam induerat. 36
Puerilitas vanè gloriantium. 45. & ſeq.
Pulcher ſponſus Chriſtus, ſponſam pulchram, & caſtus caſtam deſiderat. 2.169
Pulchritudinis fallax ſpecies. 24
Purgandæ ſordes mentis, ad ſpeculũ: quomodo. 88. & ſeq.
Pythagoras ſuis ad ſolem ſpeculo vti mandabat. 6

Q

Quare in ſpeculo concauo, facies ſpeculantis inuerſa appareat. 21
Quare in ſpeculo facies introrſum videatur abſcedere, quando quis ab illo recedit; &, quando accedit, accedere: minui quoque in receſſu, in acceſſu augeri. 130
Quòd ſit, ſed non quid ſit Deus, vmquam in hac vitâ cognoſci potuit. 105
Quomodo fiat, vt operâ ſpeculi, fomes accẽdatur. 28.30
Quo pacto vultum animi in ſpeculo liceat contemplari. 4. & ſeqq.

R

Riſu digna, ſibi complacentium vanitas. 45. & ſeq.
Roboami inſipiens conſiliũ, ab adulatoribus acceptũ. 61
Roſa quidem ſine ſpinis non creſcit, ſine illis tamen prudenter decerpitur: ita charitas foras mittit timorẽ. 156

S

Sacerdotes non contemnendi. 95
Sacerdotũ Eccleſiæ, diuina abſoluendi poteſtas. 91. & ſeq.
Saltantium pro ſponsâ certatio. 51
Sancti ſideribus comparati. 143
Sancti, ſpecula virtutum. 137. 143. & ſeqq.
Sapientium ethnicorum illuſtratio à Deo. 103. 106
Sapientium mundi ſtultitia, & merita pœna. 108.
S. Saræ virginis de tentatore triumphus. 50
Saul rex, humilis euectus, & ſublimis deiectus. 53
Scipionis filiabus dos à Senatu Romano attributa. 8

S. Scripturæ ſpeculum perilluſtre. 118. 120. & *ſeqq.*
S. Scripturæ opulentia, fœcunditas, virtus. 121
S. Scripturæ inæſtimabile pretiũ, & theſaurus. 121. 127
S. Scripturæ per hæreticos deprauatio. 128
S. Scripturæ in ſolâ Eccleſiâ Catholicâ candor & illibata integritas, 129
Seductores Cain & Iudam imitantur. 24
Semiramidis heroicus actus, ignauos redarguens. 42
Senes impuri in Suſannam innoxiam exardeſcentes. 37
Senes & anus non appetunt ſpecula. 15
Sepulchra dealbata, intus fœtentia. 81
Signaculum ſuper cor & ſuper brachium Chriſtus. 161
Simiarum inſtar, aliqui animam ſuam proprio amore conficiunt & ſuffocant. 46
Socrates diſcipulos ſuos ſpeculum intueri iubebat. 6
Sol inoffenſis oculis ſpeculo cernitur. 28. & *ſeq.*
Speculum ad videndum Deum, eſt anima rationalis. In Præambulo.
Speculo quomodo mentis affectus prodi queant & corrigi. 4. & *ſeq.*
Speculum mentis humanæ, facies. 5
Speculorum inuentio primùm fortuita, & primus vſus. 7
Speculorum abuſus & luxus. 7. & *ſeqq.*
Speculatores cæci, muti, dormientes, qui. 13
Specularius lapis, typus oculorum ſpiritalium. 56
Speculorum abuſum etiã in viris antiqui carpebant. 52
Specula & labrum, examen conſcientiæ & Confeſſio. 87. & *ſeq.*
Speculi boni conditiones quatuor, S. Scripturæ attributæ. 118
Speculis officiunt varia. 128. & *ſeq.*
Specula concaua & conuexa, in effectu contraria. 28
Speculo vicina, magna apparent; remota verò parua: æſtimationique & contemtui rerum terrenarum comparatur. 130. & *ſeq.*
Speculorum iſtorum vtilitas, vt formetur in nobis Chriſtus. 133. 159. 161

Spon-

Sponſus & ſponſor noſter, Chriſtus. 97
S. Stephani facies, inſtar angeli apparuit, aſsiduâ cæleſtium ſpeculatione. 56. & ſeq.
S. Stephanus vidit cælos apertos. 162
Stultus, vt luna. 16
Superbi nec ſponte ſuâ reſipiſcunt, nec moniti agnoſcunt errorem. 44. 46. 48. & ſeq.
Superbiæ & faſtus intolerabilis tumor. 45. 72
Superborum ſibi adblandientium vanitas. 53
Suſanna caſtiſsima. 37
Suſannæ oleum & ſmigmata, myſtica. 85. & ſeq.

T

Templi vocabulum, vnde ortum. 57
Templum Salomonis plenum gloriâ Domini; gaudium Domini. 173. & ſeq.
Tentatio complacentiæ in primis parentibus. 43. & ſeq.
Terra mobilis, homo: vt talpæ emolumentum. 79. & ſeq.
Teſtamentum vtrumque, geminum ſpeculum. 115
Teſtamenti vtriuſque Sanctorũ, collatio exemplaris. 144
Theſauro Ezechiæ Babyloniis oſtenſo, S. Scriptura comparata. 119. & ſeq.
S. Thomas Aquinas in Reginæ vultu, B. MARIÆ *pulchritudinem contemplans; nos docet, ex terrenis ſpeculari cæleſtia.* 111
Tigris, rapto catulo, obiecto per viam orbe ſpeculari, à raptore decipitur: quid ad mores id faciat. 22. & ſeq.
Trabis & feſtucæ ſiniſtra conuerſio. 81

V

Vanitas ſe ad ſpeculum oblectantium. 17. & ſeq.
Vanitas complacentiæ, ex puerorum colludentium more collecta. 45. & ſeq.
Vanitas ſibi ſoli quoque gloriantis. 49
Vanitas, inſtar equarum quarumdam, ex vento Fauonio concipientium. 53
Vanitas laudis emendicatæ. 45. & ſeq.

Videndi Dei DESIDERIVM. 55. & in Præambulo. Vide DESIDERIVM.
Vilia varia, quibus homo confertur. 75
Vilitatis propriæ ſpeculum & agnitio. 71. *& ſeqq.*
Virtutum omnium exempla in Sanctis receſſita. 133.144
Viſionis diuinæ varietas. 71. *& ſeq.* 100. *& ſeq.* 146. *& ſeqq.* 150. *& ſeq.* 159. *& ſeqq.*
Vitia animi, ad ſpeculum vti corrigi poßint. 4.10. *& ſeq.*
Vredo, vrtica, vſtulatio. 32
Vſtulans ſpeculum; proprium, & metaphoricum. 30.34. *& ſeqq.*

X

Xerxes inſignem platanum armillis & catenis aureis adornauit. 79

Z

Zacchæe, feſtinans deſcende: humiliare, IESVM *videre deſiderans.* 162. *& ſeq.*
Zacchæum ſtaturæ puſillitas & turba à conſpectu IESV *impediebat.* Vide initium Præambuli.
Zelus honoris diuini in vultu Oniæ, velut in ſpeculo quodam emicabat. 38

ERRATA.

Pag. 3.	*lin.* 3. *à fine*	adiutor	*lege*	auditor
Pag. 9.	*lin.* 6.	optatim		optatum
Pag. 67.	*lin.* 3. *à fine*	iniuſtus		iuſtus
Pag. 84.	*lin.* 13.	frater		fratres
Pag. 116.	*lin.* 18.	opponitu		opponitur
Pag. 134.	*lin.* 2.	humilis		humilitatis

APPROBATIO.

HÆc Specula R. Patris Ioannis Dauid Societatis Iesv Presbyteri nihil habent contrarium noſtræ Religioni Catholicæ: ſed plurimum adiumenti adferunt iis qui Deo in perpetuum perfrui optauerint. Digna igitur iudico vt in publicum diuulgentur. II. Nouembris, M. DC. IX.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpienſis.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI ET ISABELLÆ CLARÆ EVGENIÆ, Archiducum Auſtriꝫ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgicæ Principum Priuilegio cautum eſt; nequis *Duodecim Specula Deum aliquando videre deſideranti concinnata*, *Auctore P. Ioanne Dauid Soc.* IESV *Sacerdote*, præter voluntatem Ioannis Moreti, Typographi Antuerpienſis, intra octennium vllo modo imprimat, aut alibi impreſſa, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaliáve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur: vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XVI. Ianuarij, M. DC. X.

Signat.

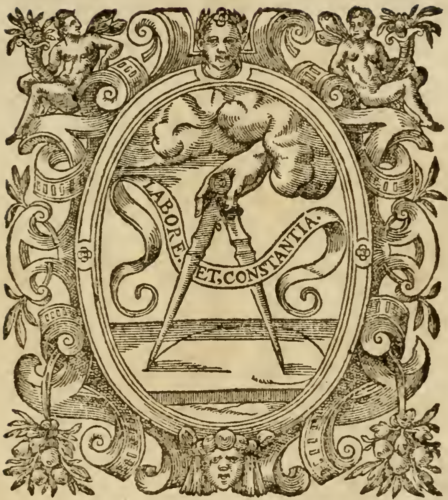
N. Lombaerts

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

APVD IOANNEM MORETVM.

M. DC. X.

LABORE ET CONSTANTIA.

SPECIAL 93-B
8118
THE GETTY CENTER
LIBRARY